

Приморске новине

БУДВА, 31. ДЕЦЕМБРА 1999. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 6 ДИНАРА - 0,30 ДМ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXVIII • БРОЈ 445.

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА СВЕТОЗАР
МАРОВИЋ ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ПУТ КОЈЕМУ ТЕЖИ НАРОД



Светозар Маровић

Година која остаје за нама свакако је једна од најтежих у нашем послератном периоду, обиљежена драматичним друштвено-политичким превртањима и сукобима, националним тензијама, економским и привредним крахом, ратом на Косову и агресијом на Југославију. Актуелна власт у Црној Гори чинила је и чини велике напоре да све настале проблеме превазиђе и осигура нормалан живот грађана Црне Горе. Окосница свих тих напора јесте да се сачува мир у Црној Гори и њена пуна равноправност у Федерацији, да се изађе из беоцуга међународне изолације и створе услови за даљи друштвени напредак.

Догађаји који су својом драматиком у великој мјери испунили нашу свакодневницу у години која пролази и на сву срећу, заувјек остаје за нама, преламали су се и најбоље одсликавали у жижи парламентарних засиједања и њихових расправа, спорења, неријетко свађа, па је и то једно од битних обиљежја минувале године.

„Приморске новине“ су се, с тога, обратиле Светозару Маровићу, предсједнику Скупштине Црне Горе, с молбом да одговори на неколико питања која, у ствари, поставља наша свеукупна друштвено-политичка ситуација, њена збиља.

(2. и 3. страни)

**„ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“
СВОЈИМ ЧИТАОЦИМА
И САРАДНИЦИМА
ЧЕСТИТАЈУ
НОВУ 2000. ГОДИНУ
И БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ**

НОВОГОДИШЊА ПОРУКА РАДА ГРЕГОВИЋА ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНЕ БУДВА

ОДГОВОРНОСТ ПРЕД БУДУЋНОШЋУ

Година 1999. је година изневјерених очекивања, како оних која су се на макро плану постављала и карактерисала југословенску политичку и економску збиљу, тако и оних, врло амбициозно постављених почетком године, на локалном нивоу, а прекинутих или одложених догађајима који су слиједили од марта до јуна, продубљујући наше незадовољење и удаљавајући нас од оних чији смо географски, а требали би бити и цивилизацијски, економски, политички и културни дио.

Очекивање да ће 1999. година бити година позитивног расплета и заокрета на домаћој и политичкој сцени очито су се морала одложити, надајмо се за 2000. годину.

Све у свему једна година рата, година актуелизације рада кризних штабова, војне и радне обавезе, година у којој се највише молило за мир. Било и непоновило се!

Вријеме садашње и година текућа је вријеме великих искушења, вријеме, нараслих подјела, призивања авета прошлости, неодмјерених изјава и непримјерене борбе за власт.

Чињеница је да је наша криза кулминирала до неслушених размјера. Влада забринутост због карактера, сложености и трајања уставноправне кризе у нашој земљи. Присутна је одговорност пред судбином и будућношћу државе и грађана Републике Црне Горе и Савезне Републике Југославије за коју се плашимо да је фактички пред распадом. Постоји искрена жеља

за очување заједнице Црне Горе и Србије, али на новим редефинисаним односима. Постоји приврженост демократским принципима владавине права, принципу подјела власти и поштовања Устава и Закона.

Ово су свакако најзначајније одреднице које су карактерисале црногорску политичку сцену са директним утицајем до нивоа локалне власти.

На привредном плану, због познатих околности, ово је била година стагнације и пада основних показатеља успјешности пословања у којој је политичко-привредна ситуација посебно оптеретила амбијент пословања угоститељско-туристичке привреде. Храбри чињеница, након девет година, поновног присуства Црне Горе на једној од највећих свјетских туристичких берзи у Лондону.

Инвестиционе активности, оне које су завршене и оне које су у току, имале су за циљ да се кроз реализацију одређених пројеката, углавном комуналне и техничке инфраструктуре, смање нарасле разлике између одређених подручја и обезбиједи реалне претпоставке ефикасне валоризације простора.

Међутим, добар дио планираних активности није реализован па ће сагласно закључку Скупштине биће пренесен у плану инвестиција за 2000. годину.

Манифестације културног, забавног, музичког и спортског садржаја, већ традиционалне и препознатљиве, трпјеле су утицај

укупних прилик у окружењу. Позоришни фестивал Град театар је изузетно квалитетно реализовао унапријед редукван програм за 1999. годину, док је морао бити отказан овогодишњи Медитерански музички фестивал и спортска манифестација Фудбал на плажи. Одложена је и кандидатура Будве за Медитеранске спортске игре.

Но, пред нама је нова 2000. година. На прагу смо новог вијека, на раскршћу смо епоха, једна година нас дијели од смјене миленијума. Славимо 2000 година рођења Христовог, али и 2500 година постојања Будве. Очекивати је и цијенити да ће година која је пред нама свакако бити година разрешења унутрашњих политичких проблема на државном нивоу и надати се позитивног заокрета на ширем плану, у смислу валоризације односа Међународне заједнице према глобалним реформским процесима у Републици, при чему је у стварној клими разумијевања за привредне и друге проблеме очекивати конкретне облике помоћи. Очекивати је стварање нужних основа да се прекину негативне тенденције и закорачити у правцу сигурног, просперитетног, економског, туристичког, културног и свеопштег развоја наше општине, како би на тај начин проширила статус туристичке метрополе и центра сајамских, конгресних, информатичких, културних, музичких, спортских и других манифестација.

Вријеме у којем живимо носи са собом многа искушења и изазове. Убијеђен сам да ће у времену које је пред нама, Будва са својим привредним и људским потенцијалима још снажније искорачити на путу економских и демократских реформи што ће бити даљни подстицај убрзаном развоју на добробит њених грађана и наше укупне заједнице.

2000 година хришћанства и 2500 година постојања нашег града су јубилеји који подсећају и обавезујумо да његујемо и сачувамо своје вјековне вриједности и спремно идемо у освајању новог и модерног укорак са свијетом са којим желимо да будемо.

Такво мјесто које овом граду и припада је дио наше одговорности да га чувамо и изграђујемо и да будемо наша оставштина за будућност многих генерација.

Поштованим грађанима наше општине захваљујем на сарадњи и разумијевању у свим приликама и пословима који су били од значаја за наш град. Надам се, да ће та сарадња и убудуће давати своје резултате у циљу остварења свих оних интереса који су за развој нашег града, бољег и срећнијег живота.

У то име, свим грађанима општине Будва, желим срећну и успјешну Нову 2000. годину и наступајуће вјерске празнике, годину испуњену миром, стабилношћу и свеколиким напредком, међусобним уважавањем и толеранцијом а надањем личном и породичном срећом!

ВРТОГЛАВИЦА ВАЛЦЕРА

Оијени вином и љубавним расколонењем, а нагасве оијени ваздухом домовине, многи ће се у вртоглавици љубавној валцера присјећивати својих давно изубљених радосних и љубави које их расипују.

У таквим тренуцима човјека обузима љодна и разорна чежња за оним што никада није остварио у животи. И тако ситивен, одједном је, у вртоглавици новој одишње ноћи, одсутан и сам. Свакој дана су ти давни снови сада све важнији, али већ је многи оимаји и усјоме на што срећно вријеме!

Ово човјек схвати када нешто прослава и чека, без презира, једва са жаљењем, обасути скупом љахеним радосићима и задовољствима што дочека. Ах, злобна задовољства збој којих човјек чини оно што је љубавно да их изуби. Али не и да их заборави.

Вртоглавице осамљених, али нараслих, љубави обузимале су нас некада не само у новој одишњој ноћи већ и у друштвима и групама, зимским и љетњим, ноћима, једнако лијепо, када самоћа уједињује оне које друштво раздваја. Наравно, обасути заједљивостима, не штрудећи се да будемо несносни јер за то имамо гари, и рали смо са заносом своје валцере мржње и љубави. И валцер рали.

И чему новој одишњи валцер - да научимо о себи, да сјознамо своје границе? Своју самоћу?

Човјек о самоћи има право да машта као о рају. Усије ли да нађе улаз у њу схватиће, бар до некле, колика је цијена љубави. То је она у исти мах љодна и разорна самоћа с оним што је у њој најгоре и најбоље. Зато покушајмо да љубавимо своју нарав љомоћу љубави.

У самоћи наши су љубавни иријеходници и рали гјело о коме су маштали као о љубави. Ми данас не маштамо и зато не наликујемо, на овај или онај начин, на своје љубави. Често своје најдраже љубави замјењујемо лудоријама љубави, заборављајући да се кроз бол, најчешће, вратимо својим истинама. Тек послије ваља заирати валцер - послије тогине испуњене усјесима рада треба се љубави омаљујућој љубави вртоглавици. И у себи осјећивати радост бесконачној доласка међ чвркче, а не злобно задовољство валцера збој којег човјек пада у груштивени и морални брло.

Сваки валцер је, па и новој одишњи, исувише крајак. И наш животи је крајак, али су дани дуги и.

Бошко БОГЕТИЋ

ИНТЕРВЈУ "ПРИМОРСКИХ НОВИНА"

СВЕТОЗАР МАРОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК

ПУТ КОЈЕМУ

• НЕ МОЖЕ ЗАЈЕДНИЧКА ДРЖАВА БИТИ СТАБИЛНА АКО СУ ЊЕНИ ПРИНЦИПИ - КАКО "ПРЕВАРИТИ" ОНОГ ДРУГОГ
• НА ВЛАСТ НЕ ДОЛАЗЕ ОНИ КОЈИ ГУБЕ ВЕЋ ОНИ КОЈИ ДОБИЈАЈУ ИЗБОРЕ
• БРАНИТИ СВОЈУ ЗЕМЉУ И СВОЈ НАРОД НЕ ЗНАЧИ ЛУДО ПОГИНУТИ, НАРОЧИТО СЛИЈЕПО ВЈЕРОВАТИ
• ПРОБЛЕМ КОСОВА СЕ НИЈЕ МОГАО ПРИЈЕШТИ ЕМОЦИЈАМА
• НИТИ СЕ СВИЈЕТ БОЈИ НАС НИТИ СМО МИ ЈАКИ ДА НЕКОМЕ ПРИЈЕТИМО
• ЉУДИ ТРАЖЕ ВАЛУТУ КОЈА НЕ МИЈЕЊА ВРИЈЕДНОСТ СВАКИ ДАН
• ЖИВОТ ПАРЛАМЕНТА ПОСЕБНО ВАЖАН ЗА РАЗВОЈ ДЕМОКРАТИЈЕ И МИРА У ЦРНОЈ ГОРИ

• Постојећа жаљљачка федерација је мртва и нужно је њено уставно редефинисање. Уколико се оно не спроведе да ли грађани Црне Горе имају право на референдум о будућности своје земље?

Наравно. То је основно право сваког народа. Право да одлучује о својој судбини. Не знам, да ли је потребно понављати: Референдум није циљ. Бар ја тако мислим. Референдум је демократски пут којим људи и народи одлучују како ће живјети; сами, заједно са другима, у Федерацији, у лабавијем савезу, јакој унитарној држави. Дакле, желим да поновим - Црна Гора и њена судбина су у рукама њеног народа. Ниједна партија, ниједан лидер, ниједна власт или опозиција не могу имати монопол над судбином своје земље. Црна Гора није ничије властништво, ни београдског режима, ни црногорских услужника на периферији дедињских центара моћи, ни црногорске власти, нити њене опозиције.

Међутим, они који се баве јавним пословима морају да буду свјесни своје одговорности. Одговорности за своје предлоге.

Није довољно препознати своје жеље.

Вођени жељама можемо лако завршити у хаосу ирационализма. Није довољно ни знати свој јавни циљ. Иако је то нужно. Потребно је одабрати пут за остварење свога циља, и циља којег прижељкује и којему тежи Ваш народ.

Црна Гора је дефинисала своје циљеве за будућност.

План за интеграције, а не диобе.

То је план за заједницу Србије и Црне Горе, равноправну заједницу у којој Црна Гора неће чекати одлуке из Београда већ равноправно учествовати у њиховом доношењу, нити ће Црна Гора ометати Србију да ради оно што је у њеном интересу. Свако своје, а заједно зајед-

нички без ултиматума и пријетњи.

Црна Гора је изабрала пут демократије. Сви употребљавају ту ријеч у разним приликама. Овдје се ради о томе да демократија практично напредује у свакодневном животу, да јачају институције, демократски обичаји, да нико нема више моћи изнад закона и да умјесто једног владају сви у духу начела подјеле власти.

То захтијева промјене код свих нас. Захтијева не само контролисана власт већ и иницијативу јавности и грађане који не чекају да власт додире "поклон", милостију или право.

Грађани морају преузети одговорност за себе, а не слиједити вође гурајући им у руке судбину своје дјеце.

Демократија почиње тамо гдје грађани мисле а не слиједе, само аплаудирају, кличу, или пјевају епске пјесме бесконачним препричавањем митова говорећи о другима, а не о себи.

Период који је пред нама је период великог прелаза из времена господарења у вријеме одлучивања о себи, о својем потомству.

Црна Гора је кренула путем повезивања са свијетом. Без свијета остајемо сами. И највећи "умиру" сами. Потребно је разговарати, а не ратовати са свијетом.

Наравно, свијет није идеалан. Али, како је писао Конфуције "онај ко хоће да промијени свијет нека прво промијени себе." Не бјежи наша млада интелигенција у свијет зато што је тамо горе, него зато што је овдје лоше. Не сарађује се са свијетом на принципу љубави већ на принципу интереса. Толико просте ствари, а толико далеке, за многе од нас. Срећом, Црна Гора све више и даље види. Њени снови данас практичније виде. Реалније виде своје кораке.

• Са јаким привредом и државна политика постаје јака. Међутим, наје привреда дугује десетине милијарди долара, има за-

творена предузећа, стотине хиљада незапослених, има затворену економију, одсутна је из свјетских финансијских институција... Шта онда рећи о њеној државној политици?

То је суштина. Како поправити стварност, како поправити услове нашег живота. Имам пријатеља у разним политичким групама. Разго-варам са њима, о томе што је добро за све нас. Без обзира на политичке разлике. Питам их: Да ли они мисле да треба да живимо боље? Кажу: да. Јер ко није за бољи живот. Али, како да живимо боље?

То је оно наредно и најозбиљније питање.

Да ли можемо живјети боље, ако смо под санкцијама Међународне заједнице. Наравно - не. Под санкцијама нема нормалног економског живота. Санкције уништавају нашу економију и наше животе. Зато санкције треба укинути. Да. Али, ко може укинути санкције? Једино онај ко их је и донио.

Зато, питам поједине

„ПРАВИ
ЦРНОГОРЦИ“

Када су Црној Гори и њеној власти, дакле, већини, нудили да са мањином, са онима који су изгубили на изборима у Србији формира власт на нивоу Југославије, ми смо то одбили. Без обзира што би то било тренутно корисно. На тај начин би поништили резултат избора у Србији. Црна Гора не може имати право да смјењује оне које грађани Србије рају, али не може ни дозволити да у њено име у београдским канцеларијама бирају "праве Црногорце". То право припада само грађанима Црне Горе и Србије.

Људе и у нашем граду, који припадају политичкој групи СНП: Како укинути санкције према нашој земљи? Они обично кажу: прво, санкције су неправедне. Да, неправедне су и донос их моћници, увијек ћу се сложити. Али, како их укинути?

Санкције нећемо укинути прекидом дипломатских веза са најра-



Црна Гора све даље и више види: Светозар Маровић

звјенијим свијетом. Не могу нам у томе помоћи ни Кина, ни Русија. Те двије велике земље не ратују са "јаким" западом. Напротив, уз повремене "чарке", за унутрашње употребе, они са САД-ом и осталим најразвијенијим земљама најближе економски сарађују.

Неће нам свијет укинути санкције због тога што га ми одбацујемо, што га критикујемо. Нити се свијет боји нас, нити смо ми јаки да неком пријетимо. Такав језик је језик прошлости. Чак он показује лицемерје једне политике у Београду коју подржавају и у Црној Гори неке структуре, СНП, СНС, СРС.

Хоћемо да се Југославија врати у Уједињене нације, а "водимо" свети рат против САД. Без сагласности САД наша земља се не може вратити у фамилију Међународне заједнице. Свијет је нама потребнији него ми свијету. У реду, обично настављамо разговор.

Појмимо од туризма. Када је било боље у Будви? Када се боље живјело? Када су долазили странци, или сада када странци бацају бомбе по нашој земљи. Наравно, није тешко одговорити. За-

то користим прилику да кажем свугдје гдје могу, да молим тамо гдје је то нужно, да се разговара и споразумијемо а заједничким циљевима.

Без обзира којој странци припадали, ако нема туриста, нема бродова, нема извоза, нема кредита, неће бити ни плата. Људи ће све ложије, а не боље живјети. Зато је важно да се људи у сваком граду договоре да знају шта је њихов интерес, а не да чекају налоге из партијских врхова.

Некада су у Будву долазиле радне групе за политичку дисциплинизацију у туризму које су предводили шумарски техничари. Вјерујем да је Будва научила много из тих искустава.

Када свака породица, град, препозна свој интерес, онда ће бити сасвим лако демократски промијенити државну политику на београдском врху.

Наравно, људи имају право да изабере и даље живот под санкцијама. Међутим, то значи управо то што сте рекли - затварање предузећа, незапосленост, хиперинфлацију, сиромаштво, социјалну биједу, конфликте, пропадање и ове земље. Сигуран сам да ће свако

разуман лако изабрати и дати одговор. Ко ради против свог народа, онај му ускраћује право да поправи свој живот, ко га држи таоцем своје политике и раздвојеним од читавог развијеног свијета, или онај ко тежи да то у интересу народа промијени.

• Црна Гора је дала план за будућност ове заједнице, за постављање нових односа између Србије и Црне Горе - то је Платформа. Шта би она значила када би била прихваћена?

Црна Гора и Србија би прихватањем Платформе коју је понудила Влада Црне Горе настали живот у заједничкој држави. Таква заједница би била стабилна и не би зависила од пролазних односа политичке већине и мањине. Њена институција почивала на инстинкцијалној равноправности. Глас Црне Горе би вриједио као глас Србије. Нити би Србија могла прегласавати Црну Гору нити би Црна Гора могла мањином из Србије управљати Србијом. Не може заједничка држава бити стабилна ако су њени принципи - како "преварити" оног другог.

Када сам био у Београду питали су ме: Па добро, у чему је, господине Маровићу, Црна Гора неравноправна у односу на Србију? Одговорио сам веома једноставно: Зато што господин Ђинђић или господин Драшковић нијесу председници СРЈ. Тада би Црна Гора и Србија биле равноправне. На челу СРЈ били би они који су изгубили претходне изборе у Србији и Црној Гори. Наравно, то би био преседан, јер на власт не долазе они који губе, већ они који добијају изборе. Сада, на челу Југославије имамо заједнице оне који су победили на изборима у Србији и оне који су изгубили изборе у Црној Гори. Питао сам их да ли је то равноправно? Наравно, да не. Јер, оно што као право имају грађани Србије, немају грађани Црне Горе. А то је, да сами, демократском вољом већине грађана, бирају своју власт. Представнике Црне Горе у југословенској власти није изабрали већина грађана Црне Горе већ су представнике Црне Горе изабрали на Дедињу. Да ли је то равноправно. Не.

ИНТЕРВЈУ "ПРИМОРСКИХ НОВИНА"

СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ТЕЖИ НАРОД

Зашто Ви говорите толико о власти, питали су ме у Београду.

О власти се говори зато јер, у вези са влашћу, има или нема демократије. На власт долазе они, власт врше они који имају подршку већине грађана. Власт доноси законе, спроводи законе, као израз воље већине. Данас те воље већинске Црне Горе нема у Југославији у власти. И зато ми предлагемо да те однесе уредимо једном за увијек. Да се зна што је што. Без обзира ко добијао, а ко губио изборе.

• Косово је и даље саставни дио Србије и Југославије, али суштински, политички, економски, оно више нема никакве везе са њом. Црногорски, српски и други народ на Косову је стављен на милост и немилост албанских националиста и терориста, као жртве реваншизма и осветољубља. Шта Црна Гора чини да те њихове патње буду мање и подношљивије?

- Косово је наша емоција и наша рана. Наравно, проблем Косова се није могао ријешити емоцијама и зато смо прошли све ове несреће које и данас трпе људи на Косову. Јуче Албанци, данас Срби и Црногорци. И јуче и данас људи које је историја удаљила, политика подијелила иако живе на истој земљи. Косово се није могло бранити гусларским pjesмама које сам и сам слушао као дијете, нити сузама на патњама људи. За Косово је била потребна памет. Морало се видјети даље. Када смо говорили да је Косово

за Ругову, све док нијесу произвели Тачија.

Зашто нам је био потребан рат, убијања? Да би обнављали мостове, или били нови свеци који ће као Лазар бити за-

Црногораца, осим њихових гробова.

• Међународна заједница се, рекло би се, у много чему не сналази када треба да рјешава проблеме на са-



Без свијетла остајемо сами: Светозар Маровић

памњени да су се жртвовали за Косово. Данашњи господари нијесу ишли у рат на Косово.

Тамо су били обични људи, наша браћа које је обавезивао морал, патриотска дужност.

мом Косову.

- На Косову се убијало и прије доласка Међународне заједнице, док је свијет бомбардовао, и сада када је НАТО пакт са Русијом на Косову. Када ствари не можете уредити сами, онда морате да трпите оне који у име Међународне заједнице примјењују одлуке органа Уједињених нација. Посебно ако желите да будете равноправни члан Међународне заједнице.

Искрено се надам да ће Међународна заједница досљедно спровести одлуке Резолуције Савјета безбједности Уједињених нација број 1244 у вези са тренутним стањем на Косову.

• Гдје почињу узроци кризе у односима Србије и Црне Горе? Да ли у одређеном Црне Горе да иде другим путем, реформи и демократије, или у игнорисању, деструкцији, дестабилизовању власти у Црној Гори у остваривању њених политичких принципа?

- Не бих се бавио прошлосту. Њу, признајем, сваки даном све више откривам, најалост, посебно у понашању неких људи, политичких партија. Наравно, Ви сте у

праву када ме то питате. Јер да би ствари изишле морате познавати узроке. Ипак, признајем да то неки пут није довољно. Историја је оставила многе националне пројекте, монархистичке амбиције и државотворне пројекте који су оптерећивали и данас оптерећују односе Црне Горе и Србије. Међутим, мислим да је данас важније дати одговор на питање како ће мој или ваш син живјети у миру са својом генерацијом и у Црној Гори и у Србији, него објашњавати Гарашиново националне пројекте, петровићевске амбиције, карађорђевску амбивалентност, зеленашку политику, бјелашку психологију, партизански морал, четнички и монархистички позитивизам, голооточке жртве и заблуде.

Све је то Црна Гора запамтила и уморила се од својега братоубиства. Данас Црна Гора хоће напријед, а не назад. Вјерујем да ме разумијете да тиме преферирам разлог за рјешавањем односа у будућности, јер то нам припада. Прошлост је иза нас, а садашњост трошимо.

• На чему треба да почивају односи између српског и црногорског народа? Да ли само на интересима?

- Много је веза између српског и црногорског народа. Повезује нас вјера, историја, заједнички живот, судбина. И то се не може губити из вида. Посебно не у заједницама склоним још увијек ксенофобији гдје је онај други увијек сумњив. Ништа није без разлога, па ни тај страх од странца, "туђинца". Међутим, долазе нове продорније генерације чији је језик много прагматичнији. А ту, без интереса и аргумената, није могуће рачунати на успјех разговора.

• Црној Гори чак стижу и пријетње од одређених политичких лидера из Србије. Да ли би се они, збиља, усудили да дођу у Црну Гору и били у стању да угрозе њену стабилност?

- Не знам. Неки можда да, неки можда не. За Црну Гору су "опаснији" људи из Црне Горе који су "заузели" висока мјеста у београдској номенклатури да би задржали своју позицију. Бојим се да су спремни да "тргују" и Црном Гором.

Наравно, Црна Гора није иста из дедињских вила и високих државних фотеља на Новом Београду, с једне стране, или из "Будванске ривијере" или цетињског "Обода" гдје треба тражити рјешење за живот људи, за њихове породи-

„НЕДИСЦИПЛИНОВАНА“
ВОЈСКА

• Генерал Момчило Перишић саопштио је вијест да је у оквиру Војске Југославије организована посебна јединица за изазивање сукоба између црногорске полиције и наше армије.

То сам прочитао. Не вјерујем да генерал Перишић измишља, и ако ја о томе лично не знам. Знам да до мене долазе информације - да има све више војних полицајаца у Црној Гори. Не знам да ли због тога што је Војска „недисциплинована“ или из других разлога. Признјем, збуњује ме и чињеница да се око тог такозваног резервног војног састава полицајаца, како ми кажу, све више укључују неки политички активности СНП, што оставља утисак могуће партијске војске. Не видим разлог ни потребу за тиме. Војска треба да ради своје уставом и законима одређене дужности. Они који се спремају за рат, на њега и рачунају. Рат у Црној Гори био би пораз за све, за грађане Црне Горе, за демократију и просперитет Црне Горе, за будућност Југославије. Могу да кажем да имам повремене, вјерујем и обострано корисне, контакте са командантом II Армије, коме желим да вјерујем да Војска не припада ниједној политичкој странци јер тако обавезују закони, који познаје Црну Гору, који је рођен у њој и који, вјерујем, жели њен мир и напредак, а не подстицање атмосфере „ратних игара“ које никог не могу оставити невиног, некажњеног, неповријеђеног.

це, њихову дјецу.

• Увођење двовалутног система је, по оцјенама многих црногорских економиста, најрадикалнији потез у досадашњим реформама. Чују се оптре оцјене, чак и да "Монетарни савет повлачи непријатељске потезе према Црној Гори". Од чега зависи успјех црногорског монетарног пројекта?

- Нама треба стабилни динар. Много тога треба да се још уради. Марка је уведена да нас заштити од опасности нове хиперинфлације. Наравно, она је већ била ту. Људи траже сигурност. Траже валуту која не мијења вриједност сваки дан. Сјетимо се само оних застрашујућих нула на нашим новчаницама 92,93. године.

Оно што је извјесно: Нема стабилне валуте без стабилне привреде, а стабилне економије без сарадње са свијетом, отворене земље и интеграције у међународне, финансијске, економске и политичке институције.

• Коалициона влада Републике Црне Горе има све одлике овог времена оштрих разлика, грубих ријечи, тешких оптужби... Мора се признати да Ви веома успјешно водите сједнице Парламента и подешава те вагу на коју се стављају све те формулације различитих мишљења и другачијих политичких варијанти.

- У политици као и у животу, потребна је мјера. Покушавамо да нађемо ту потребну мјеру у интересу свих грађана.

Лако се плане у Црној Гори.

Нарочито, ријеч запали или убија. Зато је живот Парламента посебно важан за развој демократије и мира у Црној Гори.

Парламент мора да покаже да се у Црној Гори може живјети мирно

са разликама, разговором са политичким неистомисљеником, а не подјелама на непријатеље и пријатеље, патриоте и издајнике.

• Какав значај, по Вашем мишљењу, има црква у овим за Црну Гору веома сложеним, преломним вremenima? Колико она у ствари треба и може да допринесе државним интересима Црне Горе и њених грађана?

- Црква је мјесто за вјеру. У цркву долазе људи који вјерују у Бога или настоје да у томе успију.

У цркву се не улази да би постали Црногорац или Србин.

Крштењем, црква Вас повезује са Христом, а не са нацијом или национализмом.

Истина је, међутим, да су православне цркве обично биле уз "државу" или чак уз вођење јавних послова.

То потврђује искуство и Црногорско-приморске Митрополије која је била духовна снага, подршка и често водиља државне политике и напретка Црне Горе, посебно у једно доба владавине Петровића.

Повезаност државних интереса Црне Горе и њених грађана и Црногорско-приморске Митрополије очекујем и данас. То је православна црква у Црној Гори, црква која мора бити отворена за све Црногорце, за Србе, за православно вјерујуће у интересу Црне Горе и слоге у њој.

Волио бих да се већ овог Божића пред Цетињским манастиром Владика Црногорско-приморски господин Амфилохије обрати свим вјерујућим Црногорцима и да им каже да је ту њихова црква, Христова и Православна црква у Црној Гори, Црква од Бога и са Божјим народом, без политике и полицијских стража.

Разговарао:
Бошко БОГЕТИЋ

КО ОДЛУЧУЈЕ О КОСОВУ

Данас се дијеле медаље, славе нови хероји, а Срби и Црногорци остављени на Косову, страдају и трпе. Не желим никог да кривим, никог да оптужујем, али нити да пристајем да наш народ пристане на улогу ноја. Сва та „патриотска помпа“ од Рамбурга до Београда, од Цексона, до Черноморина је само могла да отвори очи. Нажалост, очито, након велике голготе и смрти, убијања људи и градова ове земље. Зашто је овом напаћеном народу био потребан рат. Да одбрани Косово? Не. Јер на Косову данас нема југословенске војске, тамо је НАТО пакт.

Да Косово остане у Србији? Не. Србија се данас не пита о Косову. О томе одлучује Кушнер и Уједињене нације. Да ли да се сјутра Косово сачува, да не буде независно? Не. Нико из свијета није пристајао на независност Косова. То су тражили само неки албански политички прваци. Прије рата неко је и разговарао са Србијом око Косова. Бојим се да ће након рата судбина Косова бити далеко од одлука Београда.

во и демократско питање, оптуживали су нашу политику. Говорили су: "Не, Косово није демократско него национално питање, Косово је дио Србије, може добити само културну аутономију". Нијесу хтјели да чују

Бранити своју земљу и свој народ не значи лудо погинути, нарочито слијепо вјеровати. Власти у Београду су, нажалост, о Косову бринуле као и о Крајини, Западној Славонији, о земљама гдје више нема ни Срба, ни

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

11. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ, ЗАКАЗАНА НА ЗАХТЈЕВ КЛУБА
ОДБОРНИКА СНП ЗА 6. ДЕЦЕМБРА, ЗАВРШЕНА ПРИЈЕ ПОЧЕТКА

ОДБИЈЕН ПРЕДЛОЖЕНИ ДНЕВНИ РЕД

● Комисија за прописе СО оцијенила да нема правној основа за доношење одлука о уступању, односно повраћају неизграђеној грађевинској земљишћу заинтересованим грађанима - бившим власницима, како су предložили СНП и СДП, па ти предлози нису добили подршку већине одборника ● Предлађачи тврде да постоји правни основ, али да власт нема намјеру да враћа одузето земљиште ● Без подршке већине одборника и предлози да се расправља о резултатима избора и идентификованим улагањима Општине у трансформисана предузећа

На захтјев Клуба одборника Социјалистичке народне партије председник Општине Раде Грегорић је за 6. децембра заказао 11. сједницу Скупштине општине са три тачке дневног реда: Упознавање Скупштине општине с резултатима парламентарних избора од 31. маја 1998. године за одборнике Скупштине општине, Разматрање Информације о идентификованим улагањима Општине Будва у трансформисаним предузећима и предузимање даљих мјера на том плану, Доношење Одлуке о уступању неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима замјешта, а ради привођења истог урбанистичкој намјени. У међувремену, од заказивања до дана одржавања 11. сједнице, одборници Социјалдемократске партије Далибор Антиоли и Слободан Митровић су предложили да се у дневни ред уврсти и предлог Одлуке о повраћају неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима за привођења истог урбанистичкој намјени.

Разматрајући материјале припремљене за 11. сједницу Скупштине општине Комисија за прописе СО Будва је констатовала да не постоји законски основ у Закону о градском грађевинском земљишту нити у другим позитивним прописима да се донесе Одлука о уступању неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима, а ради привођења истог урбанистичкој намјени. Према мишљењу Комисије ради се о материји која се искључиво регулише законима, односно актима са законском снагом. Комисија за прописе СО Будва је разматрала и предлог Одлуке о повраћају неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима земљишта за привођење истог урбанистичкој намјени и оцијенила да, иако је предлађач имао добру намјеру да се исправи историјска неправда изузимања земљишта бившим власницима, не постоји правни основ да јединица локалне самоуправе може регулисати питања повраћаја градског грађевинског земљишта, већ то спада у искључиву надлежност републичког парламента.

Представници предлађача, Социјалистичке народне партије и Социјалдемократске партије, нису се сложили с мишљењем Скупштине општине. Председник Клуба одборника СНП Станко Асановић је истакао да је питање повраћаја земљишта од изузетног значаја за све грађане наше општине, али да се одлука СО Будва од марта мјесеца не спроводи по договореној динамици што упућује да актуелна власт нема намјеру да врати оду-

заварава бираче. Председник Клуба одборника коалиције „Да живимо боље“ Владимир Тичић је у расправи о мишљењу Комисије за прописе СО истакао да коалиција уважава опозицију, али да се мора поштовати мишљење Комисије за прописе СО.

Одговарајући на питање зашто сједници не присуствује председник Комисије за прописе СО, председник Општине Раде Грегорић је рекао да је председник Комисије на службеном путу, а да од чланова Комисије нико није оцијенио да је потребно да присуствује скупштинској сједници.

Прије утврђивања дневног реда одборници су се у складу с Пословником о раду Скупштине општине изјаснили о ставу Комисије за прописе СО да нема правног основа за разматрање предлога одлука које су доставили одборници Социјалистичке народне партије и Социјалдемократске партије. За предлог СНП да се у дневни ред уврсти доношење Одлуке о уступању неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима земљишта а ради привођења истог урбанистичкој намјени гласало је 11 одборника (СНП и СДП), 17 су били против (ДПС, НС) а два уздржани (ЈС). Није добио већину ни предлог СДП да се расправља о предлогу Одлуке о повраћају неизграђеног градског грађевинског земљишта заинтересованим грађанима - бившим власницима, а ради привођења истог урбанистичкој намјени: за је гласало 11 одборника (СНП и СДП), против 14 (ДПС), а уздржани су били пет одборника (НС и ЈС).

Пошто предлози СНП и СДП нису прихваћени јер већина одборника није сматрала да за то постоји правни основ, председник општине Раде Грегорић је дао на гласање преостале двије тачке предложеног дневног реда о резултатима избора и идентификованим улагањима Општине Будва у трансформисаним предузећима. Предложени дневни ред није добио подршку већине присутних одборника, за су гласали одборници СНП и СДП, против су били одборници ДПС, а уздржани одборници НС и ЈС, па је председник Општине констатовао да је сједница завршена пошто није усвојен предложени дневни ред.

В.М. СТАНИШИЋ



Жарко Миковић

ДВАНАЕСТУ СЈЕДНИЦУ СО ОБИЉЕЖИЛА РАСПРАВА О УСЛОВИМА РАДА
ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА У НАШОЈ ОПШТИНИ

ТИЈЕСНО У СВИМ ШКОЛАМА

● Општина ће од Министарства просвјете и Дирекције јавних радова тражити да се што прије приступи изградњи нове основне школе у Будви. ● Усвојени нацрти докумената и програма за 2000. годину: Буџетна општина, уређивања грађевинској земљишту и инвестиционих активности. ● Утврђен нацрт УП стамбених објеката ХТП „Будванска ривијера“. ● Усвојена Информација о урбанистичкој сезони 1999. годину с предлогом програма припреме урбанистичке сезоне 2000. године

Дванаеста сједница Скупштине општине завршена је истог дана када је и почела - 21. децембра. Разлог те необичајне ефикасности општинског парламента је што сједници нису присуствовали одборници Социјалистичке народне партије, па су изостале редовне полемике и реплике између одборника СНП и коалиције „Да живимо боље“. На почетку сједнице председник Клуба одборника Социјалистичке народне партије Станко Асановић је обавијестио да одборници СНП неће учествовати у раду 12. сједнице Скупштине општине чиме изражавају оштар протест према чину коалиционе власти „Да живимо боље“ - Мило Ђукановић и Светозар Маровић која 6. децембра није прихватила дневни ред који је за скупштинску сједницу предложила Социјалистичка народна партија. Предложеном дневним редом Клуб одборника СНП је тражио да се расправља о парламентарним изборима одржаним 31. маја 1998. године на којима је, према списнику Општинске изборне комисије, било озбиљних деформација, да се предузму мјере на заштити угрожених економских интереса општине Будва у предузећима у којима је улагала свој капитал, и да се нађе рјешење заштите интереса великог броја грађана којима је одузето у београдској готово својим расположиво грађевинско земљиште. Та су питања од виталног интереса за грађане наше општине а избегавање расправе о њима говори да власт у нашој општини не ради у интересу њеног економског, демократског и просперитетног развоја, истакнуто је у саопштењу СНП-а.

Скупштина општине је донијела Одлуку о привременом финансирању потреба за које се средства обезбјеђују из Буџета општине за период 1. јануара - 31. марта 2000. године, које ће се вршити сразмјерно укупно коришћеним средствима у задњем кварталу 1999. године. Утврђен је нацрт Одлуке о Буџету општине за 2000. годину која ће бити на јавној расправи 30. дана. Буџет је планиран у износу од 12.792.625,00 њемачких марка и у односу на претходну годину увећан је за 20 одсто. Из јавних прихода планирани су приходи Буџета у износу од 4.066.000,00 ДЕМ (31,78%), а из намјенских прихода за финансирање комуналних делатности 8.726.625,00 ДЕМ (68,22%). Највише буџетских расхода планирано је за реализацију програма Секретаријата за инвестиције (7.616.625 ДЕМ), а затим за зараде и друга лична примања (1.485.000 ДЕМ), за посебне програме (958.000 ДЕМ) материјалне трошкове (679.000 ДЕМ), за одржавање градског грађевинског земљишта (590.000 ДЕМ), дотације (529.400 ДЕМ)...

И на овој сједници Скупштина је донијела више одлука о стављању ван снаге грађевинског земљишта чиме се омогућава враћање ранијим власницима. Овога пута то се односи на 11 парцела у оквиру ДУП „Пржно-Каменово“ које у прописаном року нису изграђене и уређене према регулационом плану. Утврђен је Нацрт урбанистичког пројекта стамбених објеката ХТП „Будванска ривијера“ који је урадио Завод за изградњу „Будва“. На површини од 5485 квадратних метара предвиђене су двије стамбене зграде укупне површине 7700 квадратних метара спратности од П+2 до П+5, односно 125 стона просјечне површине 50 квадрата (нето) или 62

дијела одлука о одређивању градског грађевинског земљишта чиме се омогућава враћање ранијим власницима. Овога пута то се односи на 11 парцела у оквиру ДУП „Пржно-Каменово“ које у прописаном року нису изграђене и уређене према регулационом плану. Утврђен је Нацрт урбанистичког пројекта стамбених објеката ХТП „Будванска ривијера“ који је урадио Завод за изградњу „Будва“. На површини од 5485 квадратних метара предвиђене су двије стамбене зграде укупне површине 7700 квадратних метара спратности од П+2 до П+5, односно 125 стона просјечне површине 50 квадрата (нето) или 62

ИНВЕСТИЦИЈЕ

Нацртом Програма инвестиционих активности планирани су радови на уређењу ентеријера етнографског музеја (200.000 ДЕМ), адаптација и уређење ентеријера куће Чекрековића (300.000 ДЕМ), конструктивна санација основних школа у Буљарици, Крушевци, Рафаиловићима и Брајићима (175.000 ДЕМ), израда пројектне документације и почетак радова на изградњи капеле и гробља у Бечићима (428.000 ДЕМ), изградња дечијег вртића у Будви (915.000 ДЕМ), побољшање квалитета сигнала I и III програма ТВ Црне Горе (170.000 ДЕМ), изградња водовода Голубовић - II фаза (32.000 ДЕМ), изградња пута за село Крстац (110.000 ДЕМ), реконструкција локалне електро-мреже на Брајићима (50.000 ДЕМ) и помоћ мјесним заједницама 1:1 (150.000 ДЕМ). За радове предвиђене Програмом уређивања градског грађевинског земљишта планирано је 5.486.625 ДЕМ.

квадрата (брutto). Нацрт овог УП-а је једногласно прихваћен, мада је у расправи оспоравана његова реализација с обзиром да околну подручје није урбанизовано.

Нацртом Програма привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта и изградње земљишта у општој употреби, који ће бити на јавној расправи 15 дана, одређене су локације за привремене објекте које се задржавају на основу програма из претходне године, затим нове локације, зоне у којима се забрањује постављање привремених објеката, као и критеријуми за постављање привремених објеката у зони Старог града и контакт зони.

Скупштина општине је утврдила Нацрт програма рада Скупштине општине за 2000. годину. Нацрт програма уређивања градског грађевинског земљишта и Нацрт програма инвестиционих активности за 2000. годину, који ће бити на јавној расправи 15 дана послје чега ће се утврдити предлози ових докумената. Усвојена је Информација о реализацији Програма уређивања

градског грађевинског земљишта и Програма инвестиционих активности за 1999. годину.

Усвајајући Информацију о туристичкој сезони 1999. године Скупштина општине је констатовала да су привредно-политичка ситуација и рат на Косову онемогућили долазак већег броја иностраних туриста и истовремено довели до значајног пада тражње са домаћег тржишта. Према званичним статистичким подацима у периоду јануар-септембар 1999. године на нашој ривијери боравило је 97068 туриста (47% у односу на исти период прошле године) који су остварили 729910 ноћења (46% у односу на 1999.). Квалитет понуде на нашој ривијери, закључено је, у току ове године био је задовољавајући и могао је да задовољи потребе овако смањеног броја туриста. У Информацији је указано на проблем водоснабдијевања и недостатка паркинга, саобраћаја на мору и буке, што су све питања о којима треба повести више рачуна у припреми наредне сезоне. Усвојен је Програм припреме туристичке сезоне 2000. године који обухвата обавезе Општине и њених органа, комуналне инспекције, саобраћајне инспекције, локалне финансијске инспекције, ЈП „Водовод и канализација“, КСЈП „Будва“, ЈП за управљањем морским добром Црне Горе, Туристичког центра Будва, републичких органа (финансијска полиција, тржишна инспекција, инспекција рада, санитарна инспекција, Одјељење безбједности) и јавних установа из области културе.

Скупштина општине је усвојила информације о стању пољопривреде на територији општине Будва, о раду и успјеху основних школа и ЈУ средња школа „Данило Киш“ на крају школске 1998/99. године и о раду Школе за музичко образовање на крају школске 1998/99. године. Највише расправе било је о условима у којима ради основна школа „Стефан Митров Љубиша“ с чиме је одборнике упознала Биљана Вукчевић, директор школе. У свим дискусијама оцијенило је да треба инсистирати на изградњи зграде нове основне школе јер се већ годинама настава одвија у згради која је пројектована за двоструко мање ученика. Закључујући расправу председник општине Раде Грегорић је рекао да ће Општина упутити захтјев Министарству просвјете и Дирекцији јавних радова Црне Горе да се приоритетно приступи изградњи зграде нове основне школе у Будви. У расправи је наглашено и да остале образовне установе у нашој општини раде у неповољним условима, било због недовољног простора, било због недовољног одржавања објеката, па ће се Министарству просвјете указати на потребу веће бриге о тим установама у нашој општини.

В.М. СТАНИШИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

Међународни округли сто

ЦРНА ГОРА У
ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ

● Међународни округли сто „Црна Гора у политичком и етничком окружењу Југоисточне Европе”, одржан 3. и 4. децембра у Будви, а организовала америчка невладине организација „Пројекат за етничке односе” (PER) у сарадњи са кабинетом председника Републике Црне Горе.

Учесници овог међународног скупа у чијем раду су учествовали представници државног и политичког живота Црне Горе, представници српске опозиције, САД, БиХ, Хрватске, Македоније, Италије, Румуније, Мађарске и Израела, говорили су о стварњу мира на Балкану, положају Црне Горе у југословенској федерацији, трансформацији Црне Горе од једнонационалног ауторитаризма до мултиетничке демократије, као и о изазовима европских интеграција.

Отварајући скуп, председник Републике Црне Горе Мило Ђукановић је истакао да је организовање Округлог стола у Будви потврђује чињеница да се од стране међународне заједнице уважава степен добрих међунационалних односа и мултиетничког склопа по којем је Црна Гора препознатљива у региону.

Председник Црне Горе је истакао да мултиетничност нема цијену, што су у Црној Гори препознале и избјеглице са свих простора бивше Југославије које су уточиште потражиле на овом простору минулих десет година. Било је времена када су они чинили 20 процената црногорске популације, а и сада код нас борави 70 хиљада људи са простора некадашње СФРЈ.

Црногорски председник је том приликом истакао да су демократски и реформски процеси у Црној Гори стабилни, упркос односима у федерацији и питању Косова. Један од најважнијих задатака на Балкану, казао је он, је сте очување мултиетничности Косова, јер „свако ко се залаже за великодржавне националистичке пројекте може видјети колику је цијену платио српски народ због таквог програма свог режима.

Косовски проблем је у једном тренутку био највећа опасност за црногорски политички пројекат. Он је такође веома важан за стабилност у региону јер, уколико се не заустави етничко чишћење неалбанског становништва, то ће представљати опасност не само за развој демократије у Црној Гори и СРЈ, већ за стабилност на Балкану и спровођење дејтоског споразума - нагласио је Ђукановић.

Председник Црне Горе је истакао да је „деценијски крвави и антицивилизацијски распад СФРЈ оставио неријешено црногорско-српско питање”.

Ради се о сукобу двије државне концепције. Црногорске која је демократска, расположена за интеграције и мултиетничке односе, окренута будућности и милошевићевске - аутархичне, диктаторске, свађалачке и

изолационалистичке, која ради свог опстанка на власти не води рачуна о државним и интересима народа. Зато смо и предложили Платформу о новим односима у федерацији, али из Београда још нема озбиљне спремности да прихвати демократски талас који споро заплува



Мило Ђукановић

скује Србију. Наше стрпљење није бесконачно - рекао је председник Црне Горе, истакавши, да „млади Црне Горе нису спремни да својим животима плаћају резултате Милошевићеве промашне политике и да изгубе још једну деценију.

Ђукановић је појаснио да је актуелна црногорска власт морала да предузме комплетне економске интервенције да би сачувала привреду и стандард грађана од нове пријетеће инфлације. Дале је рекао да је „последњи тренутак да политички и вербална подршка међународне заједнице буде преточена у конкретну помоћ”. Помоћ Црној Гори значи јачање стабилности СРЈ, без чега нема мира на Балкану. Ми не тражимо милостију него нудимо профитабилне пројекте страним инвеститорима.

Црна Гора неће посустати у демократском саставању и одустати од демократског пута, без обзира на Србију. Ми ћемо бити демократски и конструктивни партнер, како сједима, тако и свијету, свјесни да је наша одговорност мир, стабилност и просперитет у региону.

Учеснике скупа је поздрављао Ален Касоф, председник америчког „Пројекта за етничке односе”, истичући да је Црна Гора, у последње вријеме, постала фактор стабилности у региону.

Говорећи о актуелној ситуацији на Балкану, доскорашњи председник Македоније Киро Глигоров је истакао, да су неизбјегне посљедице промјене политичке географије, транзицијских процеса и изградње демо-

кратских институција заснованих на тржишној привреди, поштовању људских и мањинских права. То је проблем свих држава на Балкану, али оно што је најважније јесте глобална оријентација ка демократизацији, интеграцији и сарадњи.

Оцењујући дводневни скуп у Будви, савјетник црногорског председника Миодраг Вуковић је истакао да је дијалогом у Будви Црна Гора постала дио свјетског дијалога о универзалним питањима мултиетничности. Скуп је неоспорно показао да је Црна Гора демократска држава која је на добром путу пуне афирмације својих економских, политичких и демократских капацитета. Она има демократску државну структуру коју признаје међународна заједница, она развија цивилно друштво, али има и младу демократију, изложујући многим ризицима.

Црна Гора је сачувала себе, своју политичку, економску и социјалну структуру, обликовала је примјеру Европи. Тај пут је без алтернативе, а повратак назад није избор за Црну Гору, као што није избор Црне Горе ни диктатура, када је заједничка држава у питању - казао је Вуковић и додао да ће Црна Гора или живјети у демократској заједници са Србијом или ће наставити самосталним државним путем.

Представник организатора „Пројекта за етничке односе” из Америке Алекс Григоријев, заложивши се за што скорију помоћ међународне заједнице Црној Гори, поготово њеном пројекту монетарног система. Он је дводневни скуп у Будви оцијенио веома успешним, истакавши да ће међународна заједница подржати и помоћи рјешавање бројних социјалних проблема у Црној Гори јер међународна заједница мора разумјети и подржати реформске напоре Владе Црне Горе.

У раду међународног округлог стола учествовали су, поред осталих: Џон Скемлан, амерички амбасадор у Југославији, Александар Димитров, министар иностраних послова Македоније, Јосип Паро, помоћник хрватског министра иностраних послова, лидери српских опозиционих партија: Драгољуб Мићуновић, Драгослав Аврамовић, Горан Свилановић, Слободан Вуксановић, Милан Симић, потпредседници Владе Републике Црне Горе др Новак Булбаран и др Драгиша Киризан, савјетник председника Републике Милан Роћен, директор ЦЕДЕМ-а из Подгорице Срђан Дармановић и још око 30 ученика.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

Будва припрема богат програм божићних и новогодишњих свечаности под мотом „Јер је доброта твоја боља од живота”

СВЕЧАНО И МАСОВНО У
ГОДИНУ ВЕЛИКИХ ЈУБИЛЕЈА

Нова 2000. година у нашој општини ће се дочекати свечано уз богат програм који је представљен на конференцији за новинаре 10. децембра. Председник општине Раде Греговић, који је и председник једанаесточланог организационог одбора, говорећи о програму обиљежавања божићних и новогодишњих празника изразио је жељу да то буде и централна прослава у Црној Гори. Нова 2000. година треба да буде достојно обиљежена јер је то година у којој се истовремено обиљежава и 2000 година хришћанства и 2500 година постојања града Будве. Двије хиљаде година хришћанства су утицале и на утврђивање слогуна божићних и новогодишњих свечаности: „Јер је доброта твоја боља од живота” (Библија, псалми Давидови, 63). Програм божићних и новогодишњих свечаности почео је 10. децембра међународним турниром у одбојци, а завршиће се 14. јануара идуће године поноћним концертном, с тим што ће се главни дио програма одржати 31. децембра и 1. јануара. Детаљније податке о програму саопштили су чланови организационог одбора: Слободан Словинић, о илуминацији и кићењу града, Велибор Золак и Милан Ступар о забавно-музичком дијелу програма и Бранислава Лијешевић, о драмском дијелу, Срђа Поповић је говорио о учешћу школских и предшколских установа у обиљежавању божићних и новогодишњих празника, а Милан Билбија о ТВ преносу који ће заједно реализовати ТВ Будва и ТВ Црне Горе.

Илуминацијом ће највише бити обухваћен Стари град испред чијих зидина ће се одвијати значајни дио програма. Изнад улаза у Стари град биће постављена свјетлећа гиланда и натпис 2000, а зидине ће бити осветљене свјетлећом линијом која ће стално свјетлети и наглашавати архитектонику Старог града. Илуминацијом ће се обухватити главне улице Старог града, катедрала св. Ивана с наглашавањем звоника, а декоративно ће се осветљити црква св. Тројице. Посебно ће бити урађена илуминација на простору бивше основне школе, тргу између хотела „Могрен”, градског парка и зидина Старог града, који је центар мјесто одвијања програма. Осим Старог града биће илуминисане и окићене

нације и кићењу града, Велибор Золак и Милан Ступар о забавно-музичком дијелу програма и Бранислава Лијешевић, о драмском дијелу, Срђа Поповић је говорио о учешћу школских и предшколских установа у обиљежавању божићних и новогодишњих празника, а Милан Билбија о ТВ преносу који ће заједно реализовати ТВ Будва и ТВ Црне Горе.

главне улице и магистрала, а уместо пахуља за декорацију ће се користити рибе, шкољке и звончићи, што је примјереније медитеранском једну. У Петровцу биће осветљена главна улица поред мора и од раскрснице до хотела „4. јул”, а у Милочеру од раскрснице до некадашњег дворца у Милочеру. Осветљење се главни трг поред хотела „Маестрал”, а на капији испред уласка у Милочер биће славолук.

Будва први пут организује масовни и свечани дочек Нове године за који постоји велико интересовање. Очекује се долазак великог броја људи, а осим хотела смјештај новогодишњим гостима понудиће и приватници. Организација обиљежавања божићних и новогодишњих празника у нашој општини коштаће, према садашњим проценама, око 400.000 њемачких марака, а осим општинског буџета у финансирање укључиће се туристичко-угоститељска привреда и бројни спонзори. Очекује се и помоћ Републике с обзиром да се очекује да ће Будва бити центар божићних и новогодишњих свечаности.

В.М.С.

ПРОГРАМ БОЖИЋНИХ И
НОВОГОДИШЊИХ СВЕЧАНОСТИ

10. децембра 1999. 17.30 - Међународни турнир CEV - Confederation European Volleyball - Куп „Esmoriz GC” (Португал) - Sinpos” (БиХ)
11. децембра 1999. 17.30 - Међународни турнир CEV Confederation European Volleyball - Куп „Будванска ривијера” (YU) - „Esmoriz CG” (Португал)
12. децембра 1999. 17.30 - Међународни турнир CEV Confederation European Volleyball - Куп „Будванска ривијера” (YU) - „Sinpos” (БиХ)
14. децембра 1999. 20.00 - Театар: „Чорба од канаринца”, режија Вида Огњеновић, Атеље 212, Београд.
20. децембра 1999. 20.00 - Театар: „Ева Браун”, режија Горчин Стојановић, ЦЗКД, Београд
21. децембра 1999. 19.00 - Музика „Глас школе”: такмичење ученика у поп и фолк музици, амфитеатар средњошколског центра „Данило Киш”
20.00 - Ревиија европског филма „Варљиво сунце”, режија Никита Михалков
23. децембра 1999. 19.00 - Музика „Глас школе”: такмичење ученика у поп и фолк музици, амфитеатар средњошколског центра „Данило Киш”
20.00 Ревиија европског филма: „Антонија”, режија Марлен Горис
24. децембра 1999. 18.00 - Концерт: ученици Музичке школе, амфитеатар средњошколског центра „Данило Киш”; 20.00 - Ревиија европског филма: „Пут наде”, режија Хавијер Колер

25. децембра 1999. 20.00 - Ревиија европског филма: „Обећање”, режија Маргарет Вон Трота
26. децембра 1999. 12.00 - Заједнички концерт: плекс музика градске музике Будве, Тивта и Котора, Петровац; 20.00 - Ревиија европског филма: „Крунски свједок”, режија Петер Бацо
27. децембра 1999. 20.00 - Ревиија европског филма: „Коља”, режија Јан Свекрак
28. децембра 1999. 12.00 - Заједнички концерт: плекс музика градске музике Будве, Тивта и Котора, Будва; 17.00 - Новогодишња приредба: дјечји вртић „Љубица В. Јовановић - Маше”; 19.00 - Концерт: Хор Светог Јевстатија Превлачког, диригент Мирјана Пајевић, Црква св. Тројице; 20.00

Ревиија европског филма: „Вјечност и један дан”, режија Тео Ангелопулос
29. децембра 1999. 20.00 - Ревиија европског филма: „Свештеник”, режија Антонија Бирд
30. децембра 1999. 20.00 - Ревиија европског филма: „Коњаник на крову”, режија Жан Пол Рапно; 20.00 - Концерт: Хор которске бискупиије, диригент Никша Чучић, Црква св. Ивана
31. децембра 1999. Главна сцена - трг испред „Могрена”, 18.00 - 20.00 - Променада: плекс музика са мажореткама; 20.00 - 21.00 - Предгрупе; 21.00 - 00.00 - Државна филхармонија Бугарска, „Атомско склониште”, Хрватска, „Индекси”, Босна и Херцеговина, „Романо 4”; 23.45 - 04.00 - Сви заједно; 00.00 - 00.05 - Ватромет; 00.05 - 00.15 - Поноћни валдери; 00.15 - 04.00 - Потпури (Сви извођачи); Трг палми, 17.00 - 20.00 - Дјечји програм - основне школе и обданишта; 20.00 - 21.00 - Предгрупе; 21.00 - 03.00 „Rolly”, „романо 4”, „Атомско склониште”; Хотел „Авала” 21.00 - 03.00 - Марина Перацић, Мићо Вујовић, Зоран Калезић, „Забрањено воће”; Хотел „4. јул” 21.00 - 03.00 - Зорана, „Метеори”, Драган Скендер - Пеле; Брод „Јадран” (градска лука) 21.00 - 02.00 - Клапе

1. јануара 2000. - Главна сцена - трг испред „Могрена”, 12.00 - 13.30 - Новогодишњи концерт Државна филхармонија, Бугарска; 12.00 - 13.30 - Новогодишњи концерт Државна филхармонија, Бугарска; 21.00 - 22.00 - Предгрупа; 22.00 - 00.00 - Gipsy kings, Family of El Rumbegiro, Француска; 00.00 - 03.00 - Сви извођачи; Трг палми, 00.00 - 04.00 - Сви извођачи; хотел „Авала”, 21.00 - 03.00 - Марина Перацић, Зоран Калезић, Мићо Вујовић, „Забрањено воће”; Хотел „4. јул” 21.00 - 03.00 - Зорана, „Метеори”; Брод „Јадран” 21.00 - 02.00 - Клапе

2. јануара 2000. Главна сцена - трг испред „Могрена”, 21.00 - 04.00 Tehno Trans Performance - Rave Party, Технократија, Ђе Бенић и др.

6. јануара 2000. 15.00 - Божићни концерт: Хор Светог Јевстатија Превлачког, диригент Мирјана Пајевић, Црква св. Тројице; 18.00 - Градска музика Будва - променада концерт.

14. јануара 2000. 00.00 - Поноћни концерт: Хор Светог Јевстатија Превлачког, диригент Мирјана Пајевић, Црква св. Тројице



АКТУЕЛНОСТИ

Утисци са туристичке берзе у Лондону

БОЉИ ДАНИ ЗА ТУРИЗАМ

•Туристичка понуда на лондонској туристичкој берзи имала успешну презентацију и, по свему судећи, за црногорски туризам долазе бољи дани - изјавио за „Приморске новине“ Велибор Золак, директор Туристичке организације Црне Горе, након повратка из Лондона

Наступ туристичке понуде Црне Горе био је јако добар и извао је значајно интересовање. Ријеч „Монтенегро“ била је признатија него ранијих година у Енглеској, а о томе говори повећан интерес представника медија и туристичких агенција у вријеме трајања берзе.

Црногорска туристичка понуда се поново нашла у каталозима једног броја туроператора из иностранства, као што су „Конкорд“ из Ирске и „Фишер“ из Чешке. То значи да је учешће у оваквим околностима тешко се могло очекивати више - истакао је Велибор Золак.

Све то говори да је наредна туристичка сезона извеснија од претходне, јер то потврђују и потписани уговори са туристичким агенцијама „Конкорд“ и „Фишер“ о доласку иностраних туриста на Црногорско приморје идућег лета.

По оценама Ива Арменка, генералног директора ХТП „Будванска ривијера“, наступом на туристичкој берзи у Лондону може се бити задовољно. Остварени су бројни контакти и уговорени конкретни послови чији ће се резултати осјетити већ идућег лета, доласком иностраних гостију на Црногорско приморје. Ми смо на британ-

ском тржишту договорили долазак туриста посредством агенција: „Конкорд“, „Колумбус“, „Травел сан“ и „Пилгрин“, па се надам, ако прилике не нас дозволе, да ће то бити наш успешан повратак на британско тржиште.

Поред британских агенција, каже Арменко, госте ће у Црну Гору идућег лета доводити и позната чешка агенција „Фишер“ која је само прошле године на хрватско приморје довела 40.000 туриста.

Очекујемо долазак и гостију из Израела јер смо о томе разговрали са њиховим представницима у Лондону, а интересовање је владало и код туристичких

агенција из Русије, Украјине и Пољске.

Арменко истиче да су туристички истиници из Црне Горе, поред политике цијена и пропаганде, у Лондону разговарали са иностраним партнерима и о начину превоза туриста до Црне Горе, па ће и тај посао бити успешно завршен.

Мој утисак је да се Црна Гора успешно враћа на туристичко тржиште Европе и да све то улива повјерење. Зато са више оптимизма очекујемо идућу туристичку сезону - рекао је генерални директор ХТП „Будванска ривијера“ Иво Арменко.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

Лични став

ЗА ПЕНЗИЈУ, ПИТАЈТЕ

Слиједећи, ваљда, оне који су на челу републичких туристичких организација, и поједини домаћи (читај будвански) руководиоци почињу да заобилазе новинаре који раде за редакције изван Црне Горе. Поготову још ако су из Београда. Чине то, вјеровали или не, и када треба обавијестити госте да Будва спрема спектакуларни дочек нове 2000. године који ће на трговима и улицама Будве, али и у њеним хотелима, испити музичке звијезде из бивших југо република, и из још неких земаља.

Да би се бар дијелом покрили скупи трошкови организације овога спектакла, требало би да буде што више гостију. А одакле? Добро би било да дођу из Немачке, Енглеске, Шведске, Француске... Али пошто и они који их очекују знају да отуда неће стићи, добро би онда било да дођу Словенци, Хрвати, Босанци, Македонци. Но, пошто ће и њих бити веома мало, гдје наћи оних 5000 који треба да испунавају Будванску ривијеру, како смјело прогнозираше недавно, новогодишњу гужву на „ривијери бисерних плажа“ понеки од оних који фешту спремају? Остаје Србија, Београд прије свих, када се посјети никаквој и нисмо надали. А те потенцијалне госте треба обавијестити некако о томе шта спрема Будва, гдје ће моћи да одмарају, по којим цијенама, како да допутују, ко ће све забављати народ и да не набрајам.

Потписник ових редова којег из њему непознатих разлога зову једном, па изоставе други пут (част изузецима који ту имају конзистентан став од како професионално раде постоји) туриста се да јавности и у Црној Гори и у Србији предочи што објективније све туристичке пројекте, планове, акције... Чинио је то скоро три деценије, пишући о туризму и афирмативно и критички. Како су диктирала само разлози убједљиви и понашање оних који су радили у овој осјетљивој области. Ипак, објављено је највише текстова о Будви и њеној ривијери који је афирмишу, који су, не ријетко били и прави рекламни спотови, који иначе скупо коштају, а за које новине нису узимале паре. За такав рад потписник ових редова добио је и престижну југословенску новинарску награду „туристичко перо“. И сада, ових мјесеци и дана, када појединци који раде у туризму и угоститељству, заборављају на све оно што је ко радио, па и новинаре, новинар чије је име испод овог осврта, настоји да афирмише сваку добру акцију у туризму будванском који је свима скоро главни извор зараде. Да објави вијест, информацију, репортажу, запис који ће стићи на шире просторе, нарочито међу оне који пошто долазили на наше море и, надам се долазиће. Али пошто ти необични „селектори“, највероватније усљед неке чудне амнезије, заборављају да га позову на састанке, изостане информација. Права и у право вријеме.

Догађа се ово још неколицини старијих, искуснијих колега. Јесу ли нас то већ пензионисали у крају у којем пером дјелујемо скоро тридесет лjeta? Без нашег знања, пристанка, наше воље? Можда су утврдили неку бољку која може да нам помогне за превремену, инвалидску пензију. Ја се лично осјећам још жив, живахан, па и вјеровали или не, оран за рад. И пишем како сам увијек и радио: објективно, критички и афирмативно. Зависно искључиво од чињеница. И даље мислим да тако наставим, уколико не дође превремено пензионисање. За које ћете ме, ипак, морати обавијестити.

П.С. Широј јавности на знање: од 1989. године нисам члан ни једне партије и странке. Професија у којој сам дуго већ значи једино припадање у смислу друштвеног дјеловања.

С.Ш.Г.

Планови дома здравља „Будва“ за побољшање здравствене заштите

ОПЕРАЦИЈА У ПОДГОРИЦИ, ОПОРАВАК У ПЕТРОВЦУ

• У Подгорици се планира отварање кардиоваскуларне клинике, а што се то оствари у „4. јулу“ би се вршила припрема за операцију и постоперативни опоравак пацијената • Планира се изградња амбуланте и апотеке у близини Сипарој града • Хоће ли Будва добити гинеколошко-акушерски амбулантар • У Петровцу се планира и отварање педијатријске амбуланте за лијечење деце

Ако Влада Републике Црне Горе донесе одлуку о отварању клинике за кардиоваскуларну хирургију у Подгорици, биће то од великог значаја и за нашу општину јер је тим пројектом који се сада разрађује и анализира обухваћен и хотел „4. јул“ у Петровцу који би се користио за припрему и постоперативну рехабилитацију пацијената. На челу тог пројекта је проф. др Нинслав Радовановић, наш познати стручњак за кардиоваскуларну хирургију који се афирмисао у Швајцарској и Сремској Каменици. Отварањем ове клинике омогућило би се и оснивање катедре за кардиоваскуларну хирургију на медицинском факултету у Подгорици.

Професор Радовановић је обишао „4. јул“ и Петровац и одушевио се условима које нуди овај објект и географским положајем и климатским условима. Уколико дође до реализације овог пројекта у оквиру „4. јула“ формирала би се једна коронарна јединица са два кардиолога. Посебна повољност положаја „4. јула“ је и могућност коришћења пјешачке стазе од хотела до плаже Јулице што је веома корисно за по-



Година наде: Зоран Шпадијер

стоперативни опоравак пацијената - каже директор Дома здравља „Будва“ Зоран Шпадијер, изражавајући наду да ће током идуће године Влада РЦГ донијети одлуку о отварању ове клинике. То ће за нашу општину бити изузетно значајно како у циљу побољшања здравствене заштите, тако и обогатавања туристичке понуде.

Идућа година је за дом здравља „Будва“ година наде

не само када је у питању отварање кардиоваскуларне клинике у Подгорици. Дугорочним планом развоја здравства у Црној Гори 2000-2005. предвиђено је да дом здравља „Будва“ постепено са примарне прелази и на секундарну здравствену заштиту и према том плану који је прихваћен и од Фонда здравства и Министарства здравља Црне Горе у Будви треба да се отвори гинеколошко-акушерски стационар. Остварење тог плана зависиће, у првом реду, од републичких институција здравства, а дому здравља „Будва“ преостаје да у ишчекивању реализације тих озбиљних и важних планова ради на побољшању здравствене заштите у нашој општини у оквиру својих могућности.

Протекла туристичка сезона је потврдила да је било оправдано поновно отварање здравствених амбланата у хотелима „Свети Стефан“, „Маестрал“ и „Авала“ и дјецом одмаралишту „Ловћен“ чиме се истовремено и смањује прилив пацијената у дом здравља у Будви и побољшала понуда хотела у којима су радила амбуланте, посебно у хотелима високе категорије. Ту праксу ћемо

наставити и идуће године с тим што планирамо и да изградимо амбуланту у Медитеранској улици, на некадашњој локацији амбланте, за потребе Старог града и околних насеља која су сада удаљена од дома здравља у Будви. Планирана је изградња апотеке за исто подручје - каже директор Шпадијер.

Техничка опремљеност дома здравља „Будва“ побољшаће ускоро набавком ултразвучног апарата „Алока 1100“ који је упућен, а планирана је и куповина специјализованог возила хитне помоћи типа „реанимобил“ за које уплату треба да изврше Општина и ХТП „Будванска ривијера“. Од осталих активности дома здравља „Будва“ на побољшању здравствене заштите у општини треба поменути да се ускоро очекује потписивање уговора са ХТП „Будванска ривијера“ о преузимању медицинског дијела кадра физијатрије из хотела „4. јул“ (један лекар физијатар и пет медицинских техничара) и отварање педијатријске амбуланте (један лекар педијатар и два медицинска техничара) ради лијечења неких материјалних плућних болести - астме.

В.М.С.

„МЕРКУР МЕДИКАЛ ЦЕНТАР“

ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПРЕВЕНТИВНОГ ПРОГРАМА

• У Прогорицима стоматолошке ординације „Меркур Медикал центар“ у Будви, 1. децембра обављена презентација превентивног програма код 30 дјечака и дјевојчица из Будве • Поред прегледа и разговора о заштити зуба дјеци поклоњено и око 100 чешкица за зубе

Презентација превентивног програма присуствовали су: др Миомир Мугоша, министар здравља у Влади Републике Црне Горе, др Слободан Томић, председник Друштва лекара Црне Горе, Миомир Јакшић, директор Републичког фонда здравства, директор Дома здравља у Будви Зоран Шпадијер и генерални директор „Меркура“ Бранимир Пајковић.

Ово је добар примјер превентивног дјеловања код дјеце, како би од основне ушколе до разговора са родитељима утицали на заштиту

зуба код најмлађих и на тај начин бринули о њиховом здрављу. Овакве акције биће континуиране и оне ће представљати добар примјер сарадње државног и приватног сектора - рекао је послје презентације, на конференцији за новинаре министар здравља Миомир Мугоша.

Мугоша је овом приликом нагласио да ће се кроз нова законска рјешења у Црној Гори коначно стати на пут присутном дивљању у стоматологији здравственог заштити која постоји код нерестро-

ваних амбланата. Ништа мање није дивљање и код регистрованих амбланата које нерегуларно и непријављено обављају дио стоматолошке заштите.

Председник Друштва лекара Црне Горе др Слободан Томић је истакао да су Министарство здравља и Фонд здравства Црне Горе донијели програм збрињавања најмлађе популације када је ријеч о стоматолошкој здравственој заштити. - Имамо неке резултате, али тиме нисмо задовољни - рекао је др Томић, наводећи да сарадња

између лекара стоматолога и родитеља није добра, а поготову није добар педагошки приступ родитеља код дјеце, када је ријеч о заштити зуба, па су зато посљедице катастрофалне.

На пригодној свечаности др Федор Вујовић, стоматолог из Швајцарске, уручио је директору Дома здравља у Будви Зорану Шпадијеру два пакета вриједног стоматолошког материјала и најавио да ће Министарству здравља Црне Горе ускоро допринијети на поклон комплетну стоматолошку машину. Р.П.



АКТУЕЛНОСТИ

АНКЕТА

ШТА ЈЕ ЗА ВАС
ДОГАЂАЈ ГОДИНЕ

СРЂА ПОПОВИЋ, директор средње школе „Данило Киш”: - Свакако да су ову годину обиљежиле страхоте које су се десиле НАТО агресијом над нашом земљом, а што је оставило трага и на нашу општину. Међутим, истакао бих бригу локалне самоуправе за образовање у Будви, а то је коначна одлука о изградњи дјечјег вртића и иницијатива за доградњу учioniца и фискултурне сале за школски центар „Данило Киш”. Оно што је обиљежило протеклу годину у позитивном смислу засигурно је успјех наших одбојкаша. Такође треба похвалити храброст реализације пројекта у одржавању континуитета манифестације „Град театра”. Оно што је најзначајније за средњошколски центар „Данило Киш” је да по први пут ове школске године ниједан ученик није искључен из школе због недоличних понашања.

ЉЕТАНА БЕТКОВИЋ, главни и одговорни уредник ТВ Будва: - По мени догађај који је обиљежио ову годину тек слиједи. То је дочек 2000. године на отвореном што што мислим да је јединствени дочек у Будви у цијелом двадесетом вијеку. Морам такође напоменути и прошлогодишњи дочек када је ТВ Будва била једина установа у општини која је прославила долазак 99. на отвореном простору што ове године ради и цијела Будва. Лоше догађаје нити желим да поменем, нити да их памтим и надам се да се они више неће поновити.

ВЕСЕЛИН - НИНО ДАБОВИЋ, директор за угоститељство и туризам у компанији „Меркур”: - Заиста је тешко рећи било што лијепо за протеклу годину, поготово враћајући се на март мјесец и агресију НАТО-а, а што је за собом повукло низ посљедица. Прије свега то се негативно одразило на туризам као приоритетну грану привреде у Црној Гори. Оно што је обиљежило 99. годину је почетак дефинисања двије федералне јединице у СР Југославији. Такође један карактеристичан догађај је и увођење паралелног валутног система у Црној Гори. Успјех Југословенске фудбалске репрезентације да се квалификује за европско првенство је, такође, догађај вриједан помена.

МИЛА БАЉЕВИЋ, управница Градске библиотеке: - Догађај године, наравно у негативном смислу, било је бомбардовање наше земље од стране НАТО агресора. То је оно што нас је потретило на приватном и на пословном плану. Конкретно, планирани сајам књига у Будви није одржан управо из тог разлога. Једина позитивна страна у протеклој години јесте спорт и успјеси наше фудбалске репрезентације, а нарочито улазак одбојкаша „Будванске ривијере” у наступајуће Европско првенство.

САВО ПАВЛОВИЋ, сликар: Сазнање да свијет иде напријед с нама или без нас ме чини помало тужним. Мислим да имамо духовних потенцијала да идемо у корак са савременим свијетом што показује чињеница да упркос изолацији успијевамо да барем на пољу ликовне умјетности покажемо да смо и ми дио тога свијета. За догађај који је обиљежио протеклу годину издвојио бих венецијанско бијелале или конкурс енглеске владе да финансира 100 ликовних пројеката за 2000. годину.

ВЕСНА ДИМИТРИЈЕВИЋ, директорица ЈПУ „Љубица Јовановић - Маше”: - Не само за нас у вртићу, већ и за цијелу Будву, у овој години значајна је дефинитивно одлука о почетку градње новог вртића. Такође бих навела као догађај вриједан пажње у свијету спорта, а опет у нашој општини, квалификацију одбојкаша „Будванске

љубитеље спорта, посебно фудбала, јесте пролазак фудбалске репрезентације Југославије еу Европско првенство. То је један од ријетких позитивних догађаја у 99. години.

МАРКО ВУЈОВИЋ, одбојкаш „Будванске ривијере”: - Најзначајнији догађај у овој години јесте да је наш клуб постао јесењи првак државе,

је отети се чињеници да нам се, оно што је личило на апокалиптични сан, заиста догодило без обзира што је било неминовно, тако да је све друге догађаје бацило у засјенку. Чини ми се, ипак, да је дошао крај хаоса и деградације сваке врсте и да је трагично искуство помјерило свијест наших људи што показује да се морамо окре-



Срђа Поповић



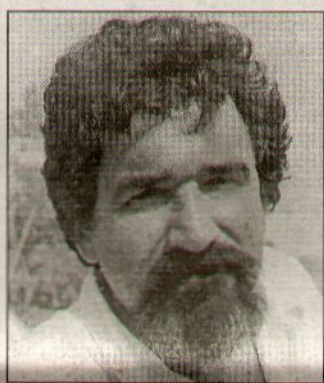
Тијана Ђешковић



Веселин - Нино Дабовић



Мила Баљевић



Саво Павловић



Весна Димитријевић



Божидар Вујичић



Марко Вујовић



Бранка Павловић

ривијере” за Европско првенство. **БОЖИДАР ВУЈЧИЋ**, стоматолог: - Најважнији догађај у протеклој 1999. години била је агресија НАТО пакта на нашу земљу. Овај догађај имао је велике посљедице на цијелу привреду, а нарочито на туризам. Оно што је заиста обрадовало

а такође и пролазак ОК „Будванске ривијере” у куп ЦЕВ (европски куп) међу 16 најбољих европских екипа. Треба поменути и најављени спектакуларни дочек Нове 2000. године који се по први пут организује на отвореном простору. **БРАНКА ПАВЛОВИЋ**, директорица ЈУСД „Црвена комуна” Петровац: - Тешко

нути креативности, отворености и путем компромиса и сарадње, нарочито на духовном плану, учинити живот достојанственијим, хуманијим, љепшим и богатијим. Са осјећањем сјете издвајам балет „Камерног театра 55” из Сарајева „Дубровачки кантуни”, изведен по први пут послје 25 година у ЦНП-у. **А.К.**

НАША ПОСЛА

ГРОЗНИЦА ЈУТРА
ПРИЈЕ СВИТАЊА

(Или, 21. вијек и тирећи миленијум доћи ће кад им буде вријеме, а не кад им се наређу)

Сви који дочекају 2000. годину неће, на исти начин дочекају 21. вијек и тирећи миленијум, па било то на будванским тирећима, или негде друго, на брдовитом Балкану... Да и не помињемо да то, још вјероватније, неће дочекају у истом друштву, можда ни на истим положајима. Иако ове ријечи на почетку гледају неинвентивно, њима је још, ипак, мјесто с обзиром на примјетну медијску трезову уочи нове 2000. године и тирећи миленијума коју као у некој аџонији намећу званичници завањени са неким званичним чињеницама. Доскора су се бројале негђе, дани, а само ишло није почело одбројавање у сатима, минутима и како већ слиједи до... До нове 2000. године, али ни у ком случају први секунди и минути тиреће године савремене генерације која почиње са двојком и завршава с тирећу нуле, неће означити ни почетак новог вијека, ништо новој миленијуму. Вијек или сјетовиће, како и назив каже, тиреће сјетовина, миленијум хиљада година, или десет вјекова, па ако и нам се математика не нешто много замјерила, тирећа да јој вјерујемо да ће 21. вијек, а тиреће миленијум, почети кад истекне 20. вијек, односно 2000. година. То, свакако, тирећа да уваже и сви они званичници који или збој непања, или из „тактичких” разлога, журе да ишто прије, у истим изјављивањима тиреће миленијумску сјетовину, као да ће тиреће себе (и тиреће) оштријући од свих невоља које су нас тиреће пре крај овог вијека и миленијума.

А чему, заиста, тирећа журба? Или, коме се тиреће толико жури да тиреће-тиреће и чим тиреће тиреће чини једну годину, па још и тиреће? Та година која почиње са двојком иза које слиједи тиреће, само то себи неће донијети ишто сличније осим ишто ће доћи после 1999. а испред 2001. године. То, свакако, није вриједно велике кампање, засноване, нарочито, на незнању или свјесном ослоравању несјетовног рачунања времена. Та година, 2000. годину, коју хоће и тиреће и журну да тиреће у сљедећи миленијум биће, дакако, за тирећа 20. вијека и друћу миленијума. То је тиреће и никако друћачије, осим ако се организује референдум, па се већином тиреће одлучи хоће ли 2000. године живјети (оно и радити толико и није важно) у 20. или 21. вијеку, друћом или тирећем миленијуму. Зашто, уосталом, да чекамо још тиреће годину. Прославимо тиреће одмах, рачисајмо са свим тирећем, до тирећим, неваљалим, заосталим, несретним и несјетовним. Година дана је велика, тиреће у овом вијеку су нас увјерили да су обилевале тирећима, обрћима и тирећима, као неке ране тиреће деценије. И ко зна тиреће се све може догђити тиреће 2000. године. Ми који смо тиреће смо, ко зна тиреће ћемо бити крајем 2000. године, па ишто одмах не прославимо, обиљежимо, свечано, дакако, обнародујемо и свој друћу народ одмах уведемо у тирећи миленијум и све оно ишто он доноси, скраћујући му мук, тиреће и тирећа са краја двадесетог вијека и друћу миленијума за годину дана. Годину, па још овакве су сведеценије, тиреће од тиреће - тиреће мало. А, ако, Боже здравља, будемо и за годину дана тиреће тиреће смо, ошћемо ми сви заједно с новом тирећом у тирећи миленијум. Јесте да смо већ ушли у тирећи миленијум, али да тиреће још једном. Веселије и свечаније нешто тиреће тиреће, а и да задовољимо тиреће који се као тиреће тиреће држе тиреће тиреће тиреће да је 20 тиреће 100 = 2000, а 2 тиреће 1000 = 2000.

Дакле, и послје света, дочекајмо ишто веселије 2000. годину иако тиреће „веселије” гледају некако тиреће инерцији, обичају, са мање више заснованости и утврђености у мјесецима, негђељама и данима из којих се улази у новојгодишњу тиреће. Дочекајмо тиреће 2000. годину са мало нове наде нешто тиреће невоља које су нас задесиле ове и ранијих година, и не тиреће се на тиреће одмах од почетка ишто с њом нећемо ући и у 21. вијек, ни у тирећи миленијум. Тако је тиреће и не може бити друћачије - без обзира на тиреће разред, рангове у хијерархији моћи и утицаја, тиреће и звања рачуница „од каријере”. Математика је математика... А онима који су већ тиреће кофере за селдбу из друћу у тирећи миленијум, тиреће да их расјачују и сачекају још годину дана - ни мање ни више! Журба је, макар са математичкој аспекти, неоснована, а чекање тиреће 366 дана не мора да буде ни монопоно ни бескорисно. То им тиреће не да би им ускраћили жељу и шансу да искористе тиреће моменати да благовремено ускоче у тирећи миленијум, нешто са жељом да очувају кондицију (па и тиреће) до 31.12.2000. године да би тиреће тиреће тиреће тиреће који су тиреће тиреће тиреће тиреће. Нека им се тиреће догђи у истим тирећима (не мора и у истим тирећима), али свакако тиреће тиреће тиреће тиреће, а мало касније заборављену, рачуницу: 20 вјекова (сјетовића) = два миленијума; 21. вијек и тирећи миленијум тиреће 1. јануара 2001. године

В. М. СТАНИШИЋ

МЕНИ СЕ ИЗ ОВЕ НОВЕ АВИЈЕ-ХИЉАДИТЕ ЈОШ НЕ ИЗПАЗИ...



АКТУЕЛНОСТИ

Између два броја

У Будви разговарали представници Црне Горе, САД, ЕУ и српске опозиције

ЗАЈЕДНИЧКА РАДНА ГРУПА

Представници Савеза за промјене из Београда, бивши гувернер НБЈ др Драгослав Аврамовић, лидер Демократске странке Зоран Ђинђић, др Павле Петровић и Чедо Јовановић, разговарали су 2. децембра у Будви са представницима САД, Европске уније, српске опозиције и Црне Горе о оснивању заједничке радне гру-

пе - трилатералне комисије која ће разматрати могућност што скоријег одласка са сцене председника СРЈ Слободана Милошевића, обнову СРЈ, процес демократизације у Србији и примјену социјалних мјера и слободу штампе. Ово је на конференцији за новинаре, последице обављених разговора, изјавио др Драгослав Авра-

мовић истакавши да је у разговорима са црногорске стране учествовао Бранко Перовић, министар иностраних послова Црне Горе. Испред америчке администрације разговору су присуствовали Џим Свајгерт, савјетник америчког секретара за иностране послове Медлин Олбрајт и представник америчке администра-

ције Николас Хил.

Трипатитна група треба да буде основана до краја године, са сједиштем у Будви, рекао је Аврамовић, истакавши да српска опозиција има пуну подршку међународне заједнице за демократизацију и пријевремене изборе у Србији. О томе ће се одлучити, како је рекао, у наредна четири мјесеца

ШТЕТЕ ОД НЕВРЕМЕНА

- Оркански јуто који је 19. новембра захваљио Црногорско приморје и велики морски таласи изазвали велике штете. Највише страдали Пејровац и Сушоморе

По ријечима Рајка Миховића, директора ЈП за управљање морским добром Црне Горе, јаки таласи су у Петровцу, срушили потпорни зид дуж морске обале у дужини од 50 метара, срушена је цијела тераса испред ресторана „Сутјеска“, а срушено је и једно столетно борово стабло на петровачкој риви.

Скупштина општине Будва одмах је формирала комисију која је предузела хитне мјере да би спрјечила даље обрушавање обал-

ног зида у Петровцу, па је као привремена заштита насуте око 400 кубика тешких каменних громада. Поред надлежних општинских служби, у интервенцији су учествовали радници Комуналног предузећа и ЈП за управљање морским добром. Срећом, у овом невремену, куће на петровачкој риви, нису биле угрожене.

Невријеме је велике штете узроковало и у Сушомору. Таласи су срушили дио риве, овалног зида и инстала-

ција. Због невремена тог дана је на Црногорском приморју долазило до прешкида у напајању електричном енергијом.

У Јавном предузећу за газдовање морским добром Црне Горе су процјенили да је за потпуну санацију обале на више мјеста дуж Црногорског приморја, оштећених у невремену, потребно између три и четири милиона њемачких марака. Потребно је обновити риве и пристаништа у неколико приморских градова. У тим

инвестицијама биће неопходна помоћ Владе Црне Горе. Штета на петровачкој риви процијењена је на 300 до 400 хиљада марака јер трајна санација подразумијева велики посао, поготово када је ријеч о изградњи потпорних зидова.

У „Морском добру“ сматрају да је темељна обнова приобалних дјелова појединих насеља на приморју неопходна. Поједини дјелови насеља нијесу већ деценијама грађени ни ренови-

НОВИНАРИ ПОСЈЕТИЛИ БУДВУ

- Туристичка организација Црне Горе, од 6. до 9. децембра, у Црној Гори организовала студијске групе које су од 16 новинара из неколико редакција Босанске федерације, са циљем да се шамошњој јавности презентирају припреме хотелијера у нашој Републици за зимску туристичку сезону и дочек Нове 2000. године
- Током широгневног боравка босански новинари су обишли Жабљак, Колашин, Цетиње, Будву и Кошор

На пригодном ручку у Будви, за новинаре из Босанске федерације уприличен је сусрет са Владимиром Митровићем, министром туризма у Влади Црне Горе, Велибором Золаком, директором Туристичке организације Црне Горе и Мирославом Радунчићем, директором Туристичког центра у Будви, који су их упознали са туристичком понудом Црне Горе и плановима за идућу туристичку

сезону.

Више смо него задовољни оним што смо видјели, када је ријеч о зимском туризму у Црној Гори - казала је Данијела Божић, новинар телевизијске мреже „ОБН“ из Сарајева. Притом је рекла да у Босанској федерацији постоји све већи интерес грађана за боравак током зиме, посебно лјети, у Црној Гори, указавши на одређене проблеме приликом плаћања

одређених такси на граничним прелазима са СР Југославијом.

Лијепе утиске саопштила је и Љиљана Смајлић, новинар-уредник у ТВ БИХ, рекавши да је одушевљена гостопримством људи у Црној Гори, њиховом љубазношћу и квалитетом понуде.

Представник туристичке агенције „Центротра-бус“ из Сарајева Ниса Бавчић је истакла, да ће туристи из

Босанске федерације и поготову Републике Српске, бити идућег лjeta сигурно најбројнији гости на Црногорском приморју, уколико се договор повољнији услови преласка границе, посебно када је ријеч о путовању сопственим аутомобилом. Она је истакла прихватање ванпанисионске цијене што се, како је рекла, не може рећи за цијене ванпанисионских услуга које су прилично високе.

СЕМИНАР О
РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА

У организацији „Норвешке народне помоћи“, најстарије хуманитарне организације у свијету, у Будви је од 7. до 9. децембра одржан семинар под називом „Чувари осмијеха“ Окупили су се 23 полазника, углавном расељена лица. Семинар је реализован у оквиру психолошких радионица које имају за циљ подстицање самосвијести и сазнања о себи и другима.

САДНИЦЕ ЗА
ПЛАНТАЖЕ

Посредством Министарства за пољопривреду у Влади Црне Горе, четворица заинтересованих грађана у будванској општини добили су почетком децембра 100 садница мандарина и маслина за формирање плантажа.

То су Илија Рађеновић из Пријевора, Милан Божић из Будве, Божо Ивановић из Ивановића и Васо Пејовић из Ластве Грбљске.

Нове саднице ускоро ће добити још десетак грађана.

ОТВОРЕНА ВЕТЕРИНАРСКА АМБУЛАНТА

- У организацији Министарства за пољопривреду и Јавне ветеринарске установе Црне Горе у Ластви Грбљској 13. децембра отворена ветеринарска амбуланта са ветеринарском апотеком за потреба подручја Грбља и будванске општине

Ветеринарска амбуланта ради ће понедјелком, сриједом и петком од 9 до 13 сати. Тада ће дежурати екипа на челу са ветеринаром. По оцјенама Васка Мила-

новића, савјетника за пољопривреду у општини Будва, већ дуже је постојала потреба за отварањем ове ветеринарске амбуланте како би омогућили пољо-

привредним произвођачима, поготово произвођачима хране, здравствену заштиту животиња, као и неопходне превентивне послове.

СТИПЕНДИЈЕ ЗА НАЈБОЉЕ

- Овогодишње стипендије Скупштинске општине Будва добиће 48 студенаца, а висина износи 100 њемачких марака мјесечно

По ријечима Предрага Јелушића, секретара Секретаријата за привреду и финансије Скупштине општине Будва, ријеч је о студентима са подручја општине Будва који су имали у претходној години просјек студија изнад оцјене 8 и који су уписали редовно наредну годину студија.

Новчану награду добило је и 18 добитника награде „Луча“ из основне и средње школе, а висина награде износи 300 њемачких марака. Ријеч је о одличним и талентованим ученицима и

студентима са подручја наше општине. Новац ће бити

исплаћен до краја ове године.

ПРОМОЦИЈА КЊИГА
О ПАШТРОВИЋИМА

У Дому Војске Југославије у Београду 9. децембра обављена је презентација досадашњих издања књига које је издао Одбор за сакупљање историјске грађе о Паштровићима из Петровца.

На промоцији су говорили академици Мирослав Пант и Владо Стругар, публи-

циста Шпиро Лагатор, проф. Илија Милутиновић и координатор Одбора за прикупљање историјске грађе о Паштровићима академик Радомир Ивановић.

Скуп су поздравили Панто Митровић и Јово Милутиновић. Приредио: Ранко ПАВИЋЕВИЋ

IN MEMORIAM

МАРКО ВАСОВ АНДРОВИЋ

Изненада, 6. децембра 1999. године, умро је Марко Васов Андровић, пензионер из Петровца. Одбор за прикупљање историјске грађе о Паштровићима истиче његове значајне активности током цијелог његовог живота и рада.

Од ране младости припадао је напредном покрету, још као ученик привредно-занатске школе у Београду. Одмах последије окупације, 1941. године, активно се укључио у организацију Тринаестојулског устанка и сво вријеме био активни учесник НОП-а.

Послије ослобођења, 1945. године, био је на многим одговорним друштвеним и привредним дужностима, гдје је оставио веома добре резултате. Као пензионер наставио је са активним друштвено-политичким радом у Петровцу до посљедњег дана.

Одбор за сакупљање историјске грађе о Паштровићима одаје му поштовање и захвалност. **ОДБОР**

Из сусједних општина

ТВ ФЕСТИВАЛ У БАРУ

„Гран при“ четвртог међународног фестивала ТВ достигнућа који је недавно завршен у Бару, припао је руској државној телевизији ВИД за документарну емисију „Војници љубави“. Додијељено је укупно 15 „маслина“ (златних, сребрних и бронзаних). У конкуренцији играног програма „златна маслина“ је припала ТВ Румуније за емисију „Дуго путовање возом“, а у документарном

програму Телевизији Обен из БиХ за програм „Горштак“. У дјечјем програму побједио је РТС емисијом „Шешир без дна“. Није додијељена награда за најбољу ауторску репортажу, а у музичком блоку ни једна. Два жирија су одгледала укупно 24. од понуђених 50 прије селекције. Учествовале су 24 ТВ и продуцентске куће из иностранства и 25 из наше земље.

ОДЕ И „ЛОВЋЕН“

Которска „Југооцеанија“ продала је још један брод - „Ловћен“. Полу-контејнерски брод, носивост 17.250 тона продат је кипарској компанији „Цовител шиппинг“ за 3,2 милиона долара. Новац од продаје брода који је

изграђен 1982. године, биће утрпшен за измирење дугова которске компаније. Флота „Југооцеаније“ која је у мају 1992. године бројила 23 прекоокеанског брода, спада је сада на свега осам бродова

ПУНИ ДОКОВИ И - КАСЕ

На доковима Јадранског бродоградилшта у Бијелом из недеље у недељу је све живље. У току је ремонт више италијанских бродова, а само за „крпљење“ прекоокеанаца „Закаре“ и „Луиђија Ц“ добијено је милион и по долара. Рађено је и на

поправци америчког брода за По-По терете „Катие“. - Посла ће бити и у наредном периоду, кажу у Јадранском бродоградилшту. Већ наредног мјесеца стижу на ремонт бродови компаније „Богацци“ из Италије.

ПЛАЖЕ У НОВОМ РУХУ

Херцеговска обала ће ускоро бити промијени-ти свој изглед. До наредних туристичких сезона у уређење уског појаса уз море ЈП „Морско добро“, заједно са закупцима плажа дуж херцеговске ривијере, уложиће милион марака.

Недавно су јавним кон-

курсом понуђене у закуп атрактивне плаже уз ривијеру. То је дио обале код хотела „Плажа“, „златна плажа“ у Суторини, дио плаже у Зеленици, простор код Савине и пристан на излетишту Жањице.

Припрема: С. Ш. Г.

УЧУ, КОМШИЈА, МОЈОЈ ЖЕНИ ЈЕ НОВА ГОДИНА ПРОШЛА КОЛКО ЗНАМ ЗУЧЕ...?



АКТУЕЛНОСТИ

ИЗМЕЋУ ДВА БРОЈА

Протест мјештана Светог Стефана

ДО ПЛАЖЕ ПРЕКО КРОВА

● Због напнатих комуналних и урбанистичких проблема који су посљедњих година све израженији, 12. децембра у ресторану „Голубињ“ у Светом Стефану, одржан збор ● Грађани овог подручја пројектовали пројекат девастације која им се намеће разним урбанистичким плановима.

У трасатној расправи је закључено да су грађани Мјесне заједнице Свети Стефан изјавили да је пројекат којим је предвиђена градња више од 600 станова за тржиште у најексклузивнијој зони Светог Стефана, без пратеће инфраструктуре и уз потпуно уништење засада маслина на овом простору.

Упућен је захтјев Скупштини општине Будва да се хитно приступи ревизији плана коју би урадила компетентна пројектантска кућа из земље или иностранства, а предложено је да носилац урбанистичких и архитектонских рјешења новог, евидираног плана буде архитекта Бранислав Митровић.

Одржани збор веома је успјешан рекао је Драган Миковић, председник Мјесне заједнице Свети Стефан, - Досадашњи на-

чин изградње на овом подручју пријети да потпуно девастира ово јединствено мјесто познато у свијету. Ми смо, зато, предложили надлежнима да се на овом подручју, до ревизије урбанистичког плана, забрани свака даља изградња.

Миковић истиче да је, такође, предложено да у ексклузивној Зони Светог Стефана урбанистичка парцела за градњу не смије бити мања од 1500 метара квадратних; а да објект на тој парцели не смије у основи да прелази једну петину урбанистичке парцеле.

Грађани су предложили да се на овом подручју не смију градити куће више од три спрата, и да морају имати камену фасаду, медитерански изглед, уз поштовање елемената традиционалне архитектуре. Планом, по њиховој

оцији, треба да се ријеш и проблем клизишта на овом подручју. План ексклузивне зоне, сматрају не треба ширити преко потока Шумета јер би то било у супротности са генералним планом. Кроз ревизију плана, посебно треба обратити пажњу на заштиту маслина, а треба забранити и изградњу стамбених зграда са апартманима и становима за продају.

Закључили смо, такође - каже Драган Миковић - да ревизијом треба предвидјети што већи број паркинга мјеста, пјешачких стаза кроз насеље, прилази путева и зелених површина; јер то одговара стандардима ексклузивне зоне. У противном, ако се то не учини већ се настави са непланском градњом, мораћемо до плаже у летњем периоду ићи преко крова. Ранко ПАВИЋЕВИЋ

НАСТАВЉА СЕ ТРАГАЊЕ ЗА НАФТОМ НА ПРИМОРЈУ

БУШОТИНА КОД БУДВЕ?

● Којторски „Јуџојетрол“ и фирма „Медуза“ из Лондона у пролеће наредне године постојавиће бушотину ● Нова бушотина биће „негдје од Будве до Улциња“

Подморје Црне Горе крије нафту у себи и за њом опет почиње да се трага.

Вјест је саопштена недавно у которском „Југопетролу“ и још се каже да је пословни партнер Которана, фирма „Медуза“ у којој су склопили дугорочни уговор о сарадњи, јавила да су резултати обраде сеизмичких података с подручја јужног Јадрана - позитивни. Обрађен је терен од Светог Стефана до Улциња, површине 4000 ква-

дратних километара.

Енглези су оставили три могућности за локацију, а у Котору ће ових дана (око Нове године) бити маркирана она права, приликом сусрета стручњака двије фирме. Након тога ће три до четири мјесца локација бити обрађивана, а онда монтирана бушотина. Дакле, у пролеће 2000. године. Иза фирме „Медуза“ стоји позната нафтна кућа „Рамко Енерџи“.

Которани су досад с Американ-

цима поставили три бушотине у мору. На оној обилеженој као „Јужни Јадран - 3“, која је била у мору далеко испред Будве пронађена је нафта, али није је било у комерцијалним количинама, па до експлоатације није дошло.

У „Јуџојетролу“ истичу да ће ускоро наставити трагање за нафтом и на копну, и то, највероватније, на више локација.

С. Ш. Г.

ХУМАНИТАРНА ОРГАНИЗАЦИЈА „HELP“ У ЦРНОЈ ГОРИ

Невладина њемачка организација „ХЕЛП“ основана 1981. године од стране њемачког парламента почела је са радом пружањем (тада неопходне) помоћи жртвама рата у Авганистану. Првих неколико година ова организација бавила се само авганистанским ратом. Сједиште је у Бону, а обухвата три различите области пословања: традиционално пружање хуманитарне помоћи (лијекови, храна, одећа), деминирање - обавештавање људи пред опасност лијељењем постера, ратним предавањима и реконструкција - пружање помоћи у самом рату (БиХ, Косово). У Црној Гори

пружа помоћ из прве области, а то ради још и у Србији, БиХ, на Косову и Југославији.

Април 1999. године везан је за долазак ове хуманитарне организације у Републику Црну Гору и почетак пружања помоћи људима избјеглим са Косова. Сада пружа помоћ људима који веома тешко живе (Роми, избјеглице из БиХ и добрим дијелом социјални случајеви). Пакети хране долазе једанпут мјесечно и „покривају“ број од 4800 лица. Читав тај пројекат финансира хуманитарни биро ЕСНО, а просторно функционисање од Херцег-Новог до Улциња. У другом пројекту, везаном за пружање бесплатног доручка у школама, обухваћено је 5000 дјеце и врши се на територији Црногорског приморја и Подгорице.

У Бару је ложирана организација под називом „Дјечји центар“ (број чланова 40) чији је оснивач француска хуманитарна организација „Дјеца свијета“. Овај пројекат финансира италијанска организација „Arcobaleno“ а од следеће године стартоваће и ЕСНО, као и њемачко министарство иностраних послова.

Клаус Мок, шеф ове хуманитарне организације сматра да ће следеће године помоћи све школе у Црној Гори.

С. ГЕРЗИЋ

ИЗ УДРУЖЕЊА ЖЕНА БУДВА

ПОНОВО НА ОКУПУ

● Послије дуге паузе, условљене бомбардовањем наше земље, Удружење жена Будве поново почело са радом. Његови чланови окупили су сваке сриједи у њих часову у просторијама Туристичког центара.

Новина у раду удружења је активност по секцијама. Тиме се, по ријечима Бранке Поповић, председнице Удружења, континуира и олакшава рад удружења. Сваки члан ће, према својим нахођењима, могућностима и жељама бити укључен у неку секцију. Планира за будући рад су велики. Планира

се активнија сарадња са удружењима жена из сусједних општина, активнија сарадња са хуманитарним организацијама, рад са талентованом дјецом, спортистима, социјалним случајевима, расељеним лицима. На једном од наредних састанака промовисаће се заштитни знак удружења који ће највероватније бити „сирена“, а урадиће га Марица Кузнецов.

Удружење жена је ванстраначка организација и све особе женског пола могу да се укључе у његов рад. Чланице су различитих вјера - исповјести, година, професије. Основни мото нашег удружења је да се дружимо и да помажемо другима, помажемо и себи - нагласила је Бранка Поповић и додала да се свако осјећа боље и лепше када наслуђује да је макар малим гестом пажње заслужио нечије повјерење или пак неким успјешним тренутком у животу, пуном увијала и суморне свакодневнице.

Ј.Ш.

ХУМАНИТАРНЕ АКЦИЈЕ

ПОМОЋ МЕТОХИЈСКОМ СЕЛУ

● У организацији Кола српских сеситара и уз помоћ оштинске организације Црвеног крста, многих предузећа са територије оштинске, црквица и њихових мјесних је у Гораздевац кренула помоћ у храни, обући, одјећи и средствима за хигијену

Поред Црвеног крста који се иначе увијек укључује у акције ове врсте, посебно је помогла „Будванска ривијера“ која је обезбједила камион са двије тоне прехрамбених производа. „Јадрански сајам“ је обезбједио средства за хигијену, цр-

ногорско-приморска митрополија је са Кипра набавила обућу. Становници Бечића и Рафаиловића дали су новац за гориво.

Акцију су помогли још и „Експонат“, Отовић, затим Владо Ковачевић и Стево Бо-

рета. Они су из својих воћњака обезбједили мандарине и поморанџе.

Догађај да је ово прва помоћ која је упућена из наше општине једином метохијском селу у коме је skonцијентран православни живаљ. Ј.Ш.

КАКО ЗАШТИТИТИ ОБАЛУ

МОРЕ ЈЕ УПУТИЛО ОЗБИЉНУ ОПОМЕНУ

● Развојна мисао била нам је на копноу

Ако би хтјели да на крајње конкретан начин докажемо да је Црна Гора поморска држава, списак доказа био би веома кратак и необједљив. Примјера ради, у посљедњих 35 година у Црној Гори је изграђено на стотине дугих сеоских асфалтираних путева, што је у сваком случају веома корисно и потпуно се уклапа у стратегију развоја села и пољопривреде. На другој страни, за исти период, у којему је Црна Гора доживјела прави туристички процват, није изграђено ниједно ново пристаниште, нити санирано ниједно постојаће.

Локални поморски туристички саобраћај одвија се користећи 32 пристаништа. У знаку Боке налазе се 28, а на отворе-

ВЉАЊЕ МОРСКИМ ДОБРОМ ЦРНЕ ГОРЕ већ и грађанима и приморским општинама и, наравно, Влади Републике Црне Горе од које се очекује кључна помоћ у пословица санације штета.

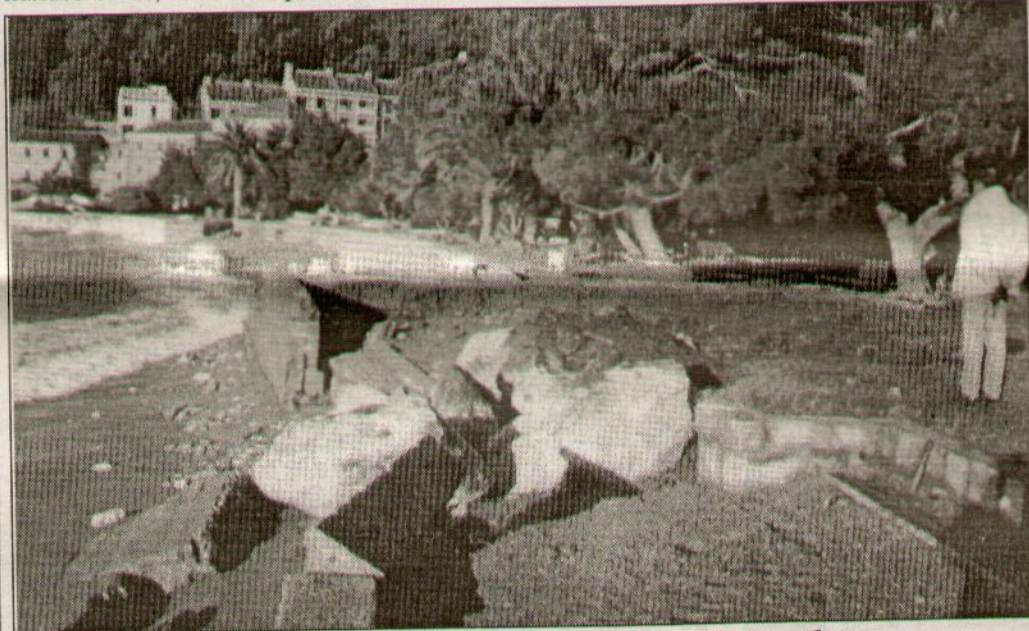
Међутим, наведена рушења су истовремено и шанса за скретање пуне пажње према обали и мору, које је посљедњих деценија изгубило заслужено мјесто у развојним плановима и инвестицијама у јавну инфраструктуру.

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ је одмах након оснивања и стицања елементарних финансијских могућности ово питање уврстило у сам врх приоритета. Међутим, испоставило се да су могућности ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА више него

зацијом изграђених или санираних објеката. Такође не постоје комерцијално интересовање за коришћење или изградњу ових објеката.

Пракса поморских земаља, на овом плану, сасвим је јасна и одређена. Она такође не подразумева могућност да се изградња и санација обалних зидова и пристаништа може вршити комерцијалним путем. Напротив, све поморске земље, као што је уосталом рађено и у нашој далекој прошлости, изградњу и уређење обале стављају у сам врх приоритета државних инвестиција.

Овим путем желимо да укажемо на потребу хитног мијењања државне политике према унапређењу и изградњи обале и



Петровац: Посљедице невремена од 17. до 18. новембра

но мору 4 пристаништа. Туристички бродови и чамци, којих је из године у годину све више, посебно на отвореном мору у летњим мјесецима пристају директно на плаже. На овај начин грубо се угрожава безбједност купача, нарочито дјеце.

Готово сва постојећа пристаништа изграђена су прије 35 и више година. Након земљотреса 1979. године, без обзира на степен оштећења, ниједно није санирано. У овом периоду, нажалост, туристичка привреда и Држава нијесу улагали готово ништа у реконструкцију и санацију постојећих пристаништа и обално-утврђних зидова, а камоли у изградњу нове обалне инфраструктуре.

Наведене чињенице сасвим јасно говоре о високом степену дотрајалости и угрожености обале. Имајући то у виду могло би се рећи да су посљедња рушења обале у невремену од 17. и 18. новембра, у високом степену очекивана. То значи да је реално очекивати сличну ситуацију и са осталим деловима изграђене обале.

Штете које су се десиле на готово читавој обали изазвале су велике проблеме не само ЈАВНОМ ПРЕДУЗЕЋУ ЗА УПРА-

скромне да би значајније утицали на санацију постојећих објеката и изградњу нових. Користећи се законским могућностима уступања дјелова обале на дугорочно комерцијално коришћење ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ је ипак успјело да интегрисује средства грађана предузетника и других субјеката, изврши неке послове на овом плану на подручју општине Будва:

- санирано је 230 метара обале у Луци Будва, изграђено је 260 метара обале са пјешачком стазом од Луке Будва до Савичића потока, изграђено је 180 метара обале и стаза на плажи Јаз, изграђен је дио обале на плажи Луције у Петровцу и плажи Пржно, санирана је рива у Пржно, уређена је пјешачка стаза до плаже Могрен, саниран је срушени обални зид у Рафаиловићима, у току је изградња пројеката за изградњу обалних зидова и утврда за Петровац, Рафаиловиће, Пржно и Јаз.

Међутим, комерцијални приступ, и поред урађеног, не омогућава санацију готово ниједног постојећег пристаништа, а камоли изградњу новог из разлога што се ради о значајним инвестиционим средствима која се не могу вратити комерцијали-

неној заштити.

Програм обнове и изградње пристаништа и обалних зидова требало би да се реализује као посебан програм Владе за период од осам година, почевши од 2000. године. Дакле, нови менијум би отпочели са нивоом политиком према заштити и уређењу обале. Укупан осмогодишњи програм оспособио би се према годишњим плановима који би се усвајали заједно са планом буџета Републике за наредну годину.

Овај програм подразумевао би санацију и доградњу пристаништа у Петровцу и изградњу пристаништа на плажама Буљарица, Дробни пијесак, Пржно, Каменово, Бечићи, Гуванг, Словенска плажа, Могрен и Јаз, као и изградњу обалних зидова на више локација.

Паралелно са новом програмом изградње обале, требало би промовисати и нову технологију одбране од удара таласа и заштите обале и плажа по угледу на развијене медитеранске земље.

Нове активности на овом плану, отворило би и рјешавање низа других питања у вези коришћења и заштите морског добра.

Рајко МИХОВИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ НЕОБИЧНОГ ЧОВЈЕКА НИКА КРПА

КРПА, АЛИ МАГИЧНА

Бистро „Златно сидро“ у Старом граду. Ушао сам у њега случајно, грешком. И ту остао, као стални гост. Јер, имао је душу, као ријетко који.

Пренесени дио душе Николе Вукчевића, званог Нико Крпа. Можда Крпа, али магична сигурно – мислио сам често.

По зидовима обиље старих ствари. Искрзана торба, кофер картонски, даван, вјечитог путника. Бродски сат, са скалалкама стално на поноћи, потамнио од времена које је кроз њега протекло. Ости. Покварени саксафон, гитара. Мноштво фотографија старе Будве, предатне и поратне...

И... Албум живота. Скида се прашина са пожутјелих успомена.

Слика младог момка, тек забичјелог, дуге косе, са чудним бубњевима и штаповима у руци. Један од првих рокара у Будви. То и остао, данас, изнутра, када се за трен откачи, па развезе прстима по шанку или заимитира Браћу Бузу. Али, онда, прије четири деценије... Први



Старашивеник сјорша: Никола Вукчевић

бу. За вјеровати или не, 36 генерација промијенило се испред његовог гола. А он је остајао. И, још, на слици не пише, али знам: за све те године играња од свог клуба није узео ни један једини динар. Ни један једини динар. Чак је опрему и још понешто на поклон доносио. Имао је, није хтио од сиротиње да узима, играо је из велике љубави.

Посебно му драго што има наследника. Братанац му је први голман „Будванске ривијере“, један од највећих талената земље. Да попуни и празнину у грудима.

Пожутјеле странице сјећања лагано се бистре.

Слика дугокосог момка у фудбалском дресу. Чувена седмица, десно крило. Миљеник публике, звали га будвански Џорџ Бест. Десетак година, упоредо са ватерполом, харао и на зеленом терену. На рукама су га обично износили.

Одбијен позив за војску усмјерио га је према Енглеској, гдје је успјешно играо фудбал.

Када је био на врхунцу, вратио се да одслужи војни рок, а потом у Њемачкој преузео као тренер и играч један друголигашки тим, не пропуштајући све те го-

дине готово ниједну утакмицу свога ватерполо клуба. Са 42 године живота окачио копачке, капицу и све остало о клин.

У ствари, не све.

Штуро наводимо податке о првом дипломираном учитељу летења падобраном на овим просторима, о школи једрења на дасци, скијања на води. О првој групи Аустријанаца који су са њиме од Брајића летјели до бечишке плаже. О послу задуженог за спорт и рекреацију на Словенској плажи, о шоу програмима које је водио на четири језика, када је, са Карлом Петелином, изабран за најбољи аниматорски пар у Југославији.

Наводимо штуро, да би добили у простору. А знам да ће већина тога остати недоречена.

Зато убрзано окрећемо листове пожутјелог албума успомена.

У њему, посебна љубав-море. Завршио поморску школу, возио једрилице, бродове, од оног првог чамца БД 52 којим је превозио туристе до Светог Стефана и околине, па до јахти којима је крстарио

пут Италије, Грчке и свуда гдје је требало. Али, инсистира: све што је о мору научио научио је од Ника Палунка. Ујутру рано изводио га не море. Баца празан бидон колико може далеко, преда му вољан у руке и каже: то ти је пристаниште. Из јутра у јутро, по безброј пута. Све до оног тренутка кад се зауставио на санитетар од боце. Тада му је кратко заповиједио: вози у луку. Обука је била готова.

Прелазе се и ближе крају странице албума. Прескачемо слике о предстванику „Југотурса“ за Истру и славни „Некерман“ за Црну Гору. Посебан специјалитет, свестраног куvara и кулинара, био је и угоститељство. Четири предатне године Пизана, када је овај локал, отворен 24 часа, радио најбоље у Будви. Био стедиште најпознатијих југословенских глумаца умјетника, спортиста.

Не питамо зашто. Знамо-због душе. Потом у Њемачкој, у Каселу, водио један познати ресторан, у којем су се такође окупљала свјетски знаменита имена, да би се скрасио у „Златно сидро“ у Будви. У бистроу који има душу. Дио његове душе.

Објавио је и збирку кратких, дјечјих прича у Њемачкој. Прича које је својој ћеркици свако вече пред спавање измишљао о „Маломе вуку“. Затварамо Албум живота. Знао сам унапријед: остао сам дужан за дио приче о души, утопљен у набрајања успјешних активности овог необичног човјека. За утјеху, има његове душе у старом, картонском куферу, вјечног путника, у потамњелом бродском сату, у архивима и сјећањима страственика спорта, у пријатељима, у црном, присвојеном мачку Филипу, у „Златно сидру“, кад се ускоро врати.

Рајко РОСИЋ

ДНЕВНИК Н(обинара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегорић



УЗГАЈИВАЧИ ИЛУЗИЈА

Двадесетшестога новембра.

Монетарна препуцавања, с њима и напетост расте: црногорски Савјет за одбрану од произвођача инфлације у Београду тврди да све тече глатко, из Београда завршу славине па је роба из Србије све мање. Има других, много скупљих, па се народ лути, а да притом не зна на кога. Ја и даље нисам добио свој новембарски, умањени топли оброк, који је застао негдје између двије федералне јединице. И немам коме да се жалим. Главни уредник „Побједе“ констатује да је „овој генерацији припало да закорачи у трећи миленијум (па морао је некој запасти) „да је свијет поодавно глобално село“ (још једно откриће) и онда поентира тријумфално на крају тиме што народ наш, или добар његов дио, али не и вође, упућује у - музеј старина! Начитао сам се коментаром, понеки и написао, али оваквих промишљања на првој страни једног дневника још нисам нашао.

Почиње претпразничко расположење, стиже најава да ће Војо Станић ускоро излагати у Барију, у замку Свето, а он вели: ићи ћу, мада не волим да путујем - када не сликам сваки дан је изгубљен. У загребачкој болници „Дубрава“ боре се за живот Фрању Туђману, а Вук Драшковић се у Москви с Виктором Ченомирдином нада да ће и у Србију стићи демократија. Светозар Маровић је имао запажен наступ у Паризу на Интерпарламентарном форуму.

Двадесетдеветог новембра. Опет славимо рођендан државе које нема што не смета многим: одмараће четири дана. Толико не излазе и новине, па се и мој еснаф радује. У госте ми стиже стари друг Мишо Киковић, који је љетос морао у збјегу из Приштине преко Подујева у Београд. С пуне куће у страдање и скитњу срамотну, вели ми не баш прецизно прарафразирајући Љубишу. Сада је у редакцији, изнајмио је станчић за фамилију, негдје на периферији.

Ја кућу за дана нисам видео ни у Приштини, па је једино ноћу тијесно, - смије се врли колега, иако му није до тога. Неће о патњи избјегличкој, већ ми казује како је Драган Јовановић Данилов, млади пјесник, наш најпревођенији поета у свијету сада, да је његова поезија заносна марихуана. Умије Мишо о пјесмама, воли Данилова. Водим га у дуге

шетње обалом која је сабласно пуста, али осунчана. Ово ти, виче, нећу заборавити: ко би ме тако, усред позне јесени, водио уз бистро море у које да се замало умочим.

Одмарам преко дана, а увече до касно исправљам неке своје раније рукописе: за који дан ће из штампе једна моја књижица. То ме и омело да одем на пјеснички самит дјечји на Мировици (већ двије године ми се не да да се мало дружим с пјесницима испод старе маслине у Бару). Ове године маслинов вијенац припао је Душку Труфуновићу, али га је болест омела да дође.

Првога децембра. Нико више, ни у новинама, нити онако, не помиње дан уједињења, стварања прве Југославије. Као да је то, срамота, јерес, као да ће губа на врат. Ово је дан борбе против СИДЕ, свјетски дан, па радио и телевизија само о томе брује. Потомци старих бораца који су главом платили слободу, данас страхују да не погину од задњице, ако им, не дај боже (не) пријатељ приђе с леђа.

Шестога децембра. Умро ми је најближи рођак Марко Милов, стуб носилац наше куће, чојек циновске грађе и њежног срца, увијек промишљених наступа и смирености, који је искључиво дјеловало личним примјером, а када би то било саветом, чинио је то непретенциозно, тихо и топло, срдечно и веома увјерљиво. Остала је наша Грабовица без свог понајбољег неимара, градитеља сигурне руке и широког замаха, истинског заштитника сваке њене стопе.

Осмога децембра. На сеоском гробљу испратили смо Марка у неко од рајских насеља, ако је истина да их има, како тврде. Ја само знам да му је тамо мјесто. Посматрам околну, и слушам Ранка Јововића: „Сви наши. Наша братства. Један испод каменог крста, други под звијездом. Неки заклоњен голом пирамидом, или сличним ништа...“ Сунца ове сриједи у изобиљу. И тишине, која ми толико треба.

Једанаестог децембра. Имам мало треме: за увече је заказана промоција моје књиге којој сам дао име „Године поред пута“. Приче о томе како се, али не и зашто, распала једна велика земља узете из раних њених крајева. Успјелије репортаже с прозним пасусима. Натјерали ме моји пријатељи да то ставим међу корице,

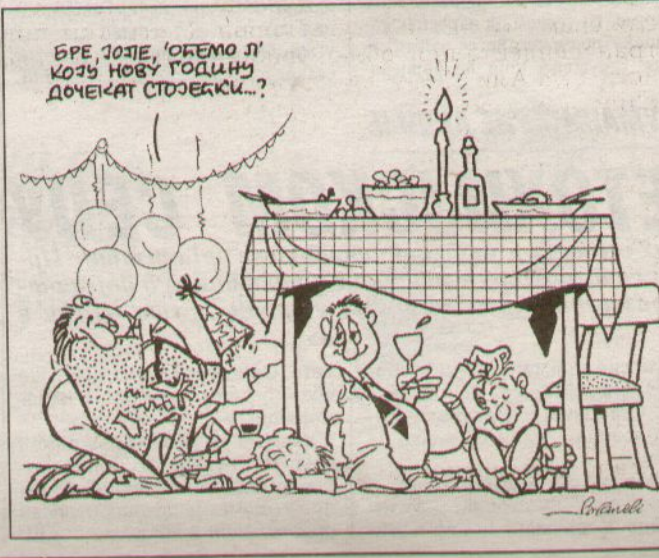
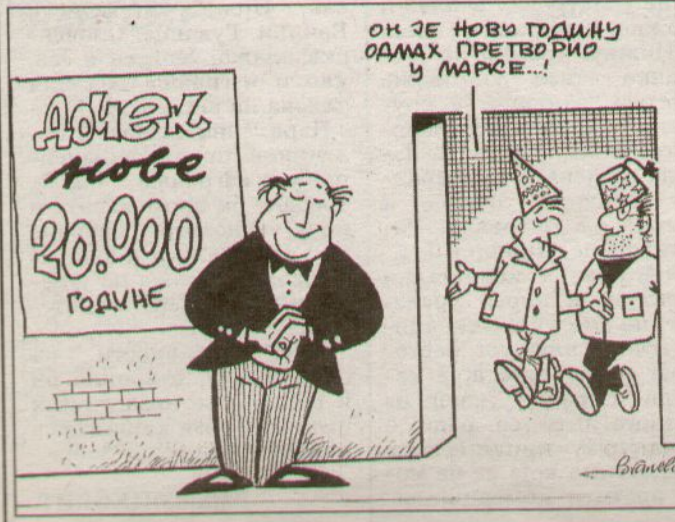
јер те приче, објављене углавном у овој новини, које је послјије живот извјесно мало дописао, бацају, рекоше, доста добро свијетло на последњу деценију овога вијека. Иако знам да је то скуп, ризичан, па и веома незахвалан посао, прихватио сам. Изјутра рано су стигли први примјерци и пријатељ ми Шћепан Вуковић. Стари друг, још из „Омладинског“, потом „Побједе“ (и тамо и тамо је био главни уредник, али остао новинар). Понајбољи које су ови простори изнедрили. Прочитао је, вели да је то добро. Хвали, а ја се плашим да има и мана и празнина. Но што је ту је: увече ваља пред народ. И послјије.

Тринаестог децембра. На загребачком Мирогоју сахрањен је Фрањо Туђман, уз огромне државне почасте. Убијеђени комуниста, Брозов генерал, прошао је пут до националисте, најзаслужнији је за стварање суверене државе Хрвата, постао католички вјерник. Питер Галбрајт, први амерички амбасадор у Хрватској рекао је да је био скоро расиста, његујући философију која је протјерала Србе из Хрватске. Имао је, каже, сан да створи независну Хрватску државу, која ће бити дио Европе. Први дио сна је остарио, док његова смрт отвара пут за остварење другог дијела.

Мени се, заједно с осталим републичким вођама, замјерило онда када је разбио државу у коју сам вјеровао. Чврсто и непоколебљиво, уочи само његов нестанка. И ја има исто осјећање, рекао ми је телефоном Мишо Киковић који је прије који дан почео да ради послјије одмора. Зато што смо и ја и ти - узгајивачи илузија.

Туђмана сам само једном срио. У Цетињу, на претпоследњој шетњи шесторице, који су тобоже ишли по Југославији да је спасе. Увече у „Гранду“, послјије још једног неуспјешног вијећања, на пустио је конференцију за новинаре, изнервиран једним питањем колеге Божицара Чоловића, и блиндираним „БМВ“ одурио ка Дубровнику.

Четрнаестог децембра. Море је плаво, безмјерно, промијенљиво, а вјечно као небо. Тамо гдје има мора, има даљине, простора. На обалама мора зна се за далеке свијетове, за друга поднебља, за чудне биљке и чулне животиње; на обалама мора чује се о бившим народима и силним царствима и пожарима, о слободама и робовању, благостању и сјају за причу. Док се прије подне мијењају три климе, гледам то море испред себе, које добрим дијелом доживљавам дружије од Црњанског. Волим га и плашим га се истодобно. А моји преци су га углавном избјежавали, гледајући га са брда подозриво, понекад љутито, ријетко с осмијехом. И говорили да отуда зло долази. Тада нисам вјеровао, касније сам знао да су добрим дијелом у праву. А данас, шта је данас за мене то бескрајно пространство плаво. Не знам, вјерујем још једна илузија.



КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

УЗГРЕДНЕ
ЗАБИЉЕШКЕ

ПИШЕ: Ерих КОШ

Бела Хамвац, од скоро нови, пронађени мађарски писац (1897-1968) кога наш вредни преводилац Сава Бабић сматра „великаном светске књижевности“ и за кога тврди „да се већ сада са сигурношћу може рећи да је један од најзначајнијих умова овога века, на маргину потиснути човек који је ипак остварио своје грандиозно дело“

Ево неколико, рекао бих карактеристичних, ставова и мисли овог, како Бабић каже, најзначајнијег писца нашег века:

„Гангстер је у такозваном либералним демократијама *par excellence* злочинац, и он је у знаку слободе, јер чини оно што закон изричито забрањује. Терориста у социјализму рецимо-званични је злочинац који своја дела чини под идеолошким изговором, такође је под законом слободе. Њих двојица вероватно нису више могла остати одвојено. Лажи друштва међусобно са мешају“.

Никаква врста песимизма више није оправдана, односно стварност је гора од онога што може да замисли било каква теорија. Терористичари су се нашли у ужасној неприлици. Социјализам је прогласио себе за напредак, а сад се показује нужада за неку још много напреднију теорију. Међутим, такву нису пронашли. Најисправније би било да су признали крах“.

„Ако се данас нешто догоди, једини коректан одговор је да се није ни збило... Највећи грех који се може починити против човечанства јесте ћутање!“

„Шта је ово? Такозвана историја. Освета, и издаја, и покољ и убиства, и насиље и беда и поквареност. Чувене радње, достојне бележења. Развитак човечанства. Вреди забележити колико је курви имао, под каквим називима пореза је плаћао народ. Како су му просипали црева, понос и право. Убијати, красти, варати, лагати, издавати, тамница, вешала. Шта је то? Историја. Учитељица живота. Прецизно, колико је људских руку одсечено, толико је бачено у тамницу, остали су обешени!“

И тако даље. Али, ако ничега нема, ако ништа не вреди, ако нема спаса, ако је све ништавило онда се пи-



тамо зашто све то нама говорити. Зашто се трудити да се то на књижеван, уметнички начин каже кад је ионако све бескорисно. Не казује ли то да и такви нихилисти и анархисти, у основи ипак показују да цене читаочево мишљење?

Философи, градећи своје термине, преводећи са страних језика, претежно немачког, кују неке немогуће речи: „јаство“, „сопство“, „таквост“, „другојачности“. Можда би било боље да то описно, са две или три речи, кажу.

„Мислиоци неће лако постати коцкари или подводачи, или пијанице; они обично не проповедају нетрпељивост, нити ратују; не налазе да је неопходно да плачкају, варају или обмањују сиромашне. А овим важним одречним врлинама можемо да додамо још једну која је, и ако се тешко одређује, и значајна и потврдна...“

Та врлина је по Хакслијевог мишљењу у трансценденталној области ума. Али с ову страну земаљског ума ни мислиоци нису без греха. Јер ако и нису непосредни извршиоци злочина, били су често њихови сведоци. Понекад невољно, богме, понекад и саучеснички.

Хаксли, који се залаже за употребу дроге мескалина каже да је „мало вероватно да ће човечанство у ширем смислу икада бити у

стању да се одрекне Вештачких Рајева. Највећи број људи у најгорем случају води тако болне, у најбољем случају тако досадне, сиромашне и ограничене животе да нагон за бегом, жудња да сами себе, макар за неколико тренутака превазиђу, сада, као што је то увек било, представља највећи апетит душе. Уметност и религија, карневали и сатурналије, плес и слушање говорника-све је то послужило, како то рече Х. Г. Велс, као Врата у Зиду“.

„Рак плућа, саобраћајне несреће, и алкохоличари што око себе сеју јад су утврђене чињенице, исто као што је то у Дантеово доба био Инферно. Али све ове чињенице су далеке и неподобне у поређењу са блиском, и пипљивом чињеницом потребе, овде и сада, да се опусте или смири, да се попије или попуши“.

Лектира: Потресна књижица о судбини породице Цветајева-Ефрон. У тешким приликама ратних и неопредметних година-нико није остао жив или бар читав. Али је поучно да књижица делује стравично не само догађајима већ и начином на који је писана. Без осудних коментара, без жалопојки, па и готово без једног придева. Саме, годе, чињенице и то је оно што је непорециво и непоправљиво. Остаје само туга и неумитна судбина.

(Крај)

Круг, облалом (13)

ЛЕСОВА
„СИВА ПРАТЊА“

Пише: Мило КРАЉ

О Александру Лесу Ивановићу и његовој поезији писао сам у неколико наврата и написи су увијек имали два дијела: један о Лесу - човеку и други о Лесу - песнику. То се и није могло раздвојити јер је било чврсто повезано. Једноставно, како сам већ једном записао, он је личио својој песми, а песма њему. Истим „поступком“ писан је и овај напис.

... Већ га је болест била приковала за кревет када сам га, заједно са двојицом колега писаца, посетио. Лежао је, тешко болестан - необријан, очију дубоко упалих, мутног, готово угашеног погледа. Послије неколико каквих-таквих ријечи необједљивог охрабрења (на шта је он сам одмахнуо руком) настала је мучна тишина. Да бих је прекратио, а примјетивши на сточићу крај узглавља неке папириће и оловку, поставио сам му ваљда нејнеумјесније питање које ми је могли пасти на памет: пише ли штогод? Погледао ме колико зачуђено, толико и пријекорно.

А да је тих, заправо наредних дана заиста нешто и писао - показало се, касније тачним. Али, шта! Писмо пријатељу које је, у ствари, и његова посљена „пјесма“ (наводици овдје готово да и нијесу потребни):

„Долази јесен, па зима, с мећавама. То је њихова обавезна пратња. А кад стигну затећи ће код мене: белест, сиромаштво, брига. То је опет моја обавезна пратња... Можеш замислити како ће то бити занимљив призор кад се обе пратње ухвате за руке и заиграју око мене врзино коло... А два сина треба послати на студије. Дрва треба набавити за нас троје који остајемо овдје. Па голотиња, босотиња. Па ова скупоба... А ја немам ни динара. И дужан сам. И уопште цијелог живота не успјех да одгонетнем ту, за мене нерјешиву загонетку: како на поштен начин, не штедећи труд и дајући увијек квалитетан учинак, зарадити довољно за живот. Од свих многобројних путева који воде остваривању тог циља, ја сам изгледа изабрао онај једини погрешни...“

Умро је убрзо послје овог писма, у педесетчетвртој години живота на земљи овој тешким маљем /живота патног изубијан, како је написао, својевремено, у пјесми „У сусрет небу“.

Тако је живио и тако умро Александар Лесо Ивановић.

А како је писао своје пјесме - своју префинену и дубоко проживљену лирику?

Као што околности нијесу биле наклоњене његовом животу, тако ни вријеме није било баш наклоњено тој лирици,

упркос свим њеним вриједностима. Када је био још млад пјесник у Црној Гори је добијала замах тзв. социјална литература, па су многи његови другови и вршњаци напуштали онај лирски круг који их је спајао са Лесом. Једино је он, слушајући свој унутрашњи глас, остао по страни, усамљен, не објављујући дуго ништа. Непосредно послје рата, када је у моди (а може се слободно рећи и у обавези) био соц-реализам, његове, с времена на вријеме објављиване, пјесме звучале су дисонантно у оном „хорском“ пјевању. Чак и његову збирчицу пјесма, објављену под скромним насловом „Стихови“ критика је, мада блagonаклоно, примила са извјесном „задршком“ и ако је то засигурно најбоља књига поезије која се тих година, па и деценија, појавила у Црној Гори. Заплуснули су нашу књижевну сцену потом познати сукоби реализам - модернизам, па је пажња критике била усмјерена другим токовима и тоновима, при чему се ова и оваква лирика нашла опет донекле по страни. Тек када су се таласи смирили, а воде избистриле, кад се слегао дим барута, критика се озбиљније загледала у Ивановићево дјело, вреднујући га онако како су га већ давно вредновали читаоци који су многе његове стихове знали наизуст. Али признања критике за њега су дошла прекасно - живот му се тада већ гасио и угасио.

Остало је иза Александра Ивановића обимом невелико, али значајно пјесничко дјело, објављено у двијема танким збиркама „Стихови“ и „Чапур и кршу“ (ова посљедња састављена је од старих, дијелом преправљених и нових пјесама); изван њих је само неколико пјесама објављених у листовима и часописима.

Поезија Александра Ивановића, већим и бољим својим дијелом, и није ништа друго него ниска лирских медаљона у којима су згрушани дубоко проживљени тренуци и осјећања изазвана оном што пјесника окружује и сјећањима на оно што је минуло. А био је заглаван и у себе и око себе, првенствено у ону сјетну и тамну страну свијета. У тзв. малим, свакодневним стварима тражио је и налазио ослонац за своју пјесму. Оджавао је свој тужни поглед и своју рањиву душу у разбијеном прозорском стаклу на траотоару („А кад се мало загледам боље/да ли то видим и себе сама“, у јесењој локви из које је заискрило „успомена мутних и сјећања сто“, у чапур у кршу („копиром љутом и драчком закоровљен“)...) Најчешћи



мотиви пјесникови су: јесен и њена „сива пратња“, то јест тренуци када се јесен у природи и јесен у људској души сретну и сједине („Је ли то одраз, као и окнима/јесени ове у људским очима“).

Погрешно би, међутим, било утврдити да у Ивановићевој поезији битише само један свијет - свијет јесење скучености, тјескобе, меланхолије и бола. Истина, он преовлађује у овим стиховима, али заједно са тим стварним (и тамним) свијетом, присутан је у Ивановићевој лирици, макар и у одбљесцима, макар и у наслућивањима, и један други, имажинарни свијет, свијет коме пјесник стреми и опет тугује што га се домаћи неће. И управо то узалудно стремљење, то сријетање, у пјесми, два паралелна свијета (једног у најужој околини и другог за замагљеним даљинама, на небу) чине његову пјесму слојевитијом, и богатијом, узбудљивијом што је тјескоба већа, што је и жудња за неким просторима, за неким другим свијетом, јача.

У складу са својим осјећањем свијета, својом животном филозофијом, тачије оним посебним чулом за све њежно, крчко и сјетно, својим тихим и стоичким подношењем бола и неправди, формирао је пјесник и свој однос према људима, да би управо њима - својим сапутницима и сапатницима посетио и своју вјероватно најбољу пјесму „Људи-сјенке“, „И има људи усамљених и боних/са образима упалим и жути/што не чује им се смијеха ни плача/што живе као самотна и дивља драча/али с бодљама унутра окренутим/да ниједна никога не огребе/и да ниједном никога не убоде/ до само своје рођено срце и себе“.

Вријеме које је протекло од пјесникове смрти, односно од појаве његовог дјела довољно је дуго да би се објективно сагледало и одредило његово мјесто. То дјело издржало је сва искушења и превредновања, све „пробе“ времена. Надживјело је - као, уосталом, и свака аутентична лирика све помодно, остајући, најбољим својим дијелом, трајна вриједност у нашој пјесничкој традицији.

Чини ми се да и сада видим, негдје у дубини времена, тужни осмјех Александра Леса Ивановића и, уз ове јесење кише, чујем, у стиховима, његову „сиву пратњу“.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПОГЛЕДИ

У коликој мјери људске нара-ви јесу инспиративне за представљање посредством облика разних животиња (суштина басне), уверљиво показује примјер др Вука Милатовића, нареденог професора и директора Филолошке гимназије у Београду. У прошлом осврту уочио сам ријетку вјештину прерушавања његове личности, која се зачас одриче себе да би, у циљу постизања жељеног ефекта, постала неко други-лија. Задржавајући особине баснописаче привилеговане јунакиње, Вук нам се сада јавља с новом прерушеношћу: не одричући се лијеног карактера, он, сагласно причи, почиње да мекеће попут козе како би постигао жељени циљ: обману неупућених јарића. Али у овом случају позната басна се појављује у новој варијанти. У њој су, наиме, вук и коза блиски илити интимни пријатељи (изричито тврдим да не помињем и да не цитирам ни Фројда ни Бруна Бетелхајма), а обадвоје имају заједнички циљ: истовјетним тоном мекетања (ја сам он/она - он/она сам ја) обманути јариће (читај: невини читалаштво) и истовремено прикрити забрањену везу. Стога у последњем мекетању једва да могу раздиковати глас вука од гласа козе, а с правом претпостављам у каквој су се текмуци могли наћи невини јарићи/читаоци.

Тако ме на примјер, један од јунака басне подучава истинољубивости велећи да је тешко „погледати истини у очи“, а како то често бива, управо он у свакој својој реченици, у свим написима до сада, да употребим еуфемизам, од истине најдаље стoji. У прошлом тексту ме је гнијевно упућивао на читање литературе коју сам није нити читао нити о њој ишта зна, на појам агапе/агапи, који тумачи површно и произвољно, а у овоме ми, између осталог, указује да је мој одговор садржи „целомудрене закључке“, при чему јамачно не зна основно значење хришћанског (православног) појма целомудрености, или ми приписује псовке, мада ја, а надам се и пажљиви читалац и после неколико читања ни једну псовку пронаћи не може. Ово је карактеристичан образац Вуковог спорења (да ли под мизанценским утицајем

ВУК / КОЗА И СЕДАМ ЈАРИЋА
ИЛИ ДИРЕКТОР НА ПРОПУТОВАЊУ

козе?); са савршеном моралном равнодушношћу изрећи било шта, а потом, поступком неуротичне пројекције, изговорене бесмислице, умјесто себи, приписати мени. Многи су примјери у којима се вук, лија или коза свеједно, покушава одбрани управо начином неуротичне пројекције. Тако, на примјер, Вук мени приписује незнање, а од почетка је јасно (заморно је изнова наводити мноштво примјера, стога упућујем читаоце на мој одговор из октобарског броја *Приморских новина*) да, што се више покушава одбрани (или, без изузетка, кад год исказује каква значењски суд), све више открива своје, за једног професора и директора гимназије, напосто увредљиво непознавање дисциплина који би његови гимназијалци, о студентима да и не говорим, барем у основи морали знати. Не бих волио да неки од ученика Филолошке гимназије сазна да њихов професор и директор „сократовица“ (?) приписује „њихово сензуалистичко схватање живота“, или да под генетичким методом у науци о књижевности подразумева баналност да „Његош није био равнодушан према погледима прелијезе Пештанке“. Ма колико да сам јасно указивао да се Његошева pjesма не тумачи тако да би подстицала инфантилне сексуалне фантазме заокасних адолесцената, доконих домаћица и понеког уредника (који је стога радовима ове врсте и посебно наклоњен), вук, лија или коза, свеједно, мени приписују ауторство таквог становишта. Допуна ранијих директорових теоријских страдања наводи се и у наредном ставу да се „инфантилним сексуалним фантазмама“ ваља тумачити гласовити сан Вука Мандушића „Горском вијенцу“ (... шта ћете са сном Вука Мандушића у „Горском вијенцу“, неуго пита директор). Пошто је Вук, за разлику од мене који сам по лијентаву будуће генерације про-



чан“, присталица тривијално схваћеног генетичног метода, онда ћемо, доследно слиједећи методолошку препоруку о „спољним утицајима“ из његовог приступа pjesми *Ноћ скупља вијека*, кренути у потрагу за снахама по Црној Гори према којима Владика „није био равнодушан“. Тек ћемо на основу такве „биографске експликације“, судећи по директоровим методолошким препорукама, моћи тачно разумјети стихове које у сну изгарава Вук Мандушић. Стога не би требало никога да изненади уколико би, доследно Вуку Мандушићу, језуитски оријентисана православна црква ускоро цензурирала *Горски вијенац* и у посебном, синодалном издању, ово дивот-дјело објавила без Мандушићевог сна, јер „не може да се помири с тим да је велики владика написао истинску љубавну pjesму“. Из свега проишходи да је, по професору Учитељског факултета који васпитава будуће генерације про-

свјетних радника, еротски дискурс у књижевном дјелу морао бити изазван увијек каквим конкретним подстицајем (Вук: „Откривате незнање и грешите душу. Ви мислите да је Његош написао pjesму *Ноћ скупља вијека* без спољних подстицаја, у неком свом метафизичком расположењу. Смешно“). Невоља је само у томе што је тај „спољни подстицај“ постојао, по свему, бар некада давно и код самог Вука, заокасних адолесцената, доконих домаћица и понеког уредника (па макар био он и „доказани и знаменит естет“), али да нико од њих није успио да напише ништа што је приближно вриједности Његошеве pjesничке творевине.

Већ ми је заморно понављати да се напосто у свему само противим баналном редуковању биографских хипотеза као основа за тумачење највећих творевина наше књижевности које су у том смислу без остата метафизичке. Сва је моја мука

што се морам узалудно спорити са неталентованим професором који и даље тврди да „ова (Његошева) pjesма није метафизичка творевина“, мада јамачно није прочитао ни један метафизички спис и мада поуздано не зна шта је метафизика. Стога он послје свега, поуздано лишеног смисла за аналитичко мишљење, без осјећања интелектуалне кривице, може изговорити и овакву хуморну формулацију, наиме да је она „љубавно-еротска, животна стварносна“. Само ова посљедња, у низу савршено празних одредница, признајем сажаливо („без пакости или мржње“) дозвоља је да доведе у питање могућност сваког темељног разговора са оним ко је испишује. Коначно, уколико се присјетимо мог првог текста, разумијемо да је у свему овоме појава проф. др Вука Милатовића секундарна: било ми је далеко важније да, најжалост, користећи Вука као споредни симбол духа данашњег теоријског образовања, укажем на један методолошки проблем приступа интерпретацији књижевних текстова који је доминантан у нашим средњим школама и универзитетима, а у коме приступу под плаштом „иманентног метода у науци о књижевности“, преовладава празна, најчешће банална парафраза текста који се тумачи. Ријечју, таквој, највећма универзитетској интерпретацији, недостају, по дефиницији, сва она фундаментална знања (имам у виду сасвим прецизно: филозофију/метафизику, теологију и аналитичку психологију) која онај који се подухватио тешког задатка значењског тумачења текста извјесно мора претходно посједовати.

Изврстан доказ вукове/кози-не теоријске инфериорности садржан је у завршном пасусу његовог одговора. Осјећајући да расправа о стварима теорије књижевности или интерпретације Његоша са неуким Вуком постаје више него беспредмет-

на, јунаци наше басне су се досјетили да тему расправе прерабају у оквир сасвим друге теме. Наиме, теоријска инфериорност Милатовићева морала је пронаћи какву-такву компензацију у трагању за теоријски савршено небитним подацима, којима би се, макар за трен, заварали невини јарићи. Када му је постало јасно да посједује неотклониви инвалидитет у стварима теоријског мишљења, вук, по свему судећи, уз обилату помоћ козе, прибјегава војерском завиравању у садржај моје машинице за прање веша. Више није битно значење Ероса или познавање литературе о Његошевој pjesми, сада одлучан значај поприма денунцијантово дошаптавање да сам „исти напис *Значење и дескрипција* објавио и у *Побједи* и *Приморским новинама*, скоро истовремено“ и да сам за то добио хонорар. Мизанценски денунцијант је, уколико није „фактофобичан“, уз све морао пренијети бар још неколике чињенице: да у *Побједи* и *Приморским новинама*, није објављен „исти напис“, да у *Побједи* никакав хонорар нисам примио (као и за све текстове које сам до сада тамо објавио - то је бар просто провјерити). Денунцијантова информација требало је да буде комплетна, а не прилагођена тренутној потреби: није, наиме, први пут да се чак у потпуности исти текст објављује и хонорише у *Побједи* и у *Приморским новинама*, што за понеке уреднике не мора представљати никакав проблем јер се према томе односе зависно од тренутног интереса или личне наклоности (ad hominem).

Пошто са Вуком Милатовићем о Његошу, Платону или хришћанству више не може бити ријечи (па макар ми предавања била и плаћена), а с разлогом сумњајући у денунцијантову истинољубивост, одмах вука/козу сам обавјештавао да, између многих порока, у Будви имам отворен девизни а у Београду динарски жиро рачун, да сам проћелав, да носим наочари, да волим рибања и рибарска приговарања и да сам наклоњен црном вину (поготово ако је домаће). Можда ће у расправи о овим темама Вук Милатовић саопрати, у милинију-му који долази, имати више успеха него до сада.

Проф. др Синиша ЈЕЛУШИЋ

МАРКО МИЉАНОВ: ПОСЛАНИЦА

При расправи о стваралаштву Марка Миљанова, ваљало би се држати моралне осетљивости својствене самом војводи Марку. То значи - тражећи истину не доводити у питање моралне исправности оних који у спору око *Посланице* не мисле као ми. Дакле, ваља чувати достојанство и оних за које нам се може учинити да су, бранећи своје ставове, интересе и углед, - понекад, у сржби спорења, и сами недовољно мислили на очување угледа својих опонената.

Аристотел је говорио: драг ми је Платон, али ми је дража истина.

До потпуне истине тешко се долази. Па и у овом предмету.

Пре него се изјасним о ауторству *Посланице*, ја морам одати признање Тому Ораовцу што је омогућио да *Посланица* постоји, а и стога што је, све до спора око *Посланице*, допринео Марковом књижевном раду, умножавању знања о његовом животу и стваралаштву.

С великим поштовањем и захвалношћу мислим о Трифуну Ђукићу и др Михаилу Вукчевићу, поред осталог и стога што су многа допринели угледу и познавању дела Марка Миљанова. Ово упркос томе што су према сазнањима којима су тада располагали - ставили на страну Тома Ораовца у спору око *Посланице*. У почетку спора они, заиста, нису имали ни разлога ни интереса да говоре мимо својих истинских уверења. Међутим, кад је спор око *Посланице* дошао до суда, онда се аргументација подешава - не стварном стању ствари него пукој одбрани свог угледа и интереса у том спору.

1.

Ја тешко могу бити сасвим објективан у просуђивању ауторства *Посланице*. Стога у овом књижевном „суду“ и нисам довољно подобан „судија“. *Посланица* је била прва мени поклоњена књига. За такво и такво учење и, наравно, за примерно владање у малим редима основне школе. Мој учитељ (и стриц) рекао је да је књигу написао наш знаменити рођак војвода Марко Миљанов Поповић. Тако је и писао на корицама књиге. А настанак *Посланице* убједљиво је описао приређивач, сам Томо Ораовац.

Примерност у владању - до које ми је и у овим годинама стало - говорила ми је (кад сам сазнао за спор о

ауторству *Посланице*): није у реду ни своју књигу објављивати под туђим именом, нити туђу књигу називати својом. Све да је неко тако, из неких (њему знаних) разлога, морао поступати.

Када сам завршио студије књижевности, отишао сам свом професору Виду Латковићу да пријавим тезу за докторат. На мој предлог - да решим питање ауторства *Посланице* - Латковић је мирно рекао: „То питање је решено“. Зачудио сам се. Како ја за то нисам знао? Међутим, добро је што ми је стари професор одбио тему. Можда бих касније и сам од ње одустао, јер тада се није знало за Маркову *Посланицу* Пеку Павловићу, нити за друге његове списе сродног жанра.

2.

Да сам се и сам нашао у приређивачкој улози Трифуну Ђукићу и, касније, Милорада Стојковића, вероватно бих и ја *Посланицу* (као „споредно“ и „спорно“ дело у сабраним списима М.М.) - скрајнуо. Марко је књижевно име стекао другим делима, не *Посланицом*. А уредници и издавачи Маркових дела нису имали вишка времена (и сазнања) да истерују неку неизвесну правду око *Посланице*.

Међутим, пошто је неколико озбиљних истраживача, с добрим аргументима, заступало тезу да *Посланица* и треба сматрати Марковим делом, онда бих - при издавању критичког издања - свакако прикључио другим Марковим делима и *Посланицу*, макар јој остао статус дела „нерешеног ауторства“.

Зашто бих у критичко издање укључио *Посланицу*? Критичко издање се и зове тако јер укључује све релевантне информације о аутору и његовом делу. А чињеница да једно три пута издавано дело (само) под Марковим именом, Томо Ораовац - после више од четири деценије уздржавања - проглашава својим, није разложна сметња да се то дело (макар под упитним) прикључи осталим књижевним творевинама Марка Миљанова. Ово утолико пре што први Ораовчев аргумент носи нетачну тврдњу - да Марко Миљанов никада није писао *Посланицу*. Како поверовати човеку који не само што првом (главном) тезом говори

неистину него садашњим (накнадним) тврдњама оповргава раније сопствене изјаве, тако педантно и убедљиво саопштене у Предговору првог издања *Посланице*? Говори ли сада истину онај који сам тврди да раније није казивао истину? Човек који олако заобилази истину, није поуздан сведок. Особито кад накнадна „истина“ треба да служи његовом интересу!

Зашто су му, упркос томе, поверовали књижевни ауторитети - Трифун Ђукић и Михаил Вукчевић? Као часни људи, нису могли замислити да неко може - у тако морално осетљивој ствари - заобилазити истину. Они сами не би то ни под каквом присилом учинили, па су, просто, помислили да човек који о *Посланици* зна више од свих других људи - говори, напосок, истину. Најзад, и честе „учене“ реминисценције, а понегде и неочекивано „Нови“ стихови (каким почиње *Посланица*), ишли су томе у прилог. Присећања из старије и новије европске историје веома су фреквентна у *Посланици* Пеку Павловићу. Али, то Ђукић и Вукчевић нису могли знати. А што се „новог“ у обликовању неких стихова тиче, то је очито лекторски „допринос“ приређивача, Тома Ораовца.

3.

Познат је случај спора око ауторства руског романа Тихи Дон. Наиме, Солжењин је јавно посумњао да је Шолохов аутор романа Тихи Дон. Изнео је претпоставку да је Шолохов плагирао роман белогардејског писца Крјукова. Да би ту претпоставку проверио, један скандинавски славист направио је компјутером график стилских својстава језика оба писца, најпре на делима ових писаца чије ауторство није спорно, а онда график стилских карактеристика наведеног „спорног“ романа Тихи Дон. Линија графика Тихог Дона безмало се поклапала са линијом неспорних дела Шолохова, а упадљиво се удаљавала од графика стилских особености литерарних творевина Крјукова.

Таква егзактна истраживања нису досада код нас вршена. Можда ће неко и *Посланицу* поставити између Маркових и Томових дела, па компјутерским графиком показати којем ће се „приволети царству“?

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

КЊИГЕ И КЊИЖЕВНОСТ

Свој први роман, „Нит михољског лета“, Никола Милошевић објављује након осамнаест филозофских, књижевних теоријских и есејистичких књига. Прво питање које нам се управо због тога намеће је шта је навело једног од наших вјероватно најдаровитијих истраживача књижевности да се определи за роман, за форму у чије је тајне одавно проникао, али са оне друге, теоријске стране? И шта се може очекивати од писца који је занат „пекао“ загладан у нити и функционисање романескне структуре? Назад, шта га је навело на својерсно „откривање“ својствено књижевности?

Стога нам се и нехотице намећу они чувени искази у дјелима Томаса Мана - о зазорном и за грађанина саблажњивом списатељском послу, о његовом поштомном положају откривености пред читаоцима, тако далеко од њихових грађанских већина, чак и оне књижевности наклањене.

Наравно, овакве се избор - да се књижевни теоретичар и филозоф окрене белетристици - није ријетко догађао. Поменимо само романе Умберта Ека, настале након што је писац ваљано утврдио своје мјесто у области естетике. Обрнути поступак, пак, много је лакши, чак и природнији. Уобичајено је, наиме, да сваки писац има своје поетику, да је имплицитно или експлицитно, у облику књижевно теоријских текстова, изриче. Но они, ти текстови, по природи ствари имају снагу илустрације, рјеђе дубоку научну заснованост и примјенљивост. Поетика неког писца може достићи задивљујућу заокруженост и сагласје са делом - као што се то догодило у случају Данила Киша. И, може се догодити да и поетика и дело, међусобно се освјетљавајући, добију изузетност и важење у ове области.

„Нит михољског лета“ је

роман даровитог истраживача оних финих спrega које постоје између књижевности, књижевне теорије и филозофије препун је алузија, литерарних паралела и бржително одмјерених цитата и заправо је ерудистка творевина. Никола Милошевић, пак, прави је poeta doctus - учени пјесник који води рачуна о форми и о техничким детаљима.

Роман је жанровски најближи билдунгс роману, приказујући одрастање и сазријевање јунака, али, након тога, и вријеме његове зрелости и старости.

Јунак, који је истовремено и наратор, у уводном дијелу романа, „Варка ветра“, пита се, попут нас пред Милошевићевим романом, чему његов заклањање списатељски порив и трагање за знаком нечега што није од овога свијета. Покретач је заговорница: да ли је линија живота тек случајна шара или дјело некоег небеског умјетника и његове намјере. А да би се до одговора дошло, каже он, не треба у висинама тражити лице Божије. Потребно је сакнути се што више, јер, „ако нема ничег овде доле, нема ничег ни тамо горе“. Поступак би се, заправо, могао представити сликом паукове мреже у којој су све удаљене нити и везови спојени са средиштем као сликом онога из чега све произилази. Отуда није случајно да је свјетлуцава нит паучине лајтмотив романа „Нит михољског лета“. Анализирајући двије слике Ђорџа ди Кирика, и писац овог романа настоји да се сagne доволно ниско, да уђе у крху материју психолошког како би сагледао, уколико је могуће, лице бесконачности. Зато и пише роман.

Структура Милошевићевог романа, ликови и мотиви,

лајтмотиви, архетипски образци, симболи - дио су бржителног плана. Толико испланирани да нас, уз свијест да је аутор познавалац књижевно-умјетничког дјела, непрекидно враћају разлозима пишчевог опредјељења. Тешко је избјећи утисак артифицијелности, ма колико ерудитски слој романа био ваљано мотивисан и образложен.

Први дио романа слиједи дјетињство у којем се о душе млађаног јунака боре рационални, скептични и цинични отац - оваплоћење разума, и мистицизму склона тетка, професорица француског и заљубљеница у све што није од овога свијета. Тако јунак осцилира између непомирљивих полова, у кући пуној књига. Његова лектира су Мопасан, Вијон, По, Гогољ, Гете и Љермонтов, уз прва збуњујућа сазнања да није тачно да онај ко је зао или чак луд не може да пише добре књиге.

У другом дијелу романа, згодним фабуларним обртном, Милошевић свог јунака доводи у прилику да говори о другачијој литератури. У поратном времену, наиме, њему се обраћа млади партијски функционер, Спасије, са молбом да га подучава из историје филозофије. И тако се креће од Карла Маркса и Кантове опаске да се од кривог дрвета ништа не да истесати, јунак Спасије потом говори о Милећанима, Емпе-доклу, Анаксагори, Платону, Демокриту, Платону, уз „обавезне“ Лењинове „Филозофске свеске“, а све се завршава помињањем Толстоја, Достојевског, Хомера, Лукреција Кара и, најзад, бесмисленом и безобразном Титовом шалом пред Бајроновим потписом у Грчкој.

Познато је колико лекти-

ра јунака може бити функционална у његовој карактеризацији, баш као и у термизацији, слоју дјела. Тога је Никола Милошевић, да-како, у потпуности свјестан. Уз овакву лектуру непрекидно се истражује „распон клатна“: не само кроз однос јунака са оцем и тетком, кроз љубав према Лени, доброј и једноставној дјевојци склоној крађи, већ и према осталим јунацима и њиховим судбинама, и то са знатном дозом хумора.

Живот Милошевићевог јунака трагично је обиљежен губицима. Отуда његово бесконачно трагање за одговорима на питање има ли могућности да се судбини избјегне. И карактеристичан одговор: „Кад дакле тврдимо да нешто можемо да изаберемо и не изаберемо и нехотично замишљамо уместо нас, таквих какви јесмо, неку особу уопште која би могла бити свако и која управо због тога није нико. Међутим, не бира никад човек уопште“. Па ако је све то тако, онда заправо ништа није безначајно, ниједна посебност одређеног човјека. А ако има бога, онда је он, по мишљењу јунака, не само бескрајно милосрднији, већ и бескрајно моћнији, и у простору и у времену, и са њим, као са каквим средиштем паукове мреже, спојен је сваки наш појединачни концић и чвор. У питању је карактеристични, милошевићевски мисаони пут, обиљежен чак и особеностима његовог казивања. Примјер како се филозофско-теоријска грађа прерађује у роман.

У ликовима оца, тетка и Лене лако је, такође, препознати архетипска обиљежја. На примјер, већ поменути лајтмотив паукове нити може се довести у везу са значењима паука. Он је симбол интелигентног уср-

едсређења психичких енергија - а извјесно средиште романа је јунакова знаменита шетња са оцем и тренутак кад на очевом рукаву запажа свјетлуцање те нити. Паук је, међутим, и симбол жене заводнице којој је циљ уништење мушкарца, па тако савршено одговара јунаковој опседнутости Лени, њеном еротском снагом и смрћу. Отуда, као мотив, и пјесма коју је Лена пјевала - румунска дојна о Марији и њеном проклетству. Трагајући за сразмјером гријеха и казне, својствене само земаљским судовима, јунак схвата да патња не може оплеменисти. Преостаје, у самоћи, трагање за „шифром трансценденције“ - отуда и потреба да пише, јер о оном трансцендентном можемо говорити само помоћу слика, дакле, умјетношћу прије него филозофијом. Али, и тај језик, језик слика, будући да није трансценденција сама, увијек је подешавање, па тако и кривотворење. Књижевност је тек горко задовољство рибара који баца мрежу знајући да ништа неће узнати, а пера се лађа, каже даље Милошевићев јунак, само зато што хоће да озлиједи себе. Остаје тек носталгија за бесконачним и слика оца у шуми, док прелијећу сијенке нечужних зечева (архетипски образац непрестаног обнављања живота) и на очевом рукаву блиста свјетлуцава паукова нит.

Настојећи, дакле, да филозофску мисао и своје опсеивне идеје преточи у роман, Никола Милошевић није успио да избјегне артифицијелност. Ма колико вјешто начињен, роман „Нит михољског лета“ ипак је остао дубоко у сјенци пишчевог ранијег, филозофског и књижевно теоријског опуса.

Божена ЈЕЛУШИЋ

ЧЕЖЊА

Прејешка ноћ ми на глану,
Одигне сејом липа...
На моју љућу рану
Мелеме месец сити.

Којрена златној праху
На искре извора сећа;
Латано свила плаха
Покрива моја плаха.

Блажи ми укусу жути
И души која кашље,
А месец златио лучи
И сега брзи у рашље.

Чезнем за прошлим, шугам,
И слутим у коси поред,
А као верни сузањ
Месец је увек поред.

Завјерине око бљесити,
Кај језе у ноћ кану!
А месец видар вешти
Види ми љућу рану.

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

НАЈЧИТАНИЈЕ
КЊИГЕ
БУДВАНСКЕ
БИБЛИОТЕКЕ
У 1999. ГОДИНИ

1. Милисав Савић:
Ожиги тишине,
роман
2. Доброило Ненадић:
Деспот и жртва, роман
3. Светислав Басара:
Вучји брлог, есеји
4. Ђорџ Дејвид Селингер:
За Есме, приче
5. Александар Солженицин:
Русија у провалији,
есеји
6. Силвија Плат:
Рани одлазак, пјесме
7. Синтија Озик:
Месија у Стохколму,
роман
8. Чарлс Буковски:
Пјесме 1955 - 1984,
поезија
9. Хорхе Луис Борхес:
Алеф, приче
10. Виржинија Вулф:
Споња Даловеј,
роман

СЕРДАРУ ЈОЛУ ПИЛЕТИЋУ

Бане Ивановић је највише допринео решавању овог спора. То што су његова истраживања показала - у корист тезе о Марковом ауторству **Посланице** - заслужује озбиљну пажњу. Стога му се може опростити што је у расправу уносио више жистине него што препоручује научна дискусија. Боље би било и да је неке тврдње оставио у виду претпоставки. (Тврдити, на примјер, да је рукопис **Посланице** постојао у Молеровој улици бр. 90, па одатле нестао, није сасвим убедљиво.)

Претпоставке треба оставити као претпоставке, јер кад се „унапреде“ у тврдње, онда такав пропуст у аргументацији производи непотребну сумњу у одрживост онога што је Ивановић, великим трудом, убедљиво образложио.

Бане Ивановић је дао преглед свих значајних схватања о овом спору. Ја бих више волео да се упорније спорио са контра-тезама, него што је, без икакве двоумице, упорно остајао при почетном (као и при крајњем) ставу да је **Посланица** само Марка Миљанова и нијача друго.

Али, треба признати да све компаративне анализе које је Ивановић учинио, делују врло убедљиво у корист његове тезе, па их је тешко игнорисати у даљим расправама о овом спору. Он је изнео импозантан низ сродности и истоветности текста **Посланице** са другим делима Марка Миљанова. Сродности и подударности, показао је Ивановић, уочљиве су на свим нивоима текста: на лексичком, синтагматском, стилском, стихолошком и поетичком. Такође је указао на разликовања својства стихова **Посланице** према песничеству Т. Ораовца. Неки стихови „штрче“ ван песничких навика М. Миљанова. Бане Ивановић то објашњава приређивачевим (Ораовчевим) упадом у изворну Маркову речницу.

Пошто постоји општа сагласност да у тексту **Посланице** нису сви стихови, сви изрази и све речи Маркове - јер се уочавају извесне (невелике) приређивачеве интервенције - питамо да ли то „страно тело“ песме доводи у питање изворност Маркова дела и да ли

се тиме битније умањује Марково ауторство?

Овде се јавља један књижевно-теоријски проблем: која је то - квантитативно процењивана - доња граница приређивачева уплитања у текст који приређује, а која, опет, граница квалитативних корекција, да би се - од те граничне тачке - приређивани текст морао третирали као коауторски?

Ако би се сувише придавало значаја мноштву (иначе веома корисних) еснафских посредника при прављењу (штампаних) књига - од приређивача рукописа, уредника, лектора, дизајнера, словослагача и коректора, све до књиговезаца - онда би се појам ауторства сасвим релативизовао. Ко би се - при толиком истицању доприноса посредника - осмелио да осамисти своје ауторско име на корицама књиге чији је рукопис, доиста, сам написао?

Марко Миљанов није био довољно упућен ни у вештину писања, а камоли у технику припремања књиге. Стога су сви његови рукописи постајали књиге тек уз велики рад приређивача. Од приређивача је зависило и какво ће име добити Маркова књига. Најлепше је име даровао приређивач Маркове фрагментарне прозе - Симо Матавуљ, који је велики уметник приповедне прозе. Примјери чојства и јунаштва су и пример одлично погођеног имена књиге.

Упркос великом труду око склапања и уређења Маркових књига, ниједан приређивач војводинских дела - сем Т. Ораовца - није свој допринос крајњем обликовању тих дела уздигао ни до коауторства, а камоли да се одважи да присвоји приређивани текст!

Занимљиво је приметити да је Трифун Ђукић пишући биографску књигу - Марко Миљанов, једним цитатом из **Посланице**, потписаним пуним Марковим именом, на индиректан начин напустио своју ранију тврдњу да је **Посланица** творевина Т. Ораовца! Као мотло поглавља „Народни мудраци“ стоје стихови:

Сила чојству - топуз иза врата

чојство сили по пепелу шеће

Треба ли после ове Ђукићеве аутокорекције и даље помињати његово раније веровање да је **Посланица**

дело Т. Ораовца? Особито кад се нетачном показала и Ђукићева тврдња да Марко Миљанов није писао стихове.

4.

Марко Миљанов је човек усмене културе. Како би рекао Ерик Хавелок и „његова је муза касније учила да пише“. Ивановићу тезу да је Марко Миљанов првенствено песник, ја сматрам тачном, следећи управо Хавелокове идеје. Ауторство усмених стваралаца, поставља се тек кад неко запише њихове стихове. Марко је био песник пре него се латио пера! Парафразирајући једног истраживача ауторства **Посланице**, који је рекао да М. Миљанов ову песму „није написао и није могао написати“, ја бих рекао: Филип Вишњић није написао и није могао написати песму „Почетак буне против дахија“, јер је напосто био неписмен, а уз то још и слеп. Ипак, сви знанци наше народне јуначке песме, Филипа Вишњића сматрају аутором, творцем ове песме. Записивачи песме су у другом плану. Кад би се чак утврдило да Марко Миљанов није својом руком писао **Посланицу**, него је другом казивао, то не би битније умањило његово ауторство, поготово кад се зна да је неке друге списе диктирао својим писарима.

Симптоматично је да се Томо Ораовац није никад усудио да **Посланицу** изда под својим именом (иако ју је једном сврстао у списак својих књига)!

Ако још има оних који и после темељне аргументације Бранислава Н. Ивановића сумњају да је **Посланица** дело Марка Миљанова, препоручио бих им да реше, ако могу, супротно питање: да ли је којим случајем то дело могао написати Томо Ораовац? До тада се Тому Ораовцу могу приписати само неке лекторске интервенције у тексту Маркове **Посланице**.

Не узимајући у обзир непроверљива сведочења ма којег смера, него проверљиве чињенице упоредне анализе текстова Марка Миљанова и текстова Томо Ораовца - што су већ учинили педанти истраживачи - може се с великом сигурношћу рећи да **Посланица** изворно припада стваралаштву Марка Миљанова. Стога ја и не могу донети друкчији закључак него да је **Посланица** сердару Јолу Пилетићу дело Марка Миљанова, па је при објављивању сабраних дела треба обавезно припојити осталим његовим књижевним творевинама.

Бранко ПОПОВИЋ

ИКОНЕ НАТАШЕ ЂУРОВИЋ

ПРАВЕ И ПРОВЈЕРЕНЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Драгана ИВАНОВИЋ

САБРАНА ДЈЕЛА МИТРОФАНА БАНА

С. ГРЕГОВИЪ

„ГОДИНЕ ПОРЕД ПУТА“ САВА ГРЕГОВИЋА

та Греговићеве књиге, великих и малих а великих људи који, овамо далеко, на новој обали, живе своје друге животе. Том тешком бремену Саво Греговић ништа је што одузимао нити додавао до своју препознатљиву реченицу потеклу са Љубишиног извора у којој на почетку и на крају стоји велико Ријеч, а у позадини „бескрајни плави круг“ у којем ће, умјесто оне звјезде Милоша Црњанског, засвијетлити море, а заплуснути нас таласи, „таласи као бијелици неосеђани“ - рекао је Вуковић истичући да се отуда књига „Године поред пута“ доживљава и као врхунски текст, и као истинска документарна проза, и као дневник пролазности и као свеник једног времена у којем трајемо без наде да ћемо више икада сустрести наше одбјегле душе. П.Н.

КО ЈЕ КО У ЦРНОЈ ГОРИ

Позоришни критичар Веселин Радуновић, istakao je važnost publikacije u informisanju u Crnoj Gori.

М. ПЕТРОВИЧ

ФЕЛТОН

ХРОНИКА СЕЛА

Грбаљски статут (законик, закон-сва три термина су у употреби) са својим одредбама чини полазиште изучавања правних норми и закона као дијела историје српског народа, али и као дијела правне науке. Скупљање података, као и њихово тумачење у савремено доба најцјеловитије је до сада начинио др. Александар Соловјев у свом раду „Грбаљска жупа и Грбаљски статут“ (Годишњак Николе Чушића, књ. XL БГД, 1931). Др Соловјев истиче да је у „науци доста слабо запажен“ Грбаљски статут, односно да није био познат ни многим правницима који су се бавили проучавањем средњовјековних права.

Шта је о овом документу до сада извјесно:

1. Објелоданио га је Вук Врчевић 1851. године, у задарском „Правдоноши“, бр. 25-36. са назнаком да је проглашен и потписан у манастиру Подластва на Митровдан 1427. године и садржи 126 чланова.

2. Вук Врчевић је прилично слободно припремио рукопис Грбаљског статута, у њему има „поправљања или уметака“ (што до-

ГРБАЉСКИ СТАТУТ-ЗАКОНИК

Пише: Марко С. ШОВРАН

казује Соловјев у поменутом раду). Стојан Новаковић каже да „Статут грбаљски није сачуван и издан како треба“ и да је „језик сасвим сувремен са прилично турских ријечи“, па би било добро пронаћи рукопис из којег је Врчевић израдио овај закон.

3. Младен Црногорчевић у књизи „Цркве у Грбљу“ пише да су многе црквене књиге и старинске исправе које су чували браћа Вуко и Марко Ковачевић (из Пријевора-Грбаљ) одијелили Вук Ст. Караџић и Вук Врчевић.

Будући да Александар Соловјев и неки други писци оспоравају вријеме постанка Грбаљског статута, треба то питање разбистрити. У вези са овим, важно је истаћи да Ђурађ Бранковић (у име деспота Стефана Лазаревића) споразумом у Вучитрну 1426. године, уступа Грбаљ Венецији, односно Котору, а на основу раније учињених даровница (повеља) од стране краља Милутина, а касније царева Ду-

шана и Уроша. Сачуване су ове даровнице као преписи на латинском језику, а оригинали на српском су наводно изгорели у неком пожару. С тога неки писци ове повеље сматрају фалсификатима.

За разматрање постанка Грбаљског статута од неопројективне је важности чињеница да су Грбљани до 1420, односно 1426. године били под српском управом и природно је да су судили своје право или по Душановом законик или по Грбаљском статуту, тј. старом обичајном праву. Међутим, истиче Предраг Ковачевић у студији „Грбаљ, његова прошлост и будућност“, када су Грбљани дошли под млетачку власт, изгласали су свој Законик по коме ће судити своје спорове јер „на латинском суду у Котору“ нијесу хтјели да траже правду. Осим тога, у споразуму о предаји Грбља Венецији (1426) стоји да ће пресуде које буду изречене на Грбаљском збору бити поднесене у случају призива само

каторском кнезу на коначну одлуку. Очигледно је да је каторски суд био искључен из процеса суђења што значи да се и до тада на збору судило по Грбаљском законик, а да је исти због настале политичке ситуације (Споразум у Вучитрну и долазак Грбља под млетачку управу 1426), те наредне 1427. године донијет и потписан. Међутим, помињање Грбаљског збора у споразуму о предаји Грбља Млечким указује на већ институционализовани орган за примјену старог обичајног права или на то да је већ раније потписан текст могућег статута око 1373. године.

Према запису Ива Стјепчевића у књизи „Котор и Грбаљ“, (Котор 1941, стр. 89), каже се: „Др А. Соловјев говори да се оригинал статута налази у Петрограду, што није искључено, јер су тамо доспјеле многе исправе из наших крајева“.

У вези изнијетог добро је указати на следеће:

1. Уколико би се пронашао оригинални текст Грбаљ-

ског статуса са 42 потписа, „онда Грбаљски статут био би достојан особите пажње, био би споменик југословенског права од не мањег значаја него Душанов законик. Јер у својих 126 чланова Грбаљски статут сачувао би нам оно обичајно право по којем се заиста управљао српски народ за вријеме деспота Стефана, био би достојан такмац прослављених Винодолског и Пољичког статута. Задатак науке би био да се он подвргне критичкој, да се очисти од уметака и да се вастави по могућности оригинални текст“ (А. Соловјев). Ово откриће било би изузетно значајно за правну науку, не само за наше подручје него и много шире, с обзиром да је мало сусједних народа тога доба имало писане законе.

2. Било би добро ступити у контакт са архивима у Петрограду и у међуархивским размјенама доћи до оригинала Грбаљског статута - ако се он тамо налази.

По питању турских ријечи

уметнутих у Грбаљски статут ваља напоменути:

- Статут је донијет 1427. године,
- Грбаљ је потпао под млетачку управу 1420, што је санкционисано уговором у Вучитрну 1426. године,

- Грбаљ је окупиран од турске власти 1496. године, 70 година касније него је законик донијет и потписан у манастиру Подластва на Митровдан 1427. године.

Имајући у виду вријеме настанка Грбаљског статута, те цитиране записе Стојана Новаковића, Александра Соловјева и других, види се да је Вук Врчевић „дограђивао“ Законик, убацивајући турске ријечи (чији је превод на српски језик стављао у заградама), изражавајући новчане казне у валутама које су биле у оптицају у његово (В. Врчевића) доба.

Једна страница Миросављевог јеванђеља налази се у Государственој библиотеци у Санкт-Петербургу, па се, аналогно томе, може претпоставити да је и оригинал Грбаљског статута у неком архиву поменутог града, како каже Др Александар Соловјев.

Трагом докумената прошлости (95)

Пише: Мр Марко Ђ. Ивановић

ДОБРОВОЉЦИ И ДРУГИ РАТНИЦИ ОПШТИНЕ БУДВА И ГРБЉА

• Поинули, нестали, умрли и рањени 1912-1918. године -

Житељи Будве и ширег подручја Приморја никада се нијесу мирили са вјековном туђом владавином - тежња за слободом је био њихов коначни циљ. Пркосили су господарима, било преко увијек слободне Црне Горе или самостално, уз њену подршку, све до дизања устаника или учествовања у вођену ратова. Под туђином, живот им је био увијек тежак, колико-толико су савлађивали своје сиромаштво и обезбјеђивали себи и породици egzистенцију, масовно одлазећи у печалбу.

Када је моћни Беч извршио анексију Босне и Херцеговине (1908) видјело се да ће ускоро, уз помоћ Берлина, повести „рат до истраге“ против тада једине дијеле слободне словенске земље на Балкану - Црне Горе и Србије. Но, у њима је тада почела још јаче да сазријева мисао о непрекидној борби до коначног ослобођења и уједињења свих јужнословенских народа. Будвани и шире, мада поданици Ау-

стро-Угарске, нашли су се у добровољачким јединицама Приморског одреда црногорске војске у борбама против Турака на Скадру (1912), у добровољачким јединицама Ловћенског одреда црногорске војске против Аустро-Угарске у Грбљу (1914-1916) и у савезничким добровољачким јединицама против Аустро-Угара, Њемаца и Бугара на солунском и западном ратишту (1916-1918). Њихове напаћене добровољачке кости расуте су по свим фронтима од Грбља и Ловћена, преко Ширачког Виса и Тарабоша до солунског и западног фронта, у морским дубинама, у „плавиим гробницама“ на Крфу и Медови. Уз то, Аустро-Угарска је присилно мобилисала многе наше људе и многи од њих су заувјек остали на западном аустро-италијанском ратишту и широм Србије, али у њеним концентрационим логорима „Шпањоле“, Граца, Марибора и у другим мучилиштима.

Послије слома Црне Горе у

јануару 1916. године ако није одступио преко Албаније, педантна аустроугарска администрација сваког нашег добровољца, а њеног „војног бјегунца“ интернирала је у Сабирни логор „Шпањола“ у Херцег Новом. Бесарско-краљевски војни суд у Игалу судио им је за велеиздају, осудивши их на смрт или временску казну до двадесет година робије. Неосуђене је упућивао на фронтове преко своје 37. домобранске регименте. Научени да подносе све тешкоће живота гинули су и умирали на сваком кораку. Многи су сотали инвалиди и доживотно неспособни за било какав рад.

У општини Будва сваки пети становник био је добровољац у Балканском или свјетском рату, а готово сваки други или трећи дошао је из печалбе да би ратовао. Задивљује њихово родољубље.

СПИСАК
ДОБРОВОЉАЦА И ДРУГИХ УЧЕСНИКА РАТОВА
1912-1918. ГОДИНЕ ИЗ

ОПШТИНЕ БУДВА И ИЗ ГРБЉА

(поинули, нестали, умрли и рањени)

1 - Град Будва:

1. АНДРИЋ ЛУКЕ РАДЕ - Послије слома Црне Горе јануара 1916. године интерниран од стране Аустро-Угарске у логор „Шпањола“ - Херцег Нови. У логору провео седам мјесеци и умро 1916. године.

2. БАКОВИЋ ЛУКЕ ИВАНИЦА - Њен отац, Бановић Николе Лука, из Љуботиња, каплар, добровољац у србијанској војсци, 2. чета, 4. батаљон, 2. пјешадијски пук. Одликован Обилића златном медаљом за храброст. Провео седам мјесеци у логору „Нежидер“ у мађарској, Лукина кћи, ИВАНИЦА, умрла у интернацији.

3. БОШКОВИЋ БЛАЖА ЛУКА (1886-1967) - Добровољац у црногорској војсци Ловћенски одред (1914-1916), прешао Албанију и добровољац у србијанској војсци - солунски Добровољац. Према објави бр. 13470

служио у 2. чети, 3. батаљона, 2. пјешадијског пука. Одликован Обилића златном медаљом за храброст бр. 2124/9 од 2. октобра 1928. године и Албанском споменом бр. 1565 од 23. априла 1940. године. Био рањен у обје ноге у борби против бугарске војске. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 24532/31 од 30. децембра 1931. године признаје му се својство добровољца - борца. Добровољачку земљу добио у Руском Селу, срез Јаша Томић, Банат.

4. ВУЧКОВИЋ ПЕТАР - Интерниран од Аустро-Угарске у логор ратних заробљеника МЕЋМЕЂЕРЕ - Чехословачка. У овом логору умро у 48. години живота, 7. фебруара 1917. године, гроб бр. 1079.

5. ЗАМБЕЛИЋ ЂУРО - Интерниран од Аустро-Угарске у логор „Шпањола“ Херцег Нови. У интернацији провео осам мјесеци.

6. ЗЕНОВИЋ Ђура Јовова ЈОВАН (1885-1942), наред-

ник, Добровољац у црногорској војсци - Ловћенски одред у Грбљу (1914-1916). Након слома Црне Горе, јануара 1916. године, одступио преко Албаније на Крф. На Крфу остао на списку Срба - добровољаца међу 26 добровољаца из Бокелског батаљона који су, упркос ненаклањем србијанске политике према добровољцима, и даље остали на списку служења у тој војсци. Служио у 2. чети 3. батаљона, 2. пјешадијског пука. Учествовао у борбама на солунском ратишту и пробоју солунског фронта. Био рањен и лијечио се у Бизерти у Тунису. Одликован Албанском споменом, К.О. Но 1565 од 23. априла 1940. године. Увјерењем Министарства војске и морнарице Ђ.Д. бр. 8405/30 од 24 јула 1930. године, признато му је својство добровољца - борца. Добио добровољачку земљу у катастарским општинама: Мраморак и Ковин.

(Наставиће се)

ЗАНИМЉИВОСТИ

СИМЯ МИЛУТИНОВИЈА - САРЯЗЛИЈА

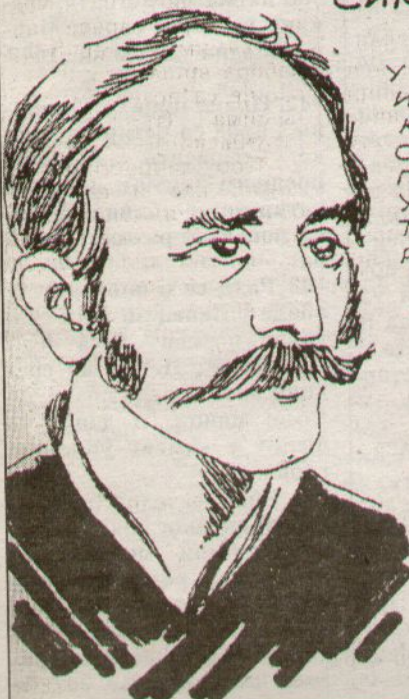
КЊИЖЕВНИК БИО ЈЕ 1847.Г. У ПЕТРОГРАДУ (ЛЕЊИНГРАД). И АКО ЈЕ БИЛО ЗАБРАЊЕНО КУПАЊЕ У ЛЕДеној НЕВИ, ОН ЈЕ ИЗ НЕКОГ ХЕРОЈСТВА ПРЕД ПРИЈАТЕЉИМА СКОЧИО У НЕВУ И ОКУПАО СЕ. ТАДА СЕ ПРЕХЛАДИО И УСКОРО УМРО. ШТО ТИ ЈЕ НАЈЧОВЈЕК.

НАЈДРАГОЦЕНИЈИ РАТНИ ТРОФЕЈИ, КОЈИ СЕ ЧУВАЈУ У ДРЖАВНОМ МУЗЕЈУ НА ЦЕТИЊУ СУ ЗАПЛИЈЕ ЊЕНЕ РАТНЕ ЗАСТАВЕ. ОД МНОГИХ ЗАСТАВА СТЕЧЕНИХ У ДУГОТРАЈНИМ БОРБАМА СА ТУРЦИМА САЧУВАНО ЈЕ 42 ПРИМЕРКА. ТО ЈЕ ЈЕДНА ОД НАЈВРОЈНИЈИХ МУЗЕЈСКИХ ЗБИРКИ ТЕ ВРСТЕ У ЕВРОПИ.

ХЕРЦЕГ НОВИ ЈЕ НАЈМЛАЂИ ГРАД У БОКИ. ОСНОВАО ГА ЈЕ 1382 ГОДИНЕ КРАЉ ТВРТКО I. ОВАЈ ГРАД ЈЕ ЈЕДАН ОД ПРВИХ ГРАДОВА ПРОИЗВОЂАЧА ТЕКСТИЛА У ЈУГОСЛАВИЈИ ЈЕР ЈЕ ЈОШ 1448. ГОДИНЕ ПОДИГАО РАДИОНИЦУ ЧОКХЕ, НАДЈАЛЕКО ЧУВЕНОГ КВАЛИТЕТА.

ЦРНА ГОРА ЈЕ ШУМОМ НАЈБОГАТИЈА РЕПУБЛИКА У НАШОЈ ЗЕМЉИ. СЈОМ ДРВЕТА НА ЈЕДНОМ СТАЊОВНИКА.

Пише и црта : др Миле РОНЧИЋ



ФЕЛТОН

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

ОДАБРАЛА: Љиљана ЗЕНОВИЋ

КЊИГА ПАШТРОВСКИХ ПРИВИЛЕГИЈА (7)

САНИТЕТ ЗА МОРНАРЕ ДАНА
15. ДЕЦЕМБРА 1575.

У уреду пречасних провидура уреда за здравство појавио се Лука Радов Паштровић и затражио је да, пошто су му прављене сметње због морнара, њихова пресвијетла господства изволе одслободити га тих сметњи с обзиром на гореречени (!) привилегиј.

У вези са овим захтјевом његова господства ослободише горереченог Луку и друге Паштровиће у овој ствари.

Алвизе Корнер, провидур
Отавијан Донадо, провидур
Андрија де Комитибус, нотар.

ДА ПАШТРОВИЋ И НЕ БУДУ ОБАВЕЗНИ ПЛАЋАТИ ЈЕДАН СОЛАД ПО ЛИРИ ПЕТОРИЦИ САВЈЕТНИКА ЗА ТРГОВИНУ ДАНА 31. ЈУЛА 1581.

На тражење надзорника магазина на „морској царини“ било је наређено од стране пречасне господице Петорице савјетника за трговину господину Јеролиму Морелу, писару „Изванредног“ уреда на Риалту, да наплати један солад по лири на трговачку робу која је довезена бродом господина Николе Паштровића, патруна и сувласника, који је брод допутовао из Љеџа. Против овог наређења је устао речени сувласник брода, тврдећи њиховом пречасном господству да он не би требао бити изложен том плаћању из више разлога које је истакао, а који су наведени и у његовим привилегијама. Овоме се супротставио господин Камил Марангон, надзорник реченог магазина, са својим адвокатом, износећи оне разлоге које је хтио „да каже и приложи“.

Пошто су обадије страве испрпно саслушали, њихова пречасна господства су пришла гласању. Гласови у бијелој кутији требали су одлучити да именовани мора платити речени надзорницима један солад по лири на трговачку робу са његовог брода, а у зеленој да не мора платити. По пребројавању гласова би установљено да је један глас био „за“ у бијелој кутији, а четири противна гласа у зеленој, и тако је именовани ослобођен тог плаћања.

Потписи: Александар Зорзи, Франческо Марија Малипијеро, Зуане Корнер, Томо Морозини, Иван Крститељ Кверини, савјетници за трговину.

Потврђивање привилегија

ПЕТАР ЛАНД ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ДУЖД МЛЕТАЧКИ

Свима којима овај Наш дукал буде уручен стављамо до знања да је данас од наших савјетника одлучено како

слиједи:

Појавили су се пред Нашим Господством веома вјерни Јован Стефанов, Никола Радов, Стефан Поповић и Ђуро Лукин, паштровски посланици, понизно износећи да им привилегије које им је дало Наше Господство нијесу поштоване од ректора и наших магистрата у овом граду, Далмацији и Албанији. Због тога су замолили Наше Господство да изволи потврдити речене привилегије и да изјави да нико од Паштровића не буде подврђаван било којем терету у свим крајевима и мјестима наше државе, као и у славном граду Венецији.

С обзиром на наведено би одлучено да сви Паштровићи буду ослобођени свих врста терета у свим крајевима и у свим мјестима наше државе, као и у славном граду Венецији, нарочито их препоручујући, као вјерне и заслужне поданике наше државе, свим ректорима и магистратима Нашим.

Дано у Нашој дуждевој палати дана 1. априла 1593 (!) Јакоб Видуа, дуждев нотар

Да се Паштровићима ослободе залози за трговачку робу и да се царинске пропуснице огласе поништеним. Препис извршен са исправе која се налази код повјереника за царинске пропуснице при Каштелима

Дана, 18. маја 1605. у Вијећу

Наређује се писару и надзорнику двају Каштела, који су одређени да испуњавају царинске пропуснице потребне за увоз било које врсте робе довезене морем да с обзиром на повластице које је Наше Господство давно дало и више пута потврдило у апелационом поступку против цариника овог града наших веома вјерним Паштровићима, морају од њих узети залог или „знак“ за доказ да је трговачка роба њихове припадности, а не других, који залог или знак, када буду донијели царинску пропусницу, коју ће издати цариник без наплате царине с обзиром да се ради о трговачкој роби Паштровића, мораће им бити повраћен с обзиром на дату сагласност цариника за вино, за масноће и за

житарице, као што је изјавио Франческо Тревишан, гласник.

Потврђивање привилегија

МИ ИВАН БЕМБО, ПРОКУРАТОР, ПО ПРЕВЕДРОЈ МЛЕТАЧКОЈ РЕПУБЛИЦИ ВРХОВНИ КОМАНДАНТ МЛЕТАЧКЕ МОРНАРИЦЕ

Пошто смо видјели разне повластице и одлуке издате од Пресвијетлог Господства веома вјерним Паштровићима, које указују на заслуге тог народа према Републици, и пошто су нас они замолили да им посвједочимо њихову приврженост и вјерност, као и да наредимо поштовање њихових повластица, стављамо до знања свакоме који буде видио ову Нашу терминацију да су гореречени Паштровићи веома вјерни поданици Његове Преведрости, која их много цијени, и наређујемо свим надлежним органима да им неповредиво поштују све њихове привилегије, дозволе и права, будућу да је то жеља Његове Преведрости.

У вјеру чега итд.
Дана 3. јуна 1607.
Иван Бембо, врховни командант млетачке морнарице Јакоб Ђиардо, секретар

Царина на вино

СЛАВА БОГУ, ДАНА 24 ОКТОБРА 1608.

Пресвијетла господа, господина Никола Марчело, господин Антун Липомано, господин Доменик Контарини и господин Јеролим Трон, часни чиновници царинског уреда за вино - пошто су саслушали Луку Медина, Паштровића, који је на основу веома широких повластица које имају веома вјерни Паштровићи затражио да се његова царинска пропусница „Каштели бр. 335“ коју су издали „деветорица старјешина на вино“ огласи поништеном пошто је поднио аутентично свједочанство од пресвијетлог господина начелника Будве, којим се свједочи да је под заклетвом дат исказ да је вино о коме је издата царинска пропусница у Каштелима са територије и власности Паштровића, као што је случај и са осталим стварима наведеним у реченом свједочанству; и пошто су чули изјаву садашњег закупника царине, који је казao да се он што се тиче његовог интереса задовољава да се речени Паштровић користе ослобођењем за онај дио вина за који ће се заклетви да потиче од њихових „прихода“, али за онај дио који је он купио, како је назначено у реченом

свједочанству, да тражи да плати царину призвавши име Христа од кога потиче итд, сва четирица одлучише, пошто је све вино назначено у горереченом свједочанству из Будве паштровског поријекла, иако је један дио тога вина купљен у другим крајевима од реченог Луке Медина. С обзиром да је он исто тако Паштровић, да се поништи гореназначена његова царинска пропусница „Каштели бр. 335“, као што се то обичава чинити са другим царинским пропусницама Паштровића.

Да се региструје, саопшти итд.

Јеролим Валерио, нотар Царинског уреда за вино

Поводом лучке пристојбине (ancoraggio)

ДАНА 8. МАРТА 1611.

Пошто су пресвијетла господа Андрија Миното, Лоренцо Венијер и Јустинијан Антун Беленго, провидури, Марин Донадо и Аурелио Брагадин, патруни Арсенала, саслушали господина Дамјана пок. Ђура Борицу, Паштровића, сувласника једног брода, саграђеног у Каорле, и названог „San Francesco di Paola“, који је затражио да буде ослобођен од плаћања лучке пристојбине за сидриште и то према одредбама његових привилегија, као и с обзиром да није никада раније платио речену пристојбину; и пошто су саслушали државног адвоката и наплаћивача речене таксе, који су истакли своје разлоге, и на крају видјевши и прочитавши речене привилегије, - приступише гласању⁴⁰ на начин да гласови у бијелој кутији ослобађају Медина од плаћања пристојбине за сидриште.

Бијела кутија - „за“
3 гласа
4 гласа
Зелена кутија - „против“
0 гласова
1 глас
Црвена кутија - „неодлучни“
2 гласа
1 глас
И би одлучено да буде ослобођен.⁴¹

ДАНА 5. АВГУСТА 1611. ПРЕПИС ИЗ РЕГИСТРА КОЈИ СЕ НАЛАЗИ У РЕДУ „MESSETARIA“, ГОРЊЕГ ДАТУМА

Пресвијетла господа при „Messetaria“ и то Франческо Капело, Иван Франческо Гримани и Павле Контарини, саслушавши с једне стране господина Дамјана Ђура Бурицу из Паштровића који тражи да с обзиром на његове повластице које је издао пресвијетли сенат, а које га ослоба-

ђају сваког плаћања, као што је у самим повластицама назначено, буде ријешен и ослобођен плаћања Messetaria-e, што од њега захтијева господин Цезар Феро, цариник којој Messetaria-i је подложна марцилијана⁴² коју је речени господин Дамјан продао господину Крститељу Грацију за 700 дуката, укључивши и бродску опрему, како то проистиче из исправе коју су заједнички сачинили и то само за његов дио; и с друге стране господина Цезара Феро, цариника, који каже да тражено ослобођење не би требало прихватити, већ на против да се реченог господина Дамјан обавезе на исплату, - ослободише реченог господина Дамјана од реченог плаћања messetaria-e колико се односи на његов дио који би иначе као продавац морао платити.

Хорације де Векис, нотар Уреда messetaria-e.

За мјесто на обали

СЛАВА БОГУ, ДАНА 23. НОВЕМБРА 1611.

Пресвијетла господа вијетници и службеници Уреда за воде у одсузности пречасног Валијера, службеника, саслушавши са једне стране Далматинце са њиховим адвокатом, који траже да се опозове одлука од 27 прошлог октобра, која је донесена на тражење Паштровића, из више њихових разлога и узрока, које су навели и приложили, а са друге стране господина Дамјана Ђура и Андрију Зентиље и другове, Паштровиће, са њиховим адвокатом, који су тражили да, из више њихових разлога и узрока наведених и приложених, речена одлука треба да буде потврђена; и пошто су отишли на лице мјеста, гдје су видјели и брижљиво размотрили све што је потребно, - предложише гласање у бијелу гласачку кутију, наиме да обала од „Pallada“ од других „Pallada“ које су при „ponte da Schiavonia“⁴³ буде мјесто за пристајање паштровских бродова, с тим да се и Далматинцима дозволи да, пошто се прво буду смјестили паштровски бродови, могу пристати уз ову обалу, у случају да и за њих буде било мјеста.

Антун Пизани, нотар Уреда

MESSETARIA, ДАНА 3. НОВЕМБРА 1618.

Пресвијетла господа за messetaria-у пошто су са једне стране саслушала господина Дамјана Ђура Паштровића који тражи да буде ослобођен од плаћања messetaria-e за један брод који је он

купио од господина Лоренца Стефанова из Хвара 30. прошлог октобра за 664 дуката, како проистиче из уговора који су сачинили, и то само за његов дио с обзиром на његове повластице и ослобођења као и на основу једне терминације од 5. августа 1611. године, а са друге стране господина Цезара Феро који је казао да се учини правда, - одлучише да се речени господин Дамјан ослободи плаћања messetaria-e за речени брод и то само за његов дио, с обзиром на речене привилегије.

Хорације Векис, нотар уреда за messetaria-у

У СТВАРИ СЛУЖБЕНИКА ЦАРИНАРНИЦЕ

Пред пресвијетлом господом Петорицом савјетника за трговину Марко Николе Медин из Паштровића, патрун голиона⁴⁴ „Santa Maria de Grazia“, колико у име своје, толико и у име других патруна бродова из Паштровића, затражио је да, на основу њихових досад увијек важећих привилегија, буду и да се сматрају ослобођени свих врста терета и намета по било којем тражењу службеника царинарнице и „Изванредног“ уреда, изузев само провизије коју припада судијама „Изванредног“ уреда из наслова наплате таксе „ноло“.

Саслушавши овај захтјев и пошто су видјели њихове привилегије, Њихова пресвијетла господа донијела су одлуку у складу са овим захтјевом и наредила су да се о истој обзнане службеници Царинарнице и „Изванредног“ уреда.

Потписани су: Пасквал Чикоња, Франческо Морозини и Зуане Капело.

Пелегрин Маради, секретар

*40 Гласало се двапут, као што се то види из ниженазначених резултата.

*41 Ову одлуку је приказао истом магистрату, свакако и у исту сврху, Марко Медин 25. маја 1642. год.

*42 Правилније „Marsilianna“, брод са четири катарке, изразито великим предњим дијелом и крмом четвртастог облика. Његова носивост је око 140 тона.

*43 Ради се о оном дијелу обале у Венецији који се и данас назива „Riva degli Schiavoni“. Негдје на средини овог дијела обале, на самој ивици, и данас се читају у камену уклесана слова:

*44 Брод на једра (не и на весла) високог бока, са три или четири моста. Тим именом су се називали и шпански ратни бродови који су сачињавали „индиску флоту“, као и бродови њене пратње, без обзира на врсту и носивост.

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ОСИПНЕ БОЛЕСТИ

Зима је период повећане инциденце болести из групе осипних грозница (VARICELLA, RUBEOLE, MORBILLI, SCARLATINA). Заједничке и сличне овим болестима су епидемиолошке карактеристике: врло висок индекс контагиозности (70% до скоро 100% за морбиле), епидемијско, спорадично, често ендемијско појављивање по градовима, мала и школска дјеца као најчешће обољела добна група, извори заразе - обољели (обично од краја периода инкубације до ерупције осипа или ев. његовог повлачења), код неких од болести и клиноноше и реконвалесценти, најчешћи путеви преношења - капљици (Phlugerova капљице при говору кашљању и кијању), улазна врата заразе - слузокожа носа и ждријела, али и слузокожа очију (морбили) повријеђена кожа - опекотине и слузокожа женских гениталија (скарлатина). Трајање инкубације: од 3 до 5 дана (скарлатина) до 16 до 18 дана (рубеола). Болести осатављају тра-

јан имунитет сем скарлатине чији је имунитет само антитоксичан (антитијела само на еритрогени егзотоксин). Специфичнису им пак узрочници клиничке слике, карактеристике и дистрибуције осипа.

VARICELLA (овчје богиње) је узрокована вирусом идентичним вируса зостера - вирус Varicella - zoster. Клиничка слика обухвата три стадијума: I продромални или катарални сатдијум са благо повишеном температуром и општим боловима и тегобама врло често је и непримјетан. II еруптивни или осипни стадијум: на кожи се јавља осип (egzantem) праћен сврабом и повишеном температуром. III стадијум регресије: пад температуре и повлачење осипа. Изглед осипа: ружичасте мрљице (макуле) приштићи (папуле), водени мјехурићи (везикуле) као капи росе, врло њежни, испуњени течношћу која је на почетку бистра, а касније замућена и загнојена, те крсте - прво тамне, па црне. Осип избија у налетима без редосли-

једа, тако да су на кожи истовремено видљиве све фазе облика и промјена - карактеристична плиморфна општа слика егзантема. Дистрибуција осипа је центрипетална (рјеђе на екстремитетима, гушће на трupu), а захвата и лице и врат и космати дио. Постоји и енантем (осип на слузницама). Компликације су чешће и опасније код одраслих (плућа, око, срце, јетра, ЦНС и ев. гнојење мјехурића).

Проузроковач РУБЕОЛЕ, virus rubeole је специфичног тератогеног ефекта: 10 до 25: трудница заражених овим вирусом у прва три мјесеца трудноће (органогенеза) спонтано побаци, рађа мртво дијете или дијете са урођеним малформацијама очију, срца, слуха, зуба или душевним поремећајима (embryopathia rubeolaris). Симптом као што су благо повишене температуре, општи болови, симптоми запаљења горњих дисајних путева као и отоци лимфних чворова иза ушију и на затиљку одликују продро-

мални стадијум. У еруптивном стадијуму избија макуло-папулозни осип (ситне округле или овалне ружичасте мрљице и приштићи) који се могу спајати (конфлуисати) остављајући дјелове непромијењене коже између, и то на лицу, челу, иза ушију, на власишту, трupu, екстремитетима. Могуће компликације: запаљење средњег ува, плућа, мозга, реуматичне сметње, томбоцитопенична пурпура.

MORBILLI (мале богиње, осипице) су узроковани virusom morbilli. Уз карактеристично, као уплакано, зајачурано лице ("плачна маска"), у првом стадијуму се јавља и висока температура (38 до 40 степени), осјетљивост на свјетло (фотофобија), општа слабост, симптоми запаљења горњих дисајних путева, стомачне тегобе, душевна узнемиреност. Између продрома и еруптивног стадијума јављају се на слузокожи образа мале бијеле пјеге сличне зрнцима гриза - коплицове мрље (дијагностички знак). Осип на кожи је овалан,

величине зрна сочива, појединачан или сливен у виду већих тамних црвених мрља. Карактеристичан је и редослед избијања - правило фракционисаног засићења: иза ушију, власиште, врат, лице, трup, руке, ноге, дланове и табани, а постоји и енантем. Заостаје привремена хиперпигментација и перутање. Компликације су на дисајним путевима и CNS-у.

SCARLATINA (шарлах) је узрокована бактеријом - бета хемолитички стрептокок групе А који лучи еритрогени егзотоксин. Болест почиње нагло, повишеном температуром, знацима гнојне стрептококне ангине, са по средини бијело обложеним језиком чији су рубови црвени. Ерупција осипа је такође нагла, праћена сврабом, језик постаје малинасто црвен (дијагностички знак), лице је црвено без осипа, а око уста кожа блиједја (карактеристичан тилатовљев знак). На сувој топлој црвеној храпавој кожи истиче се густ тамноцрвен зрнаст осип

који захвата цијело тијело осим лица, стопала и табана. Кожа се перута. Евантуалне компликације су бактеријске, токсичне и алергијске (бубрези, срце).

ТЕРАПИЈА ових болести: опште мјере (лежање у кревету, одржавање личне хигијене), симптоматска терапија (антипиретици, аналгетици, антитусици), локална терапија (течни пудер - паста aquosa cum anaesthetini) и лијечење компликација (антибиотици, антиреуматици. Забрањити (дјеци) чешће промена! Заклонити јак извор свјетла код морбила! Каузална терапија код скарлатине (пеницилин 7 до 10 дана, затим екстенцилин). ПРОФИЛАКСА: неспецифичне мјере (изолација, дезинфекција простора), специфичне мјере за морбиле и рубеоле (активна имунизација у 2, а ревакцинација у 12. години, са могућношћу пасивне имунизације гама глобулином код морбила) и за скарлатину (антибиотици).

Др Оливера
СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

ИЗМЕЂУ НЕБА И МОРА

БРОД КОЈИ ЛЕТИ

Хидроптер је из темеља измјењено пловило-једрилица да би тукло све постојеће рекорде у брзини. Изненађујући тримаран (једрилица са средњим већим трупом и са сваке стране са по једним мањим трупом) Алена Тебоа (Alain Thebault), већ лети изнад воде никада достигнутом брзинама. Ријеч је о авантури последње деценије нашег вијека, у којој учествују највећа имена врхунске технике.

То је мутант. Необичан вилин коњић који је негдје између ваздушне једрилице и тримарана, именом Хидроптер. Једрилица ни једној сличној, у стању да туче све рекорде. Њена појава у тркама измијениће све свјетске навигационе такмичарске карте. Нова верзија Хитроптера још прије двије године шибала је изнад таласа пучином код Сен-Назера, брзином од 24 чвора (око 44,44 км/х). Очекују се брзине преко 35 чворова. Никада виђено!

Ова чудна справа окомиће се на рекорд у двадесетчетворочасовној војњи између Нанта и Азора, који држи Лоран Бумјон (Laurent Bourgnon) са 539 прећених миља (око 1000 км). Ален Тебо, напола пробни пилот, напола пројектант (у сарадњи са двојицом архитеката) необичног Хидроптера, рачуна да ће досегнути 700 миља.

Хидроптер се не прави за један дан. Ален Тебо ради на његовом концепту више од деценије. Протеклих година окупио је око себе највећа имена врхунске технике.

Шта је то толико необично у тој хибридној справи да личи на мастодоне аеронаутике и електронике? Прије свега његов кон-

цепт, стар читав вијек који, међутим, никада није могао бити остварен због техничке неадаптираности...

Савладати границе физике

Он почива на једноставној идеји - јединој која може омогућити пловилу да савлада границе наметнуте физиком. Уколико брзина брода расте утолико море постаје "тврђе" и одупире се његовом кретању. И утолико брже расте опасност да се брод распадне. Видјели смо како се прамци тање до оштрице ножа да би се максимално смањили могући отпор. Но, да би се и даље смањивао број тачака у контакту са морем те да би се ишло још брже, остаје само једно рјешење - да се брод дигне изнад воде. Како? По-стављањем испод пловача тримарана, смјештених са сваке стране централног дијела трупа, неке врсте крила преузетих од ваздушне једрилице која загнурана служе за стабилизацију пловила.

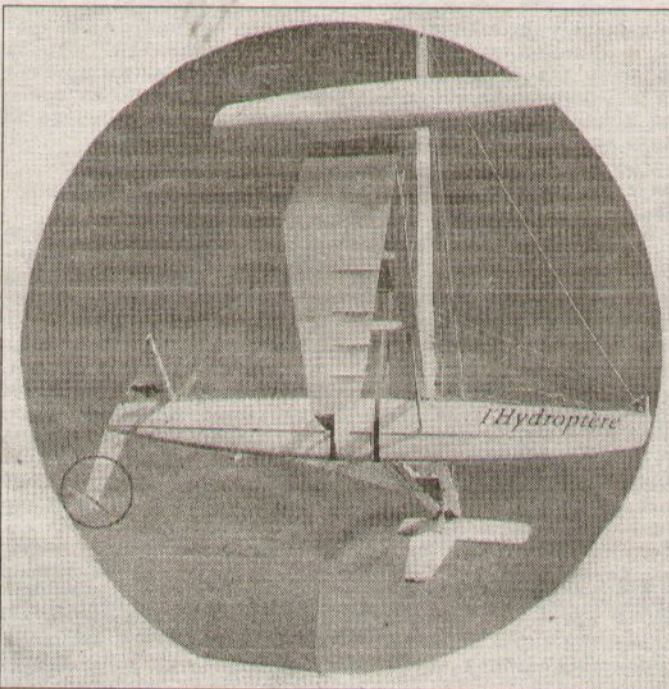
Али, чим читава конструкција повећа брзину на 10 до 12 чворова, крила, профилисана попут авионских, шире се док са равни трупа и са пловцима не образују угао од 42 до 45 степени. Она при томе индигирају вертикални потисак који подиже брод.

То је критична фаза, јер се једрилица колеба између неба и мора. "У тим опасним тренуцима, за разлику од онога што се чини кад су у питању традиционални бродови, захтев је, објашњава Ален Тебо, да се повећа брзина. Баш као код авиона: уколико иде брже стабилније је. "Чим вјетар постане јачи пређе 15 чво-

рова, хидроптер почиње да скакује на таласима.

Године 1979, Ерик Табарли (Eric Tabarly), у оно вријеме директор одељења за израчунавање структура, код фирме Dassault, покушао је примјенити тај принцип. Тако

композитног материјала. Крила од угљеника, односно алуминијума на нападним ивицама. Ултратпорна, та крила излажу се напорима не мањим од оних која подносе крила ловачког авиона. Она се завршавају помоћним



Пошћуно ревидирана, морска ишница поново је у ваздуху

се родио Paul Ricard који је 1980. године успио да пређе Атлантик брзином од 12 чворова. Рекорд је оборен, али наде су изне-вјерене. Тај предак Хидроптера није, очигледно, имао брзину која се очекивала. Једрилица сачињена, углавном, од алуминијума показала се да је сувише тешка.

Неколико година касније, пошто је пловил са Табарлијем, Ален Тебо био је убјеђен да се управо ту налази рјешење. Поново се враћа концепту са најлакшим материјалима. Централни трup и бочни пловци биће урађени од

крилима која стабилизују тримаран на површини воде. Најзад, да би се обезбједила чврстина читаве једрилице, сваки од бочних пловача причвршћен је за главни трup помоћу везних полуга такође израђених од композитних материјала.

Задњи стабилизатор, врста трећег крила, омогућава управљање пловилем. Вертикална површина усмјерава Хидроптер десно или лијево. Хоризонтална репна површина служи као дубинско кормило и контролише уздружно љуљање, тј. омогућава том албатросу

високе технологије да пикира или се прогине, као авион. Катарка висока 27 метара, такође је саздана од угљеника.

Једра без шавова

Остају величанствена једра тог вилинског морског коњица - скоро 270 квадратних метара (када дуне ветар, највише 270). Да би била максимално лагана и чврста, Алан Тебо и његова екипа потражили су помоћ од CNES (Националног центра за космичка истраживања). Једра из једног комада, без најмањег шавца, урађена су од ваздушасте тканине - тањег Келвара - лагане попут омота стратосфеских балона. Резултат: једра су за око 50 кг лакша од традиционалних једара исте површине.

Октобра 1994. године, после вишегодишњих лутања, многих покушаја, исправљања математичких модела, израде макета у разним фазама, Хидроптер, природне величине, био је потуно спреман за први излазак, у луци Сен-Назар. Постигао је максималну брзину од 33 чвора. Алан Тебо сијао је до среће.

Шест мјесеци касније, одушевљење је спаснуло. У вријеме другог изласка на море, јуна 1995. године, док је једрилица летјела на два метра изнад таласа, брзином од 34 чвора, зачула се злослутна ломљава. Једна од везних полуга пукла је и Хидроптер се сурвао. Посада ни тренутка није помишљала на предају. Обратили су се аерокосмичкој установи с молбом да се ураде савремене и издржљивије везне полуге. Данас, свака од њих је два метра дужа. "Хиљадулисником" од угљеника

и смоле, каљеном у аутоклаву (затвореном суду за прегријевање) под притиском, ојачавају се све тачке на тим полугама изложене највећим оптерећењима, онако како се то ради у аеронаутици.

Упоредо с тим, чудна морска птица у цјелини била је подвргнута ревизији. Нападне ивице главних крила измијењене су: алуминијум је замјењен угљеничним композитом. Убудуће се њихов нападни угао може контролисати једновременно са висином лета. Споредна крила смањена су и поново профилисана. Измијењен је је профил хоризонталне задње репне површине, а и материјал од кога је она израђена. Инструментима на броду додат је уређај који даје узбуну чим се прекорачи неки од сигурносних прагова.

Све те модификације повећаће снагу Хидроптера за 25% и смањиће чеони отпор за 30%. Амбициозни пројекат коштаће скоро 30 милиона франака, од чега 85% отпада на учешће у природи од стране партнера који се у овом послу сматрају технолошким меценама.

Прије неког времена, посљедња верзија тог болида са једром, отишла се на море. И Алан Тебо постао је летећи морнар. "Никада, признаје, не бих могао пловити другачије". Но, без опијања успехом, што, иначе, иде уз брзину и осјећање да си се нашао изнад таласа. Данас је, по властитом признању, посто први "хидроптеричар", без жеље да се придружи монотоном свијету "архитектонаца" који се задовољава тиме да плови по води.

Часопис: Science et vie
Аутор: Franoaz Aroa-Monen
Превео: Радослав ЂЕРИЋ

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

Према важећем пропису Министарства за здравство Црне Горе урадили смо систематске прегледе ђака првих, трећих, петих и седмих разреда осмогодишње школе „С.М. Љубиша“. Прегледано је 30 одјељења. Укупан број прегледаних ђака је 919. Прегледе су урадиле двије стоматолошке екипе.

У првом разреду (9 одјељења) има 246 ученика. То су дјеца узраста од седам година. За овај узраст су нам посебно важни први стални кутњаци (шестице). Прегледом смо установили да имају 299 кварна стална зуба или, по дјетету, у просјеку 1,2 кварна стална зуба. Рачунато у проценту дјеца узраста од седам година имају 59% кварне зубе. У оређењу са систе-

ИЗВЈЕШТАЈ ДЈЕЧЈЕ ЗУБНЕ АМБУЛАНТЕ О ИЗВРШЕНИМ СИСТЕМАТСКИМ ПРЕГЛЕДИМА ЗА 1999. ГОДИНУ

матским прегледима у прошлој 1998. години резултати код овога узраста су бољи. Тако је, рецимо, прошле године проценат квара био 68% или два кварна стална зуба по дјетету.

У трећем разреду (7 одјељења) има 225 ученика. То су дјеца узраста од девет година. Прегледом смо установили да имају 450 кварних зуба или у просјеку два кварна стална зуба по дјетету. Рачунато у проценту дјеца узраста од девет година имају 68% кварне зубе. Овоме узрасту прошле године нијесу рађени систематски прегледи јер то није била за-

конска обавеза, па немамо упоредних података.

У петом разреду (7 одјељења) има 229 ученика. То су узраста од једанаест година. прегледом смо установили да имају 597 кварних сталних зуба или у просјеку 2,6 кварна зуба по дјетету. Рачунато у проценту дјеца узраста од једанаест година имају 76% кварне зубе. Упоредни подаци из прошле 1998. године показују да је за овај узраст проценат квара сталних зуба био 78%, а у просјеку 3,5 кварна зуба по дјетету.

У седмом разреду (7 одјељења) има 219 ученика. То су дјеца узраста од

тринест година. Прегледом смо установили да имају 657 кварних сталних зуба или у просјеку 3 кварна стална зуба по дјетету. Рачунато у проценту дјеца узраста од тринаест година имају 85% кварна зуба. Упоредни подаци из прошле 1998. године показују да је код тога узраста проценат сталних кварних зуба био 97%, а у просјеку 4 кварна стална зуба по дјетету.

Као што се из података може видјети стање зуба код дјеце се погоршава са годинама старости тако да дјеца узраста од седам година имају у просјеку 1,2 кварна зуба, дјеца узраста

од 9 година два кварна зуба, дјеца узраста од 11 година 2,6 кварна зуба и дјеца од 13 година у просјеку 3 кварна зуба по дјетету.

То се исто односи и на проценат кварних зуба: 7 година-59%, 9 година-68%, 11 година-76% и 13 година-85%. Очекивао сам да ће са годинама старости дјеца више обраћати пажњу на хигијену зуба и начин исхране, али није тако. Родитељи гријеше што старију дјецу мање или никако не контролишу при одржавању хигијене зуба.

Упоредни подаци из прошле године ипак охрабру-

ју јер је ове године мањи проценат квара код свих узраста. Ми ћемо у служби и даље осим лијечења упорно радити на едукацији дјеце, а и родитеља путем предавања, написа у штампи и обиласком дјечјих вртића. Највећу помоћ, а за добро своје дјеце, нама могу пружити родитељи. Замолити бих наставно особље осмогодишње основне школе „С.М.Љубиша“ у Будви на сарадњу приликом обављања систематских прегледа ђака.

Др Милош МАРКОВИЋ
шеф стоматолошке
службе Дома здравља,
Будва

ПОЉОПРИВРЕДА

ГАЈЕЊЕ КОНТИНЕНТАЛНИХ ВРСТА ВОЋАКА НА ЦРНОГОРСКОМ ПРИМОРЈУ

Све врсте воћака су прилагођене одређеним агро-еколошким условима. За потребе воћара практичара који се баве производњом воћа, важна је подјела воћака која омогућава познавање врста, сората и подлога, зависно од агро-еколошких услова гајења. Међусобно се осјетно разликују воћке континенталног, суптропског и тропског подручја. Те разлике су условљене односом воћака према климатским приликама које одређују подручје распрострањења појединих врста и сората. То подручје није подијељено оштрим границама, кад се ради о окућницама и појединачним стаблима у вртovima, али када се ради о већим плантажама и комерцијалној производњи треба се придржавати строгих захтјева воћка према клими и рејонима у којима најбоље успијевају. Располагање површине приморја погодне за воћарство треба користити за интензивну производњу јужног воћа које је изузетно дефицитарно, а воће континенталних врста довозити из унутрашњости гдје се производи у већим количинама и знатно јефтиније.

Углавном све континенталне врсте захтијевају већу влажност и ваздуха и умјерене летње температуре, без жеге. Оне морају одређени број сати у току зимског мировања бити изложене ниским температурама од 0 до 7,2 степена Ц. Тај број сати се креће, на пример, код јабуке 200-2000, код брескве 200-1100, вишње 600-1500, трешње 500-1300, итд. Континенталне врсте не трпе подручја која су под ударом јаких вјетрова. За ове врсте треба одабрати земљишта плодна, дубока и са мањим садржајем активног креча. Чињеница је да приморски појас углавном не испуњава захтјеве континенталних врста воћака, али поједине врсте и сорте на одређеним подлогама и одабраним локалитетима могу се гајити и у плантажној комерцијалној производњи. У ове сврхе треба користити углавном летње сорте (за потребе туристичке понуде), јер се њихови плодови теже транспортују из даљих крајева, мање се производе, а на приморју и раније сазри-

јевају и постижу добру цијену на тржишту.

Да би се лакше схватила целокупна проблематика даћемо најчешће коришћену помолошку класификацију врста, која првенствено почива на особинама плода, а води рачуна и о ботаничкој сродности и географској распрострањености воћака.

Јабучасте воћке: јабука, крушка, дуња, мушмула и оскоруша.

Коштитаве воћке: шљива, бресква, кајсија, трешња и вишња.

Језграсте воћке: орах, кестен, лешник, бадем и pista.

Јагодасте воћке: јагода, малина, купина, рибизла, огрозд, јоста, боровница, дуд (мурва), и актинидија (киви).

Субтропске воћке (јужне воћке): маслина, смоква, поморанџа, мандарина, лимун, грејфрут, рогач, нар (шипак), јапанска јабука (каки), јапанска мушмула, жижула и др.

Очигледно, неке врсте које се налазе у групама континенталних воћака углавном се гаје на приморју као, на примјер: бадем, pista и актинидија. Разлог је у особинама плода и ботаничкој припадности врстама те групе.

Даћемо краће податке о врстама по наведеним групама и могућност њиховог гајења на приморју.

Јабука

Јабука је најважнија листопадна воћка која успијева у подручјима са температуром између - 25 и + 35 степена Ц. Воли свјежу климу и надморску висину 200 до 1000 м. У току вегетације захтијева око 600 мм воденог талога. Одговара јој плодно, дубоко, неутрално или благо кисело земљиште. Свјетска производња јабуке је нешто преко 46 милиона тона. Укупна производња и потрошња је на трећем мјесту одмах иза аргума и банана. Највећи произвођачи су Кина, САД, Италија, Француска, Турска и Русија. У Југославији, јабука долази на друго мјесто одмах иза шљиве, са производњом нешто преко 200.000 тона. Значајни произвођач јабука у Црној Гори је рејон Полимља.

Плод јабуке храни, освје-

жава, окрепљује и лијечи. За одржавање доброг здравља треба свакодневно појести најмање један плод јабуке. Плод јабуке садржи шећере, бјеланчевине, киселине, витамине и минералне материје. Богатство калијума у плоду повољно утиче на снижавање крвног притиска. Киселе јабуке су погодне за исхрану болесника од шећерне болести. Јабуке штите зубе од каријеса, а помаже излучивање холестерола из организма. Целулоза плода појачава рад criјева. Пектини доприносе заштити од артериосклерозе, инфаркта миокарда и ублажавају стомачне тегобе, а танини плода сузбијају дијареју. Од јабуке се добија јабуково сирће, јабукова ча, сокови и друге прерађевине као и сушене кришке.

Препоручујемо да се на окућницама или на мањим засадима гаје летње сорте јабука калемљене на вегетативним подлогама ЦММ-106, М-26 и сл.), на плодним земљиштима заштићеним од вјетрова. Од сората препоручујемо "клоз" који се бере половином јуна, "старкову рану" која се бере у другој половини јуна, "мантет" која се бере половином јула и "приму" која се бере половином августа. Поред наведених сорти препоручујемо и "петровачу", "висту белу", "ред мелбу", "акане" и "редгрив-нојман".

Јабука није самоплодна, па је потребно садити најмање три сорте, ако у близини нема стабала јабуке.

Крушка

За успјешно гајење крушке треба обезбиједити доста свјетлости, сунца и влаге земљишта. Крушка калемљена на дуњи страда од жутице на земљиштима са више од три процента активног креча. Треба је гајити на плодном, растреситом дубоком, неутралном и умјерено влажном земљишту.

Највећи произвођачи крушке у свијету су Кина са преко 3 милиона тона, Италија са око 100.000 тона, САД са око 800.000 тона, итд. Производња крушке у Југославији је око 80.000 тона, лоцирана у неколико рејона Србије.

Плодови крушке садрже шећер, киселине пектине,

бјеланчевине, витамине и минералне материје. Вриједност плода крушке је у њеној хранљивости и љековитости прије свега против затвора, шећерне болести, обољења бубрега, нервозе, реуме и др. Најбоље је конзумирати у свјежем стању, а врло је погодна за компоте, слатко, воћне салате и др.

На приморју се могу гајити ране сорте као што су "јунска љепотица", "јунско злато", "шарена јулска", "рана мотетинијева", "кошија рана", и друге провјерене сорте.

Подлога треба да је дуња, с тим да се бирају одговарајући локалитети. Треба имати у виду да ни крушка није самоплодна, па треба поступати како је речено за јабуку.

Дуња

Дуња је воћка која добро успијева у условима медитеранске климе. Захтијева доста влаге и плодно дубоко и неутрално земљиште.

Међу највећим произвођачима дуње спада Аргентина. У нашој земљи са углавном налази на окућницама по које стабло, иначе укупна годишња производња се креће нешто изнад 10.000 тона, од чега се преради око 80%.

Плод дуње садржи шећере, танинске и пектинске материје, бјеланчевине, киселине, минералне материје и витамине. Има љековито дејство против кашља, астме, пролива, обољења крвних судова, упале усне шупљине, једњака и др. Мало се користи у свјежем стању а највише у виду сока, сирупа, компота, пиреа и др.

Од сорти се могу препоручити "лесковачка дуња", "моравка", и "шампион". Сорте "врањска дуња" се углавном користи као опрашач. Подлога за сорте дуња треба да је дуња МА или Ба 29, као и за крушку. Плод дуње се бере крајем септембра и у октобру. Иначе, као стабло својим лишћем, цвијетом и плодовима је врло декоративно.

Мушмула и оскоруша, као врсте за гајење, нису интересанте за приморје, па их нећемо обрађивати.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инж.

МЕДИТЕРАНСКИ КУВАР



ОРАДА ("Sparus Auratus L.") или, како је још називају, подланица, комарча, ловрата, секулица и златуља, припада рибама из породице љускави (Sparidae). Овалног је и у боку стиснутог облика. Истакнуте је главе са jakim на зубљеним вилицама. Боје је загаситоплаве или зеленкасте. Са страна је сивосребрнкасте с уздужним смеђим пругама. Према трбуху прелази у сребрнкастобјелу. Дуга је до 60 cm, а тешка до 10 кг. Просјечни примјерци крећу се нешто изнад пола килограма. Мријести се крајем јесени и у првим мјесецима зиме.

Налази се по увалама и лукама дуж цијеле јадранске обале без обзира на то какво је дно. Најмасовнија је у близини ушћа ријека. Најрадије тражи тихе увале с каменито-пјешчаном подлогом. Ријетка је уз обале које се руше у море великом стрмином и на гребенима удаљеним од обале. Најчешће се налази на дубини од 5 до 10 метара дубине, али може заћи и до 50 м.

Орада се помало лови читаве године, али се почетак прољећа издваја као најјачи период улова. Најчешће се лови парангалима и остима под свиђењу.

Поред бранцина, наукуснија је од свих врста бијеле рибе. Најбоља је када се кува лешо или пече на жару. Најтраженија јој је глава.

ПИЦА СИЦИЛИЈАНА

Потребно је: 150 гр. тијеста за пицу, главица црног лука, 50 гр. качкавалја, кутија сардина, десетак маслина, кечап, бибер, оригано, двије до три кашике уља (према укусу може и маслиново).

Лук се ситно насјецка и кратко пропржи на уљу. Тијесто се развуче на намазан плех, премаже кечапом, а затим прекрије луком оцијењеним од масноће. Затим се распореде преполовљене маслине и комади сардина, поспе се ориганом и сиром и стави у рерну загријану на 220 степени. Пече се 15 до 20 минута.

ОРАДА

МУСАКА ОД РИБАНЦА

Потребно: 1кг. купуса рибанца, 300 гр. млевеног меса, 2 јајета, главица црног лука, 2 коцке шећера, 2 дцл. млијека, со, бибер, уље.

На пола шољице уља се пропржи шећер да добије смеђу боју, а затим се дода исцијењен рибанац и уз повремено мијешање динста на тихој ватри. Посебно се испржи на мало уља исјецкан црни лук са млевеним месом. Посоли се и побибери. Два јајета се скувају тврдо, очисте од љуске и исјеку на колутове.

У подмазан ватростални суд се реза ред рибанца, ред меса, па опет рибанац и ред јаја, док се материјал не утроши. Преостало јаје се умути са млијеком, ако је потребно дода се и мало сока исцијењеног из рибанца, и тиме прелије мусака. Пече се у загријаној пећници 1 сат.

УКРАСНЕ ПЕРЕЦЕ

Потребно 800г. брашна, 1 квасац, 2,54 дцл. млијека, 1 маргарин, 180 гр. уља, 2 кашикице соли, 1 кашикица шећера, 2 јајета.

У топло млијеко размутити квасац, шећер и мало брашна. Остало брашно сипати у посуду за мијешање, па додати квасац, уље, со, два жуманцета и омекшали маргарин. Замјесити тијесто и развити га у кору дебљине 1cm. и модлом vadити перече, па их премазати измуњеним бјеланцем са мало соли. Пећи их на температури од 200 Ц.

Дезерт

„БАЈАДЕРА“ КУГЛИЦЕ

400 гр. брашна ушпиновати са мало воде (као за слатко). Додати 100 гр. путера, измијешати и оставити да се охлади. Када се охладило додати 150 гр млевених пржених љешника, 150 гр. млевеног кекса и мало рума. Добро измијесити масу, па од ње правити куглице величине ораха. Сваку умакати у глазуру од чоколаде.

Приредила Ј.Ђ.

БАЧКО ДОБА



КРАДЉИВЦИ ЈАЈА

Сваког јутра Мирко је отварао кокошарник и хранио кокошке житом. Потом је обилазио полуге и скупљао јаја.

Примијетио је да једна кока не сноси јаја у кокошарнику, него у оближњем грму. Све би било у реду да тај њен полоз није открио пас Жућо. Тек што кока закокодаче, Жућо одмах дотрчи, знајући да га ту чека топло јаје. Узалуд га је дјечак јурио штапом и гађао камењем. Пас се није могао одрећи тако укусног залагаја, па макар добио батине.

Послије јурњава за псом, Мирко се пожали мајци:

- Жућо је опет појео јаје.

- Морамо га одвратити од тога-рече мајка.

- Али како?

- Чула сам да на полож треба ставити врело јаје. Кад пас опече језик, неће му више никад пасти на памет да једе јаја.

Дјечак је био вољан да то одмах и уради, али мајка је имала пречих послова. Стога се он сам даде на посао. Близу полоза наложи ватру, на жару испече једно јаје па га пренесе на полож. Затим се измакао и стаде нестрпљиво чекати Жућу. А у то вријеме пас је спавао у својој кућици. Кад се јаје охладило, Мирко га је појео. У ватру је ставио друго јаје и потом га пренио на полож. Па ни тада Жућо није дошао да загризе врело јаје. На крају Мирко није могао да се сјети да ли је појео четири или пет јаја. Кад се добро заситио, оканио се узалудна посла.

За ручком није могао ништа да окуси, па се мајка забринула.

- Јеси ли болестан, сине?

- Нијесам болестан, али не могу ништа да једем-одговори дјечак. Стидио се да каже како се најео печених јаја.

Миленко РАТКОВИЋ

НОВИ НАСТАВНИ ПРОГРАМ У ПЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА

И РОДИТЕЉИ У ВРТИЋУ

●Разноврсни облици сарадње родитеља и особља у вртићима●Најефикаснија сарадња - директно учешће родитеља у раду вртића●Коришћење нових знања из психологије и педагогије о развоју дјете за бољу дјетињство и развој личности

Нови наставни програм по коме се последије експерименталне фазе од ове године ради у свим предшколским установама у Црној Гори, посебан акценат ставља на сарадњу вртића са родитељима.

- Без добре сарадње са родитељима не можемо у довољној мјери упознати дјецу и тешко можемо разумјети оне тајанствене путеве којима се креће дјечја индивидуалност- каже Весна Димитријевић, директор јавне предшколске установе „Љубица В. Јовановић-Маше“, истичући да зато покушавају да родитељима пруже што више различитих могућности за сарадњу. - Наши васпитачи и медицинске сестре увијек су на располагању родитељима, спремни да им дају пуну информацију о активностима изведеним у току дана и о томе како је њихово дијете провело дан у вртићу. У свакој прилици истичемо да је размјена ин-

формација са родитељима неопходнија што је дијете млађе и што су промјене у развојним фазама чешије.

Сарадња са родитељима се одвија свакодневним, неформалним, индивидуалним разговорима, редовним општим и групним родитељским састанцима, информисањем преко огласне табле за родитеље, а повратне информације од родитеља добијају се у виду њихових похвала, критика, предлога и идеја.

- Најбољи и најефикаснији вид сарадње родитеља са васпитачима и медицинским сестрама јесте директно учешће родитеља у раду групе. Боравак у групи родитеља даје могућност да тако схвати суштину и сву озбиљност нашег рада. Сваки родитељ својим професионалним искуством може помоћи васпитачу да приближи дјецу појединој теми - наглашава Весна Димитријевић, наводећи и други аспект сарадње који

обухвата проучавање актуелних информација из савремене психологије и педагогије о развоју дјете. - Понудили смо нашим родитељима и овај вид сарадње и објаснили да, сходно њиховим интересовањима, можемо организовати предавања, индивидуалне и групне разговоре уз приказ инсерата из рада са дјецом. Оваква сарадња пружа знања на основу којих је могуће створити услове за богатије дјетињство и проширивање граница развоја личности.

Неки родитељи желе да буду више укључени у наш рад, а неки мање, али, по ријечима директора Весне Димитријевић, чињеница је да интересовања постоје, па ће стручни радници ЈПУ „Љубица В. Јовановић-Маше“ настојати да заједно са родитељима проналазе најбоље начине за свестрано стимулисање дјечијег развоја.

В.М.С.

НИШКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ОБИШЛО ПРИМОРЈЕ

Обиласком средњих и основних школа Тивта, Котора и Херцег-Новог, нишко народно позориште је 10. децембра посје-

тило и будванске образовне центре. Ученицима су се представили „Аутобиографијом“ Бранислава Нушића.

Режисер представе је Живко Вукојевић, првак нишког народног позоришта и добитник „Стеријине награде“.

СЊЕГУЉИЦЕ

Пахуљице,
Сњегуљице
Забјелесте
Све улице.

Све улице,
Све сокаке,
Па и кућу
Моје баке.

Да л'ће моћи
Моја бака
Да дошета
До сокака.

Да испрати
Своја бака,
Свој унука,
Свој првака?



ПРВИ СНИЈЕГ

Бјеличасто нешто вије,
Ко да неко брашно сије.
Лейришају, мале, fine,
Бјеле, њежне балерине.

Придремла дјеца санке
Да се сјуре низ тропанке.

Побијелио цео бријег,
Прекрио га први снјег.

Митар МИТРОВИЋ



© Copyright by BRANELI Comics • All Rights Reserved



ШАРЕНА СТРАНА



Хумореска

НОВОГОДИШЊЕ НОВИНАРСКЕ ПАТКЕ

Коже ми моје новинарске (а новинарска кожа је кад-кад јефтина, понекад прескупа, само зато што је камелеонска) уместо уобичајених новинарских патки, на које сте навикли, желим да Вам кажем своје жеље и да вас од срца обрадујем.

Жао ми је што немам баш две хиљаде патки, плус још једну, али знајте новинарске трпезе никад нису празне, већ пуне увек разноврсних ђаконија. Ипак, некако ме срамота што патке нису ђурке, ђурке су некако веће, а желудац може да свари ђуретину макар са подварком, али новинарску патку послужену уз шампањац и кавијар мало теже. Посебно ако су та два живинчета новогодишња...

Желим вам ту најлуђу ноћ, кад сви очекују згаснуће света, да вам кроз оцак у кућу и на весело огњиште (на коме ће, надам се, горети ватра) упадне две хиљаде златника... Желим да

оживе наши стари берберски занати. Сада већ заборављени бербери раније су бријали, шишали и „пуштали крв“. Е, нек ту ноћ сви постану бербери, па нек шишају и стрижу до миле воље, а највише нек пуштају крви коме им се прохте... Желим: Да две хиљаде политичких лидера, што деснице што левице, на својим мишицама испртају Деда Мрза, пре но што се залеће прса у прса, али претходно да обећају просечну месечну зараду у вредности најмање две хиљаде и једне ДМ. Плус, дати им у задатак да се накинђуре и преобуку у кловнове, онда им дати четке и туткало у руке, па нек сами изволе лепити своје предизборне плакате, којима ћемо, наравно, терати своје гладне мишеве. Дозволите им да изговоре своје новогодишње жеље испред свемогуће јелке. Већ чујемо из две хиљаде грла: желим ВЛАСТ!

Никако им не открив-

ајте да и ви то исто желите. Желим да вам отавим две хиљаде снова, по могућности да не сањате о изборима и да више не носите закон на кркаче, већ да сваки стари закон буде збачен и одбачен, и да бисере својих жеља не бацате пред крмаче... И на крају, желим да измените две хиљаде пољубаца, плус да изгори још толико прскалица, да будете задовољни овом одом, ма и у поцепаној кошуљи, ал будите задовољни сами собом...

И онда кад вам се испуне све жеље, пусте их што пре да на бајке личе, сањајте како са две хиљаде удараца ударате бичем старе године и владаре, старе брига, прастаре воде: човек ропства треба да је ослобођен. Шта да вам кажем пред рађање света љубите се макар преко Интернета.

Можда какав сањар у глобалној мрежи, постао је имун на закон и режим...

Славица ЈОВАНОВИЋ

Набрекао од ведрине, досјеткама, али и најозбиљнијом причом, суверено влада дворанама које су испунили интелектуални и обичан свијет. Тако сјајно држи пажњу, махом свих, да се на сат и не гледа. Још увијек држи у рукама и новинарску биљезницу, прилежан послу, као да почиње, иако су деценије рада иза њега. А када заврши посао увесељава тако да му позавиде и они којима је хумор професија.

Богосав Марјановић. За све пријатеље Боца, пензионер и истовремено активни новинар, неуморни ходољуб у „рибоковим“ патикама и у својој седамдесетој. Репортер чије се приче памте и препричавају. Увијек је од посла и весело справљао јединствен коктел за који он само има рецепт.

Први пут смо ове јесени насуво придржавали шанкове „Палисада“. И први пут у његовим устима није било луле, по којој су га препознавали. И први пут смо - иако се знамо више од четврт вијека - рашчистили шта је тачно, а што не у оним бројним причама о његовим несташлуци-

ма из минулог рада и живота. И иза сваког разјашњења стављали киселу воду.

У раној новинарској младости Богосав је једном у новинама освануо као Ногосав, али не штампарском грешком. Читајући један његов текст „негдје с границе“, тада баштован у уредничком тим у приштинског „Јединства“, Коста Константиновић, који само није праштао алкав рукопис, констатовао је: као да је ноем писало. И стигла је оригинална казна. Када су сељаци којима је у тој репортажи помогао дошли да траже новинара Ногосава да опет пише о њима није га било: пошао је на други задатак јер је сада већ радио много боље.

Наставио је да учи непонрављиву новинарску школу коју је у „Новостима“ водио Слободан Глумац и не баш намјерно одмах на старту пустио воду код Смедеревске Паланке у вријеме жестоке суше. Задатак репортера Марјановића, који је већ био пропутовао доста оне Југославије, био је да опише како се у том крају сналазе сељаци чија је земља испуцала од полугодишње суше. Излазећи из хотела последије бурне ноћи, мамуран, нагазио је на мокру улицу. И свуда гдје му је поглед допирао у граду било је водом опрано. Вратио се у хотел без душе, замолио стенографа да зашпили оловку и из главе описао срећу воћара и виноградаря, ратара и осталих око „мокрог“ града. Сјутра су само „Новости“ имале кишу у Паланци и околини, сјајна казивања оних који су јој се толико обрадовали. А Боца тужни је данима морао да избјегава своју редакцију на Тргу Маркса и Енгелса. Једино је Глумац весели, знао како је то када на улици које су полили градски комуналци, крочи новинар који је дошао ту последије шест мјесеци суше. И стигао је опрост.

Занат је посве испекао као срески дописник „Политике“ из ужичког краја, шаљући прилоге са ливада Златибора и његових првих кафана. Заволео је Љигавац (тако каже за себе јер је из Љига) чудесну

планину и с њом почео да упознаје свијет раних шездесетих кад није било ни једног хотела. Сјајним репортажама градио је Златибор и зато је данас почасни гост „Палисада“, који собом не мора да носи новчаник. Ту је оштри дух у надгорњавањима с Ерама, бекријао с пјесницима и градитељима хотела, Ту је и Дражи Марковићу, тада уваженом политичару, коме је некако био легао уз срце, на питање зашто „Новости“ имају већи тираж објаснио: е, док они на насловној страни имају постере љепотица, голишавих, ми, друже Дражо, стављамо твоју слику. Ту је по Златибору знао да зајпева ону коју је сам смислио: Друже Тито Љубичићу плави, што је могло тада и да кошта.

Напио је, нехотице, Богосав и председника ужичке општине, тамо у неком мандату, заклетог антиалкохоличара. Почастован што му је у госте дошао новинар „Политике“ председник је с њим попио виски. Па други, трећи... Увече касно, пошто су обишли неколико кафана, уморног председника је Боца попео на ваљак који је био на једној стрмини која је чекала асфалт. Почела је вожња, стигла и милиција, а Боца је узвикнуо мирно: пуцајте нам у гуме! Председник га је ујутру назвао рекавши: „Е, добро да сам се и напио први пут у животу, али како ме постави на ваљак, Бог ти не опростио“. Богосав је опет ладно одговорио: „Тако је то кад немаш мерцедес“.

У Кладову је Боца (а не Бог) створио кафанску пјевачицу правећи сценарио по којему је снимљен филм, у међувремену се запослио у „Илустрованој“. Испред „Шумаковца“ је дочекао пензију и онда се опет латио пера. С рачијом да, каже, зашто за кратко док га је досадна астма трајније одвојила од дувана.

П. С. Ускоро Боца стиже у Будву гдје му живи унук и коју он веома воли из ранијих дана. Могли би, рече, да уприличимо једно новинарско-поетско весело вече. Зашто да не.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

САТИРИКОН

СВЕЈЕДНОВИЋИ

У ово време Клузоа, у ово време Бермана, има многа ладолежа и флёмана!

Можеш рањен да лежиш насред жива друма, нико ти неће у помоћ приићећи...
Шта је са овим свећом, да ли је синао с ума?
Ваљда људски животи није ишито и исечи.

Рекосмо о човеку више ћућа леће речи, рекосмо за њега да је благо наше моћи.
А човек на друму лежи, болно јечи, превија се у мукама, без помоћи.

У ово време Клузоа, у ово време Бермана, има многа злоћудника и флёмана!

Они могу човека недужној да згазе, а да пришом не окусе ишћа је својство казне.

Ја се ишћам, ја се само ишћам, зар се боље жање жићо испод жићта!

Жарко ЂУРОВИЋ

МАЛИ ЛЕКСИКОН

КАШЕТА - Тобож шетња
КОМБИНАЦИЈЕ - Аутомобил нације
КОПИТА - Тобож ишћа
ОЧЕВИДАЦ - Очи лекар
ПАРАЛЕЛЕ - Динар
ПРЕСЛИЦА - Новинари
СТОЛИЦА - сито лица
СУШЕЛИЦА - Сунчају се





КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БАЊА – АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода

Сокови

Пића других произвођача

Продајни центар у Ластви грбаљској
ТЕЛ. 086/51 - 297, ТЕЛ./ФАКС 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
ТЕЛ. 086/52-378

BANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764



- Kompjuteri
- Printeri
- Skeneri
- Komponente
- Softver
- Internet

IBM EXPERT COLOR
Soni Gigabyte Teac

Quantum Intel Western Digital
AMD Cyrix

PHILIPS GOLD STAR Microsoft
Mustek US Robotics

Epson Hewlett Packard
OKI Compaq

Ako vam zatrebamo, samo ZVIS-nite!!!

Tel/fax: 086-55-536

ili: 069-061-469



ЕЛМОС

БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

СПОРТ

ФУДБАЛ

УТАКМИЦА 16. КОЛА ПРВЕ САВЕЗНЕ ФУДБАЛСКЕ ЛИГЕ

ПОБЈЕДА СА ДЕСЕТ ИГРАЧА

● „Мој рен” - „Сартид” 1:0 (0:0)

● Кайиџен Ђукановић није реализовао једанаестерац већ у 5. минути.

● После исључења Беларе, од 40. минути, фудбалери „Мој рена” играли са 10 играчама.

Будва, 28.11. Стадион Лугови
Гледалаца: преко 300
Судија: Зоран Арсић (Палић)Жути картон: Катић („Сартид”), Белара („Мој рен”)
Црвени картон: Белара („Мој рен”)

„МОГРЕН”: Шушкавчевић - Љуцковић 7, Магазин 7, Мирковић 7, Влаисављевић 7, Балада 5, Димић 6 (Николић 6), Мараш 7, Нововић 6, (Зиројевић 7), Радојевић 8, Ђукановић 7.

„САРТИД”: Стевановић 7, Батос 7, Савић 6 (Милошевић 6), Вучић 6, Глоговац 7, Васиљевић 6, Булић 6, Ђукић 6, Којић 5, Антонијевић 5, Катић 6.

Фудбалери „Мој рена” одиграли су најбољу утакмицу у досадашњем првенству. Пуних 50 минута играли су са играчем мање, након што је главни судија овог меча Арсић, са Палића, показао прво жути, затим и црвени картон младом репрезентативцу Жарку Белари. Већ у 5. минуту домаћи играчи имали су 100% шансу за постизање водећег гола. У казненом простору гостујућих играча, одбрамбени играч „Сартида” Васиљевић неопишно је зауставио Радојевића, а главни судија Арсић без оклијевања показао на бијелу тачку. Капитен и најбољи стрелац „Мој рена” Ђукановић лоше је шу-

тирао, тако да голман Стевановић није имао великих проблема да одбрани овај шут.

У 52. минуту права мајсторина „Могреновог” капитена Ђукановића. Набачену лопту у шеснаестерац гостујућег Ђукановића је маниром врсног голгетера примио на груди, затим снажно из волеа шутирао. Када су сви на стадиону Лугови видјели лопту у голу, акробатском парадом, до тада најбољи појединац на утакмици, голман Стевановић избио је лопту у корнер.

А онда 60. минут и водство „Могрена”. Све је сам припремио и завршио Радојевић. Искоса, са лијеве стране, са

преко 17 метара, шутирао је у десни доњи угао голмана Стевановића. Чувар мреже смедереваца први пут на утакмици био је нодлучан, лоше процијенио шут Радојевића, и лопта је неочекивано завршила иза његових леђа.

- Ову утакмицу моји играчи одиграли су са преко 120 посто својих могућности. Да смо овако играли у протеклим утакмицама сада би свим сигурно други вјетрови дували на стадиону Лугови. Ово је можда и најзначајнија пobjеда у овом првенству јер нас оставља у борби за очување прволигашког статуса - рекао је послје утакмице тренер „Могрена” Зоран Батровић.

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА (18. КОЛО)

ДРУГО ПОЛУВРИЈЕМЕ ЗА МИРНИЈИ САН

● „МОГРЕН” - БОРАЦ” 3:1 (0:0)

● Веома важна побједа у борби за очување прволигашког статуса

● Одлична игра само у првих 45 минути.

Будва, 4. децембра
Стадион: Лугови
Гледалаца: око 500
Судија: Мракић (Београд)

Стријелци: Драгутиновић (ауто гол) у 62. Ђукановић у 65. И. Белара у 75. мин. (за „Могрен”) и Маричић („Борца”)

Жути картон: Ђукановић („Могрен”) и Алемпијевић („Борца”)
Црвени картон: Старчевић („Борца”)

„МОГРЕН”: Шушкавчевић 7, Љуцковић 7, Магазин 7, С. Мирковић 7, Влаисављевић 7, Белара 8, Мараш 7, Момчиловић 6 (Глушчевић 7), Димић 7 (Рађеновић -), Ра-

дојевић 7, Ђукановић 8.
„БОРАЦ”: С. Милекић 6, Драгутиновић 6, Микић 5, Ђуричанин 5 (Алемпијевић 5), Милићевић 6, Старчевић - Ковачевић 6, Д. Милекић 6, (Станишић -), Маричић 7, Адић 6, Тоскић 5 (Мијаиловић -).

Послје катастрофалне игре и пораза у 17. колу против „Милиционара” у Београду, фудбалери „Могрена” по систему топло - хладно, забили су убједљиву побједу против „Борца” из Чачка резултатом 3:1.

Првих 45 минута наговјештавали су још једну лошу партију „мајстора са мора”

Иако са играчем више, након што је главни судија Мракић у 20. минуту показао црвени картон играчу „Борца” Старчевићу, домаћи фудбалери дјеловали су несигурно и незаинтересовано за игру, тако да се на одмор отишло без погодака. Очито да је тренер Батровић на полувремену имао шта да каже својим изабраницима, који су преосталих 45. минута одиграли као препорођени.

Ипак, водећи погодак, ауто-гол, за „Могрен” постигао је гостујући фудбалер Драгутиновић, након центаршута Љуцковића. Играо се 62. минут. У 65. минуту

капитен Ђукановић повисује резултат са 2:0. слиједи затим најлепши моменат на утакмици.

Нападач гостујућег Маричића ударцем са преко 25 метара постиже заиста еврогол и смањује резултат на 2:1. Објективна будванска публика дуготрајним аплаузом наградила је нападача „Борца” за овај потез.

Тачку на утакмицу и коначан резултат поставио је млади репрезентативац Жарко Белара голом у 75. минуту.

Послје ове побједе фудбалери „Могрена” налазе се на 16. мјесту са 19 освојених бодова.

СТАРТОВАЛО ПРВЕНСТВО У ПРВОЈ ЈУВАЛ
ВАТЕРПОЛО ЛИГИЛОШ СТАРТ
„БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ”

● У првом колу очекивани пораз од „Партизана”, 12:7.

● Неријешен резултат против „Војводине” ис-
ход сваког очекивања

Ватерполисти „Будванске ривијере” лоше су стартовали у овогodiшњем првенству у Првој ватерполо лиги. Ако је пораз у првом колу, против одличне екипе „Партизана” резултатом 12:7, био планиран и очекиван, то се у сваком случају не може рећи за неријешен резултат 7:7, у „свом” базену против подмлађене екипе „Војводине” из Новог Сада.

Додуше, ватерполисти „Војводине” голом Бранка Чвокића, секунд прије краја успјели су да изједначе резултат и тако освоје неплаћени бод у сусрету са фаворизованом екипом из Будве.

Ватерполисти „Будванске ривијере” у премијерном мечу пред својом публиком представили су се у доста лошем издању. Ако је вјеровати старту првенства изабраницима тренера Андрије Поповића предстоји грчевита борба за очување прволигашког статуса.

Просто је несхватљиво како смо лоше одиграли утак-

мицу против „Војводине”. За тако лошу игру немамо никакво оправдање. Ако нисмо били у стању да побједимо новосађане у нашем базену шта нас тек очекује против јачих екипа - видно разочаран прокоментарисао је игру свога тима голман Милан Вукчевић.

Котор, 11. децембра
Градски базен
Гледалаца: око 100
Судије: Д. Адић (Котор) и Мустур (Х. Нови)
Играч више: Б. ривијера 7:5, Војводина 4:3

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА”: Вукчевић, Мартиновић, Бојовић, Јововић, Мировић, Бајковић, Митровић, Ђорковић 2, Кикићанин 1, Вичевић, Пантелић 2, Удовичић 2, Томановић, Тичић.

„ВОЈВОДИНА”: Станојевић, М. Чвокић 3, Адамовић, Стошић, Босанчић, Вукановић, Ђук 1, Б. Чвокић 1, Орловић, Бојић 1, Лучић 1, Дрезгић, Марић, Ђетловић.

КОШАРКА

Једанаесто коло ИБ Савезне кошаркашке лиге

„МОГРЕН” СЕ НАСУКАО

● „Мој рен ХТП Милочер” - „Срем” 63:79 (29:38)

Будва, 13 децембра
Дворана: МСЦ
Гледалаца: око 800Судије: Шутуловић (Подгорица), Јовановић (Београд)
„МОГРЕН ХТП МИЛОЧЕР”: Дулетић 1, Јовановић 3, Митровић, Фатић 15, Анастасов, Пејић 1, Ивановић 9, Тмушић 8, Борић 15, Ковачевић, Војновић 11.

„СРЕМ”: Ђорђевић, Лазаревић 2, Ђокић, Марјановић 17, Мирчета 7, Јаковљевић, Васиљевић 11, Радовић, Танасковић, Гашпар, Вуксановић 22, Доровски 13.

По први пут у овогodiшњем првенству кошаркаши Могрена-а ХТП Милочер погнуте главе напустили су салу Медитеранског спортског центра. Послје серије одличних игара и добрих резултата изабраници тренера Кашћелана поклекли су у 11. колу ИБ Савезне кошаркашке лиге пред расположеном екипом „Срема”, предвођеном одличним Вуксановићем (22 поена) најбољим појединцима на утакмици.

Да ће кошаркаши „Могрена” имати изузетно тежак посао показао је сам почетак утакмице у коме су гости из Сремске Митровице, показали да су у Будву дошли по нове бодове. Додуше, кошаркаши „Могрена” протекле седмице имали су проблема око спровођења тренажног процеса због заузетости сале МСЦ-а прије и за вријеме квалификационог турнира Купа ЦЕВ у одбојци.

- Оправдања за лошу игру немамо. И поред отежаних услова за рад које смо имали протеклих седам дана вечерас смо морали да савладана екипу „Срема”. Просто је несхватљиво како моји играчи и поред договора и савјета са клупе нису успјели да зауставе Вуксановића. Остаје нам да се окренемо преосталим утакмицама у осталом дијелу првенства, а из ове утакмице извучемо одређене поуке - прокоментарисао је игру својих играча тренер „Могрена ХТП Милочер” Веско Кашћелан.

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА (20. КОЛО)

ПОБИЈЕДИЛО СРЦЕ У ЈУНАКА

● Лавовска борба фудбалера „Мој рена” свих 90 минути

● Кайиџен Ђукановић двоструки стрелац

Будва, 15. децембра
Стадион: Лугови
Гледалаца: око 100

Судија: Зоран Марковић (Косовска Митровица) 8.

Жути картони: Спасић, Панић, Станосављевић, Живковић и Исаиловић (Железник), Мараш (Могрен)

Стријелци: Ђукановић у 34 (пенал) и 88. мин. (пенал) за Могрен и Иић у 55. за Железник

„МОГРЕН”: Шушкавчевић 7 (Крстић 7) Љуцковић 8, Магазин 9, Белара 8, С. Мирковић 9, Влаисављевић 7, Мараш 8 (Жижић 7), Радојевић 8, Димић 8, Ђукановић 9, С. Николић 8.

„ЖЕЛЕЗНИК”: Филевски 7, Нинковић 6, Кизић 6, Алексић 6, Илић 7, Спасић 6 (Горан -), Панић 6 (Лучић), Станисављевић 7, Живковић 7, Исаиловић 6, Славић 6.

По олујном вјетру и киши која је током читавих 90 минута лила као из кабла фудбалери „Могрена” савладали су одличну екипу „Железника” резултатом 2:1.

Право је чудо како је делегат ове утакмице Звонимир Стевић из Приштине уопште донио одлуку да се овај меч може одиграти.

Током читаве утакмице фудбалери тренера Батровића изгарили су на терену. Већ на самом почетку сусрета било је јасно да на овако тешком терену, по олујном вјетру и правом пролему облака, о квалитетној и осмишљеној игри неће бити говора. Послје више узајамних прилика за постизање гола у 34. минуту послје прекршаја Панића над Радојевићем у казненом простору гостујућих играча, главни судија овог меча Марковић без оклијевања показује на бијелу тачку. Сигурним, снажним и прецизним ударцем капитен Ђукановић постиже водећи погодак. У 55. минуту 1:1. Скраћени корнер извезе је Спасић, одбрана „Могрена” за час застала, па Илићу није било тешко да са 3-4 метра пошаље лопту иза леђа голмана Крстајића.

Два минута прије краја утакмице све је сам завршио Ђукановић. Играч Београђана Живковић у свом казненом простору неопишно је срушио „Могреновог” капитена, а судија Марковић поново показао на бијелу тачку.

Ђукановић је поново сигурно реализовао најстрожије

казне. И тако је постављен коначан резултат утакмице 2:1.

- Честитам фудбалерима „Могрена” на заслуженој побједи. По овако тешком терену показали су већу жељу за побједом. Мојим играчима немам шта замјерити. Играли су колико су могли,

боље рећи колико су им овакви услови дозвољавали. Фудбалери из Будве на најбољи начин данас су показали како се треба борити за клупске боје - рекао је послје утакмице тренер „Железника” Слободан Догандић.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА

Одржано републичко првенство у ритмичкој гимнастици

СМОТРА ЛЈЕПОТЕ И ПОКРЕТА

● У орјанизацији клуба ритмичке гимнастике „Будва” у Будви 28. новембра одржано Републичко првенство у ритмичкој гимнастици.

Било је то уједно и клупско првенство јер у Црној Гори изuzeв клуба ритмичке гимнастике „Будва” не постоји више ниједан женски клуб у овоме некада веома атрактивном и код омладине популарном спорту.

На првенству су учествовале 23 дјевојчице, сврстане у пет категорија Жири у саставу: Весна Радоњић, Нина Дековић и Драгица Зековић имао је тежак посао да прогласи најбоље младе гимнастичарке у својим

категијама, поготово ако се зна да су побједнице стекле право да се такмиче на савезном првенству које ће се 11. децембра одржати у Београду. - Задовољна сам приказаним квалитетом такмичарки на овом првенству. Права је штета што у нашој Републици нема још који клуб ритмичке гимнастике јер би онда републичко првенство имало више дражи и неизвјесности. Овако републичко првенство било је уједно и наше клупско првен-

ство. Мислим да ће наше младе такмичарке на достојан начин репрезентовати наш град, а и Републику на савезном првенству у Београду - прокоментарисала је тренер и оснивач КРГ „Будва” Весна Радоњић.

Резултати:
У категорији школе гимнастике: 1. Ана Радуновић 21,50 бодова, 2. Марија Филиповић 20,00, 3. Олга Недовић 18,80 бодова.

Пионирке од 8 - 10 година: 1

мјесто Маја Цвјетичанин 41,50 бодова

Млађа категорија до 8 година: 1. Дијана Јањевић 25,50 бодова, 2. Милица Мајкић 23,70 3. Миљана Милићевић 21,60.

Кадеткиње: 1. Мирјана Дејановић 38,20 бодова, 2. Милица Ђукић 37,60, 3. Марина Башић 37,40.

Јуниорке: 1. Александра Радоњић 40,80 бодова, 2. Јована Дејановић 40,10, 3. Дејана Краљевић 39,70.

Јелена ШЋЕКИЋ

СПОРТ

РЕПУБЛИЧКА ЛИГА У МАЛОМ ФУДБАЛУ

ЈОВОВИЋ ПРЕЈАК
ЗА ЖЕЉЕЗНИЧАРЕ

• „Геоинжењеринг” - „Жељезничар” 6:4 (3:1)

Тиват, 13. децембра
Дворана: Жупа

Судије: Милошевић (Цетиње); Ивановић (Подгорица)
Стријелци: Јововић у 1, 2 и 23. минути; Б. Зећ у 11, Радановић 36, Арсенић 37 („Геоинжењеринг”), Калезић у 8, 21, Никчевић 28, Ненезић 3 („Жељезничар”).

„ГЕОИНЖЕЊЕРИНГ”: Масловар, Кнежевић, Грегорић, Арсенић, М. Зећ, Кривокапић, Цвијовић, Радановић, Дангубић

„ЖЕЉЕЗНИЧАР”: Станишић, Ненезић, Недовић, Калезић, Перовић, Пековић, Бутуровић, Никчевић, Јанковић, Грабовец

ИГРАЧ УТАКМИЦЕ: Веско Јововић („Геоинжењеринг”).

Фудбалери „Геоинжењеринг-а” настављају са добрим играма у републичкој лиги малог фудбала. Послије квалитетне осмишљене

не и надахнуте игре, Геоинжењерци су много лакше него што су очекивали победили екипу „Жељезничара”, резултатом 6:4.



Узданица „Геоинжењеринга”: Мирко Цвијовић

Због заузетости сале МСЦ-а утакмица је одиграна у дворани „Жупа” у Тивту. Троструки стријелац на утакмици, а и најбољи појединач, био је Веселин Јововић фудбалер „Геоинжењеринг-а”.

НАПОКОН ДОБРА
ИГРА БУДВАНА

• „Водовод” - „КМФ Будва” 1:5 (0:1)

Никшић, 13. децембра

Сала: СЦ

Гледалаца: око 200

Судије: Никица Јововић

(Подгорица), Раденко

Бокић (Беране)

Стријелци: Марковић у

22 минути за Водовод, Д.

Мрваљевић у 6 и 31, Ка-

рацић у 29 и 32 и Алика-

вазовић у 30 минути за

Будву.

„ВОДОВОД”: Церовић,

Марковић, Николић, Бо-

шковић, Горановић, Ца-

ковић, Павићевић, Меј-

довић, Шерг, Р. Кадић,

М. Кадић, Миловић

„КМФ БУДВА”:

С. Мрваљевић, Карацић,

Аликавазовић, Драговић,

Бабић, Радета, Д. Мрваље-

вић, Перуновић, Шћекић,

Перуновић, Чучка

По први пут фудбалери

КМФ Будва једну првен-

ствену утакмицу одиграли

су у најјачем саставу и за-

билијежили прву првен-

ствену побједу и то на го-

стујућем терену против

фаворизоване екипе „Во-

дОВОДА” из Никшића.

Брзим контрама фудба-

лери из Будве у више на-

врата доводили су до оча-

ја фудбалере „ВодОВОДА”,

а резултат такве брзе и

осмишљене игре је неоче-

кивана и резултатски ви-

сока побједа против воде-

ће екипе на табели, екипе

„ВодОВОДА” у Никшићу.

КУП ЕВРОПСКЕ ОДБОЈКАШКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ (ЦЕВ)

ПУНИМ ЈЕДРИМА У ЕВРОПУ

• Одбојкаши „Будванске ривијере” изборили тласман међу 16 екипа у овом европском такмичењу • Жал збој негласка екипе ЦСК из Москве • Једној ласна оцјена свих учесника турнира: „Будванска ривијера” заслужено освојила прво мјесто

Будва, 10. - 20. децембра

Више никакве дилеме не-

ма. Одбојкашки клуб „Бу-

дванска ривијера” послје

квалификационог турнира

одиграног у Будви и зва-

ничносе сврстао међу ве-

ликане европске одбојке.

Будвански одбојкашки

брод пуним једрима за-

пловио је ка одбојкашким

центрима Европе.

На квалификационом

турниру КУП-а Европе

одиграном од 10. до 12. де-

цембра одбојкаши из Бу-

две савладали су пред-

ставнике БиХ, екипу

„Синпоса” и Португалије

екипу „EsMorica”.

Одлучујућа утакмица од-

играна је другог дана тур-

нира када су снаге одије-

рили домаћи одбојкаши и

португалска екипа „EsMo-

ric”. Почетак утакмице на-

говјештавао је прву одбој-

кашку преставу. Одбојка-

ши „EsMorica” на самом

почетку утакмице најави-

ли су одличну игру и до

задњег поена неизвјесну

утакмицу. Осмишљеном

игром лако освајају поен

за поеном да би пред крај

утакмице семафор покази-

вао резултат 24:21 у њихо-

ву корист. Тада је на три-

бинама, а и на паркету

МСЦ права драма. Иза-

браници тренера Веселина

Вуковића освајају поен за

поеном. Изједначајују ре-

зултат на 24:24, затим

26:26, да би потом освоји-

ли два узастопна поена и

први сет рјешавају ус во-

ју корист, 28:26.

У другом сету иста при-

ча, само са другачијом за-

вршницом. Поново су

играчи „EsMorica” дошли

у водство 24:19. Када је

преко 2000 љубитеља од-

бојке помислио да је сет

већ завршен Илија Нико-

лић и суиграчи освајају



ОК „Будванска ривијера”

пет узастопних поена и наговјештавају репризу првог сета. Мешутим, одбојкаши тренера Переира сређују редове и овај сет добијају резултатом 26:24 и тако изједначајују резултат на 1:1 у сетовима.

Да су боља, квалитетнија екипа, као и да им је мјесто у европској одбојци одбојкаши „Будванске ривијере” доказали су у преостала два сета која су лако и рутински ријешили у своју корист - трећи 25:18, а четврти 25:22.

Рекли су послје утакмице:

Веселин Вуковић, тренер „Будванске ривијере”: - Све се издепавало као што сам и претпостављао. Знао сам да су Португалци одлична екипа. Честитам мојим играчима на одличној игри и великом успјеху. Морам рећи да остаје жал што се на турниру није појавила екипа

ЦСК из Москве, То би употпунило комплетан утакмица на турниру.

Карлос Переира, тренер „Es Morica”: - Екипа која не искористи четири сет лопте не може се ничему надати изузев поразу. Побједа одбојкаша из Југославије је сасвим заслужена. Нама остаје да жалимо за пропуштеним приликама

Жељко Брекало, тренер „Синпоса” - Знао смо прије почетка турнира да у Будви немамо шта да тражимо. Одавно пратим одбојкаше „Будванске ривијере”, прије десетак година и ја сам на кратко носио дрес тада „Авале” то је тренутно најбоља екипа у Југославији. Мислим да моји одбојкаши нису разочарали на овом турниру, играли смо онолико колико и вриједимо. „Будванска ривијера”

„ES Moric” 3:1

(28:26, 24:26, 25:18, 25:22)

Будва, 11. децембра

Сала: МСЦ

Гледалаца: око 2000

Судије: Хелмут Галаут

(Аустрија) и Симеон Ми-

ротееус (Грчка)

„БУДВАНСКА РИВИЈЕ-

РА”:

Перошевић, Николић, Ги-

љача, Мијовић, Мајдак,

Бонић, Вуксановић, Поповић,

Вујовић, Релић, Јановић, Маровић

„ESMORIC”: Гардосо,

Узунов, Рибейро, Реис,

Лима, Фонтарес, Суоса,

Гаспар, Гонкавелес, Мон-

тиери, Куштра, Кампос.

„Будванска ривијера” -

„Синпос” 3:0 (25:22, 25:20,

25:13)

„СИНПОС”: Чаројевић,

Мухаремовић, Золота, Ду-

ду, Косо, Бјелопољак, Ђу-

ран, Кљуно, Бајрамовић,

Омерпашић, Махмутовић

и Фејић

УТАКМИЦА 8. КОЛА ПРВЕ САВЕЗНЕ ОДБОЈКАШКЕ ЛИГЕ

ДРАМА У ПЕТ СЕТОВА

• ОК „Будванска ривијера” - „Смедерево” • 3:2 (11:25, 26:24, 23:25, 25:20, 15:8)

Будва, 27. 11. 1999.

Сала: МСЦ

Гледалаца: 700

Судије: Давидовић (Бео-

град) и Јанковић (Ниш)

„БУДВАНСКА РИВИ-

ЈЕРА”: Николић, Гиљача,

Мијовић, Мајдак, Бо-

нић, Вуксановић, Поповић,

Вујовић, Релић, Јановић,

Затрић и Иванчевић.

„СМЕДЕРЕВО”: Радој-

ковић, Мамутовић, Тош-

ковић, Којић, Козић,

Воркашић, Бабић, Стан-

ковић, Алексић, Дудућ.

Много теже него се то

очекивало одбојкаши

„Будванске ривијере” за-

билијежили су седму пр-

венствену побједу у утак-

мици 8. кола против неу-

годне екипе „Смедерева”,

иначе великог дужника

са полуфиналног турнира КУП-а Југославије одиграног у Смедереву.

Да нису допутовали у Будву са унапријед подигнутом бијелом застава одбојкаши из Смедерева показали су већ у првом сету кога су лако ријешили у своју корист високим резултатом 25:11.

До пред крај другог сета иста прича на паркету сале МСЦ. Гостујући играчи биљеже поен за поеном, воде са 23:18, затим 24:21. Видјевши да је враг односио шалу домаћи играчи, бодрени са преко 8700 љубитеља одбојке, колико је пратило ову утакмицу, заиграли су много ангажованије, прије свега одговорније,

затим освојили пет узастопних поена и овај сет ријешили у своју корист резултатом 26:24.

На самом почетку трећег сета повриједио се најбољи играч „Смедерева” Дејан Станковић за кога је већ тада утакмица била и завршена. Мислећи да ће послје повреде Станковића утакмицу лако ријешити у своју корист изабраници тренера Вуковића су се неоправдано опустили што су гостујући одбојкаши искористили и овај сет рјешавају у своју корист, 25:23.

Да су тренутно боља и квалитетнија екипа домаћи одбојкаши показали су у преостала два се-

та које су рутински ријешили у своју корист и тако забиљежили још једну, седму по реду, првенствену побједу.

- Вечерас богови нису били на нашој страни. Не знам како другачије да прокоментаришем ову утакмицу. Честитам домаћинима на побједи. Прије свега желим да захвалим управи ОК „Будванска ривијера” на срдачном дочеку. Све је било на завидном нивоу, од организације утакмице, суђења, па до навијања. И порази су саставни дио спорта - видно узбуђен, прокоментарисао је утакмицу тренер „Смедерева” Драган Баланчић.

ЗАБИЉЕЖЕНО ОКО
ОДБОЈКАШКОГ ТЕРЕНА

*** Утакмицама квалификационог турнира КУП ЦЕВ присуствовали су и челни људи југословенске одбојке, председник ОСЈ Александар Боричић и генерални секретар Слободан Милошевић

*** - У Будву смо дошли да учимо и стичемо нова одбојкашка знања и искуства - рекао је на конференцији за новинаре капитен „Синпоса” Алмир Мухаремовић и додао: - У одлучујућој утакмици за прво мјесто између „Будванске ривијере” и „ЕсМорица” ја и моји другови свим срцем навијаћемо за одбојкаше из Будве.

*** На утакмици „Будванска ривијера” - „Ес Морица”, 3:1, оборен је рекорд у броју гледалаца на једној од-

бојкашкој утакмици одиграној у Будви. Утакмицу „Будванска ривијера” - „ЕсМорица” пратило је око 2000 љубитеља одбојке.

*** Утакмице квалификационог турнира КУП ЦЕВ играли су по први пут у Будви, како то и захтијевају пропозиције међународне одбојкашке конфедерације на специјалној подлози - терафлексу.

*** На трибинама МСЦ током тродневног турнира нашли су се и бивши одбојкаши некадашње „Авале”: Степић, Зеновић, Страхиња, Брајак, Илић, Ђуровић, Тичић, док су Дејановић, Симић, Р. Маровић били у организационом одбору.

СПОРТ

РАДИО

ОДБОЈКА

ЗАВРШЕН ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА У ПРВОЈ САЗЕЗНОЈ
ОДБОЈКАШКОЈ ЛИГИ

ПОБЈЕДА ЗА
ИСТОРИЈУ

Побједом крошњив „Црвене Звезде“ у Београду исписана нова страница у историји будванске одбојке. Поред одличних резултата прве екипе, створен модеран и европски клуб.

Одбојкаши „Будванске ривијере“ освајањем првог мјеста на крају јесењег дијела првенства у Првој савезној одбојкашкој лиги, исписали су нову страницу у двадесетпетој историји постојања одбојкашког клуба.

Од девет првенствених утакмица изабраници тренера Веселина Вуковића остварили су осам победа. Једини пораз претрпјели су на почетку првенства против тада једине непоразене екипе „Милиционара“ из Београда.

И поред честих повреда, које су, додуше, саставни дио спортских такмичења, одбојкаши из Будве у јесењем дијелу првенства показали су да су у овом моменту најспремнија, али и најквалитетнија екипа у Југославији. Своју супериорност играчи „Будванске ривијере“ доказали су у директним утакмицама против екипа „Војводице“ у Будви, „Партизана“ и „Црвене Звезде“ у Београду.

Одбојкашке утакмице у Будви ове спортске сезоне представљају прави празник спорта у Будви. На утакми-

цама влада права спортска атмосфера. Трибине у сали МСЦ по правилу из утакмице у утакмицу биле су све пуније и пуније. Одбојкаши „Будванске ривијере“ савим заслужено постали су миљеници будванске омладине. Зато не изненађује податак да школа одбојке која ради при клубу броји преко 500 полазника.

Једноставно сви они желе да једног дана постану „нови“ Николићи, Вујевићи, Бонићи...

„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ - БУДВАНСКА РИВИЈЕРА” 2:3 (28:26, 18:25, 25:17, 14:25, 13:15)

Београд, 3. децембра
Дворана спорта на Бањници

Гледалаца: око 200
Судије: Вилимановић (Краљево) и Алексић (Београд)
„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА”: Божилов, Бранковић, Васић, Вуканић, Стојковић, Мрђа, Станковић, Перош, Ковачевић, Јовић и Јањић

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА”: Николић, Ђилача, Мајдак, Бонић, Вуксановић, Поповић, Вујовић, Рељић, Јановић и Затрић

НОВИ УСПЈЕХ КАДЕТА БУДВЕ НА КАДЕТСКОМ ОДБОЈКАШКОМ ПРВЕНСТВУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

И ДАЉЕ У ВРХУ

Млади одбојкаши „Будванске ривијере“ поновили крошњиву историју успјех, освојивши поново друго мјесто у сребрну медаљу на кадетском првенству Југославије у одбојци у конкуренцији 22 екипе одржаном у Обреновцу од 27. до 30. новембра

До финалног меча млади одбојкаши из Будве све своје противнике побједили су максималним резултатима 2:0. Прво је победила екипа „Роде“ из Београда, затим „Ђуприја“ из Ђуприје и „Борац“ из Старчева. У полуфиналној утакмици млади одбојкаши „Будванске ривијере“ резултатом 2:0 савладали су и екипу домаћин „ТНТ“ из Обреновца.

Као и претходне године, у финалу их је сачекала одлична и до сада непобједива екипа у кадетској конкуренцији „Црвене звезде“ која је и овај пут показала да је тренутно боља и квалитетнија екипа, славивши побједу резултатом 3:0.

Питање је само дана када ће једна од наших селекција освојити првенство државе. Савим сигурно смо најквалитетнија и најтрофејнија школа

одбојке у Југославији. Једина смо екипа у Југославији која се по правилу без изузетка са првенства Југославије, у млађим категоријама, враћа са једном од медаља. Поносан сам што сам тренер овако младе и талентоване екипе - прокоментарисао је наступ своје екипе на кадетском првенству тренер Владимир Стругар.

Овај успјех остварили су: Орлић, Марковић, Мијовић, Маровић, Делић, Косовић, Матковић, Нишавић, Ђулафић, Багарић, Ражнатовић. Поред освојеног другог мјеста Будвани су добили још двије вриједне награде. За најперспективнијег кадетског играча Југославије проглашен је Младен Матковић, а Иван Ђулафић поније је епитет најсимпатичнијег играча првенства.

РАДЕЈА

Библиотека „МАШТАРИЈЕ“

1. Пауло Коељо: АЛХЕМИЧАР
Тврд повез, корице у боји, 156 страна, 14 x 21, 11 ДМ.
2. Пауло Коељо: НА ОБАЛИ РЕКЕ ПЈЕДРЕ СЕДЕЛА САМ И ПЛАКАЛА
Броширано, корице у боји, 156 страна, 14 x 21, 11 ДМ.
3. Пауло Коељо: ПЕТА ГОРА
Броширано, корице у боји, 156 страна, 14x21, 11 ДМ.
4. Пауло Коељо: ПРИРУЧНИК ЗА РАТНИКА СВЕТЛОСТИ
Броширано, корице у боји, 156 страна, 14 x 21, 6 ДМ.
5. Патрик Бесон: ВЕШТИНА ЗАВОЂЕЊА Броширано, корице у боји, 178 страна, 14 x 21, 10 ДМ.
6. Патрик Бесон: ЛЕЊИВИЦА
Броширано, корице у боји, 164 стране, 14 x 21, 10 ДМ.
7. Патрик Бесон: ДАРА
Броширано, корице у боји, 192 стране, 14 x 21, 12 ДМ.
8. Патрик Бесон: ЈИЛИЈЕ И ИСАК
Броширано, корице у боји, 184 стране, 14 x 21, 10 ДМ.
9. Патрик Бесон: БРАБАНОВИ
Броширано, корице у боји, 240 страна, 14x21, 12 ДМ.
10. Патрик Бесон: СРЂАН, МИЛОШ И МИЛЕНА Броширано, корице у боји, 271 страна, 14 x 21, 12 ДМ.
11. Патрик Бесон: ТИТАНИКА
Броширано, корице у боји, 112 страна, 12 x 17, 5 ДМ.
12. Патрик Бесон: ПУШКИНОВА СМРТ
Броширано, корице у боји, 271 страна, 14 x 21, 12 ДМ.
13. Пенелоти Фиццаралд: ПОЧЕТАК ПРОЛЕЋА Броширано, корице у боји, 144 стране, 14x21, 10 ДМ.
14. Андреј Макин: ДОК АМУР ТЕЧЕ
Броширано, корице у боји, 182 стране, 14x 21, 10 ДМ.
15. Гајто Газданов: ВЕЧЕ КОД КЛЕП
Броширано, корице у боји, 134 стране, 12x17, 6 ДМ.
16. Луис Сепулведа: СВЕТ НА КРАЈУ СВЕТА
Броширано, корице у боји, 124 стране, 12 x 17, 6 ДМ.
17. Луис Сепулведа: ПРИЧА О ГАЛЕБУ И МАЧКУ КОЈИ ГА ЈЕ НАУЧИО ДА ЛЕТИ
Броширано, корице у боји, 112 страна, 12 x 17, 6 ДМ.
18. Ијен Мекјуен: АМСТЕРДАМ
Броширано, корице у боји, 128 страна, 14 x 21, 8 ДМ.
19. Х. Л. Борхес: АЛЕФ
Броширано, корице у боји, 128 страна, 14 x 21, 8 ДМ.
20. Зозе Сараманго: ЕМБАРГО И ДРУГЕ ПРИЧЕ
Броширано, корице у боји, 112 страна, 14 x 21, 8 ДМ.
21. Хавијер Томео: ВОЉЕНО ЧУДОВИШТЕ
Броширано, корице у боји, 96 страна 12 x 17, 6 ДМ.
22. Зозе Валдес: СВАКОДНЕВНО НИШТАВИЛО
Броширано, корице у боји, 96 страна 14 x 21, 8 ДМ.
23. Филип Делерем: ПРВИ ГУТЉАЈ ПИВА И ДРУГА МАЛА ЗАДОВОЉСТВА
Броширано, корице у боји, 80 страна 12 x 17, 6 ДМ.
24. Жак Сесекс: ИСПОЛИН
Броширано, корице у боји, 176 страна 14 x 21, 10 ДМ.

ПОРУЧЕНИЦА

Библиотека „МАШТАРИЈЕ“

Поузећем поручујем књиге под редним бројем:

Име и презиме: _____

Адреса: _____

РАДЕЈА: 85310 Будва, Поштански фах БР. 22,
ТЕЛЕФОН 069/038-107ПРОГРАМ
РАДИО БУДВЕ

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

7.30 - 8 Глас Америке
8.15 Генерална најава
8.20 - 9.30 Блок најавних информација, телефонска укључења репортера, огласи
9.30 Наградна игра Јутарњег програма
9.50 Што штампа штампа
10.00 Вијести
10.10 Отворени студио
10.30 Маркетиншка презентација
10.50 Блок информација
11.00 Мали огласи

ПОНЕДЈЕЉАК

11-11.30 Хит дана
11.30 - 12 Ударни термин за ЕПП
12.00 Вијести
12.05 - 12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 ВВС
12.45 - 13.00 Рекламни спотови, огласи
13.00 - 14.00 Тема дана
14.00 - 14.30 Концерт
14.30 - 15.00 Рекламни спотови, огласи
15.00 Вијести
15.05 - 15.30 Рекламни спотови, огласи, музика
15.30 - 16.00 Новости дана РЦГ
16.00 17.00 Спортска разгледница
17.00 Будванска хроника
18.00 - 19.00 Радио мост
19.00 - 20.00 Музички предак, рекламни спотови, огласи
20.00 - 21.00 Филм
21.00 - 23.00 Астрологија
23.00 - 24.00 Музичка емисија - кантри
Слиједи музика из режије Радио Будве до 7.30

УТОРАК

11.00 - 11.30 Хит дана
11.30 - 12.00 Ударни термин за ЕПП
12.00 Вијести
12.05 - 12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 ВВС
12.45 - 13.00 Рекламни спотови, огласи
13.00 - 14.00 Тема дана
14.00 - 14.30 Концерт
14.30 - 15.00 Рекламни спотови, огласи
15.00 Вијести
15.05 - 15.30 Рекламни спотови, огласи, музика
15.30 - 16.00 Новости дана РЦГ
16.00 - 17.00 Мозаик
17.00 - Вијести
17.05 - 17.30 Рекламни спотови, огласи, музика
17.30 - 18.00 Будванска хроника
18.00 - 19.00 Радио мост
19.00 Вијести
19.05 - 20.00 Музички предак, рекламни спотови, огласи
20.00 - 21.00 Музичка старинарница
21.00 - 23.00 Религија
23.00 - 24.00 Музичка емисија - блуз

СРИЈЕДА

11.00-11.30 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП
12.00 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 ВВС
12.45-13.00 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.00 Рекламни спотови, огласи
15.00 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи, музика
15.30-16.00 Новости дана РЦГ
16.00-17.00 Спортска сриједа
17.00 Вијести
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи, музика
17.30 Будванска хроника
18.00-19.00 Радио мост
19.00 Вијести
18.05-20.00 Музички предак, рекламни

спотови, огласи
20.00-21.00 Естрада
21.00-23.00 Психологија и здравље или Sport news
23.00-24.00 Музичка емисија-озбиљна музика

ЧЕТВРТАК

11-11.30 Хит дана
11.30-12 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 ВВС
12.45-13.00 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.00 Рекламни спотови, огласи
15.0 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи, музика
15.30-16.00 Новости дана РЦГ
16.00-17.00 Мозаик
17.0 Вијести
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи, музика
17.30 Будванска хроника
18.00-19.00 Радио мост
19.00-20.00 Музички предак, рекламни спотови, огласи
20.00-21.00 Мода
21.00-23.00 Лов на машту
23.00-24.00 Музичка емисија-уез
Слиједи музика из режије Радио Будва до 7.30

ПЕТАК

11.00-11.30 Хит дана
11.30 - 12.00 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 ВВС
12.45-13.00 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.00 Рекламни спотови, огласи
15.00 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи
15.30-16.00 Новости дана РЦГ
16.00-17.00 Спорт И Музика
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи
17.30 Будванска хроника
18.00- 19.00 Радио мост
19.00 Вијести
19.00-20.00 Музички предак, рекламни спотови, огласи
20.00-21.00 Трачеви
21.00-23.00 Интервју недеље
23.00-24.00 Музичка емисија-соул

СУБОТА

11.00-11.30 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-13.00 Војаж
13.00-14.00 Породични квиз
14.00-18.00 Фонтана жеља
18.00-18.30 ВВС
19.00-20.00 Музичка пауза, рекламни спотови, огласи
20.00-21.00 Нокаут
21.00-23.00 Хајде да се зезамо
23.00-24.00 Музичка емисија

НЕДЕЉА

7.30-8.00 Глас Америке
8.15-9.00 Генерална најава, блокови актуелних информација
8.30-8.45 Трагом културне прошлости Будве
9.00 - 11.00 Програм за најмлађе
11.00-12.00 Та дивна створена
12.00-13.00 Хит недеље
13.00-14.00 Електрик
14.00-16.00 Музика уживо из студија
17.30-18.00 Рекламни спотови, огласи
18.00 - 19.00 ВВС
19.00-20.00 Музичка пауза, рекламни спотови, огласи
20.00-21.00 Роктрон



ЈУГОСЛОВЕНСКО АКЦИОНАРСКО ТУРИСТИЧКО ДРУШТВО

MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA

Fax: 086/51-637 * Tel: 086/51-388, 51-116 * Telex: 61130 * Žiro račun: 50710-601-4-5262 SPP BUDVA

BODIKO - COMPANY

Proizvodnja armaturnih mreža
Proizvodnja fert gredica
Proizvodnja građevinskog materijala
Izgradnja i prodaja poslovnih objekata



Uprava - Budva, Jadranski put bb
tel. 086 53 909, 53 910, 44 575
Stovarište - Lastva Grbaljska 53 752
Proizvodnja - Lastva Grbaljska 53 753

U okviru BODIKO-COMPANY, preduzeća za proizvodnju, inženjering, trgovinu, ugostiteljstvo i transport
posluju specijalizovana preduzeća DIMPEX - Budva i KOSMAČ - Budva